

12 november 2010

ADVOCATENBLAD 15

Opleiding voor
stagiaires moet
beter, volgens
commissie-
Kortmann

VOORBEREIDEN, HUISWERK MAKEN, TENTAMENS DOEN!

*'De Nederlandse
rechter bestaat
niet meer'*

*Wat doet
'Huydecoper'
in Alkmaar?*

*Advocaat bij
politieverhoor?
Laat de verdachte
maar zwijgen*

Op weg naar de top?

Nu ben jij aan de beurt!

Holland Van Gijzen is op zoek naar:

Den Haag

- ▶ Advocaat-medewerker Ondernemingsrecht

Utrecht

- ▶ Advocaat-medewerkers IE/ICT

Amsterdam

- ▶ Advocaat-medewerker Pensioenrecht / Ervaren Pensioenjurist

Kijk voor meer informatie op
www.werkenbijhvg.nl

Holland Van Gijzen Advocaten en Notarissen LLP heeft een strategische alliantie met Ernst & Young Belastingadviseurs LLP.

HOLLAND VAN GIJZEN
ADVOCATEN EN NOTARISSSEN

Opleiding

Als het aan de opleidingscommissie-Kortmann ligt, verdienen **stagiaires** met aanwezigheid alleen geen **opleidingspunten** meer. Omhoog met die eisen!

Actualiteiten

De **advocaten** van de benadeelde partijen kijken met gemengde gevoelens terug op het afgebroken **proces tegen Wilders**. En op elkaars werk. Over zichzelf zijn ze tevreden.

Rechtspraak

NVVR-voorzitter Reinier van Zutphen: 'De **Nederlandse rechter bestaat niet meer**, hij is een communautaire rechter geworden'. En die heeft 'het **activisme van advocaten nodig**'.

597

Opinie

Het **OM** kan nu ook **zelf straffen** opleggen. Dat stelt zware, te zware eisen aan de officieren.

592

Rechtspraak

Pas op: er geldt een ander **griffierechtenstelsel** sinds 1 november, en helemaal per 1 januari a.s.

564

Actualiteiten

Wat doet 'Huydecoper' in zo'n **klein arrondissement** als Alkmaar?

566

Actualiteiten

Advocaat bij politieverhoor is zilver, zwijgen is goud.

Correctie

Arbeidsrechtadvocaat Stefan Sagel werd in het verslag van het Jaarcongres in het Advocatenblad van 1 oktober abusievelijk Stefan 'Fagel' genoemd. Zijn ego kon daar best mee leven, liet hij ons weten in reactie op excuses. Wij niet.

Verder...

De deken over klappen uit de onderhandelingschool 561 » 'Voor onze zittende vrienden op de bres?' 563 » Agenda 573 » Advocaten maken écht verschil 568 » Symposium over jeugdstrafrecht 569 » Syrische advocaten in gedrang 570 » Reactie 571 » B0A-voorzitter Van Velsen: 'Acht toezichthouders!' 582 » Kroniek insolventierecht 584 » Even oprispen: opschorting in tien vragen en antwoorden 595 » Werken in Vietnam 599

Personeelsadvertenties in dit nummer op p. 200

Omslagfoto: eind oktober volgden (v.l.n.r.) Diederick Cardon, Gizem Çimen, Froukje Dunki Jacobs, Eline Schiebroek en Jan-Bauke Bierma in het kader van de stagiaire-opleiding het eerste blok Praktijkleer, in een hotel aan het strand in Noordwijk. Fotografie Jiri Büller wist ze even naar buiten te lokken.

Colofon

90e jaargang
Verschijnt elke drie weken.

Het *Advocatenblad* is het officiële orgaan van de Nederlandse Orde van Advocaten en wordt uitgegeven door Sdu Uitgevers. De inhoud wordt samengesteld door de van de Orde onafhankelijke redactie, behalve Van de deken, Berichten van de Orde en Tuchtrecht

Redactie
mr. L. Bakkers
mr. K.A. Boshouwers
mr. A. Groenewoud
dr. L. Hesselink
mr. M.R. Maathuis
mr. R. Malewicz
mr. C.C. Oberman
mr. M.A.R.C. Padberg
mr. L.H. Rammeloo
mr. drs. Th.C. van Schagen
mr. P.H.E. Voûte

Eindredactie
Linus Hesselink
Redactionele bijdragen

Mailen naar:
l.hesselink@sdu.nl.
Informatie:
Linus Hesselink,
070-378 98 36,
070-335 35 74
Het schrijven van redactionele bijdragen levert per 500 woorden 1 opleidingspunt op.

Sdu Uitgevers
Lucinda Jones (uitgever)
Sandra Kroon (directeur
BU Legal & Tax)

Beeldredactie
Charlotte Helmer

Journalistieke redactie
Linus Hesselink, Hedy Jak,
Mark Maathuis, Trudeke Sillevius Smitt

In de Actualiteiten deze keer ook korte berichten van Lex van Almelo.

Vormgeving
Dimdim, Den Haag

Illustratie
Floris Tilanus

Correctie
Sandra Braakmann
Carlijn Urlings

Druk
Senefelder Misset,
Doetinchem

Digitaal archief
Advocatenblad sinds 1996

www.advocatenorde.nl,
voor houders van het
(gratis) Balienetcertificaat

Advertenties
www.bereikdejurist.nl
Veerle Sanderink,
accountmanager
v.sanderink@sdu.nl,
Tel. 070-378 03 50 of
06-229 480 84
Inzendtermijn:
afl. 16: 19 november 2010
afl. 10: 2 december 2010

Abonnementen
Adreswijzigingen van
advocaten:
adres@advocatenorde.nl

Niet-leden betalen
€ 222,60 per jaarabonnement (incl. btw en verzendkosten) en voor de jaarband (€ 40). Studenten 50% korting, losse nummers: € 31,80 (incl. btw). Adreswijzigingen: Sdu Uitgevers klantenservice, telefoon 070-378 98 80, Postbus 20014, 2500 EA

Den Haag, www.sdu.nl/
service.
ISSN 0165-1331

Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Gerechtigde herindeling kan nog jaren duren

Wie dacht dat de nieuwe gerechtelijke kaart er nu toch wel zo'n beetje aan zat te komen, heeft het mis. Minister van Veiligheid en Justitie Opstelten antwoordde op 27 oktober op de vraag van de vaste Kamercommissie wanneer de herziene kaart zal zijn geïmplementeerd: 'Volgens de planning gaat het concept-wetsvoorstel rond deze tijd in consultatie. Gestreefd wordt naar indiening bij de Tweede Kamer van het wetsvoorstel in juni 2011. Na inwerkingtreding van de wet zal de volledige implementatie naar verwachting een aantal jaar vergen, mede om de kosten te beheersen.'

Het College van Afgevaardigden heeft dus nog even de tijd om na te denken over het voorstel van de commissie-Huydecoper, die ervoor pleit om die herindeling te volgen bij de omvorming van de negentien lokale ordes tot tien afdelingen. Of misschien gaat de Orde de rechtspraak wel vooruit.

Tijdens de jaarvergaderingen van de plaatselijke Ordes in Leeuwarden, Assen en Groningen die in oktober plaatsvonden, werd in ieder geval al besloten tot samenvoeging van de drie Ordebureaus van de noordelijke arrondissementen tot één bureau in Groningen. Dat gebeurt al per 1 november 2010.

Verkijk: 'Niet bang voor marktverlies'

Door de verhoging van de competentiegrens van de kantonrechter naar € 25.000 per 1 januari 2011 'is er ten onrechte een angstig gevoel bij de advocatuur ontstaan'. Dit schrijft Michael Kruyswijk op de site van juridische dienstverlener Jurofoon. Hij beroept zich onder andere op Richard Verkijk, de advocaat en onderzoeker die in het vorige nummer van dit blad vreesde voor meer wanordelijkheden en oneerlijke processen. Is Verkijk

bang voor zijn portemonnee? 'Nee, ik schat dat er voor de advocatuur maar een marginaal marktverlies zal optreden. Ik maak me wel zorgen voor rechtzoekenden. Die kunnen moeilijk overzien bij wie ze terecht kunnen. Dat kunnen ook beunhazen zijn – ik zeg niet dat Jurofoon dat is – die keer op keer met fouten kunnen weggomen. Voor advocaten gelden waarborgen als gedragsrecht, versterkt door het tuchtrecht, beroepsaansprake-

lijkhedenverzekering, verplichte opleidingen, eisen aan de administratie.'

Verkijk vertrouwt ook op het advocatenethos: 'Heel veel advocaten voelen hun verantwoordelijkheid voor een eerlijk proces, dat je bemiddelt tussen de rechtzoekende en het recht. Merkwaardig is nu dat juist op dat punt de Advocatenwet wordt aangescherpt, en tegelijk bij het procesmonopolie de deuren worden opengegooid.'

Nieuw griffierechtenstelsel

Verleden week maandag zijn de nieuwe, vaste tarieven voor de griffierechten in burgerlijke zaken ingevoerd. In plaats van de gedeeltelijke vrijstelling, die leidde tot veel diversiteit, is er nu een laag tarief voor de laagste inkomens. Mensen met een laag inkomen

betalen vanaf nu in civiele zaken € 70 euro bij de kantonrechter en de rechtbank en (ongeveer) een viervoud daarvan bij de gerechts-hoven en de Hoge Raad. De griffierechten voor natuurlijke personen kunnen oplopen tot € 1.395 bij de rechtbank. Vanaf 1 januari 2011 zul-

len de griffierechten aan het begin van de procedure worden geheven en geïncasseerd.

- Zie voor een overzicht van de belangrijkste juridische veranderingen het artikel van Robert Hendrikse verderop in dit blad.

College kritisch op toezichtvoorstellen

Voordat gesproken kan worden over eventuele oplossingen voor Wwft toezicht, is het noodzakelijk duidelijk te maken dat het huidige toezichtstelsel tekortschiet. Mocht dat zo zijn en moet het bestaande systeem inderdaad worden aangepast, dan heeft intern dekenaal toezicht de voorkeur. Dat is strekking van een motie die verleden week woensdag tijdens de vergadering van College van Afgevaardigden (CvA) met grote meerderheid werd aangenomen. 'Als er weinig gemeld wordt, moeten we weten waarom', aldus G. Beydals namens het arrondissement Amsterdam, 'anders weten we niet welk probleem we moeten oplossen.' 'We snakken naar duidelijkheid,' zei J. H. Peek, plaatsvervangend CvA-lid in Utrecht, 'want waar gaat het mis volgens de politiek en het BFT?' Ook hekelde een aantal sprekers de rol van het BFT. Diens onwil om informatie te delen over zaken die advocaten zouden hebben moeten melden, leverde de financiële waakhond ferme kritiek op; en door de 'open kanalen met de Belastingdienst en de AFM' zou men met het BFT 'het paard van Troje' binnenhalen. De motie legt de Algemene Raad geen verplichting op. De bijeenkomst was niet bedoeld om besluiten te nemen, aldus Algemeen Deken Jan Loorbach, maar om 'alle relevante argumenten te horen'.

Verschoningsrecht onderzocht bij banktoezicht

Minister Jan Kees de Jager van Financiën neemt het verschoningsrecht van advocaten tegenover De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) onder de loep. Aan de Tweede Kamer schreef hij onlangs over zijn wetgevingsvoornemens op het gebied van de financiële markten: 'Ik ben bereid om te onderzoeken op welke wijze de verhouding tussen de inlichtingenbevoegdheid van de toezichthouders en het verschoningsrecht van bepaalde adviseurs kan worden verduidelijkt, zodat de inzet van de inlichtingenbevoegdheid niet onnodig kan worden beperkt.' Daarmee komt hij tegemoet aan de wens van DNB, die zich erover beklagde dat 'partijen met een verschoningsrecht wel eens worden ingezet om gevoelige infor-

matie buiten bereik van de toezichthouder te houden'. Volgens een woordvoerder van DNB staat het DSB dossier 'los' van de problematiek die DNB in deze alinea van haar brief signaleert. Hoe vaak advocaten 'als vluchtheuvel worden gebruikt' kan de woordvoerder niet zeggen. 'Het komt voor. Onze geheimhoudingsplicht verhindert ons uitspraken te doen over concrete gevallen.'

Nederlandse rechtsstaat scoort hoog

Met de Nederlandse rechtsstaat blijkt het goed gesteld, afgaande op het rapport Rule of Law Index van het World Justice Project. Deze Amerikaanse organisatie deed in meer dan 100 landen onderzoek naar onder andere de effectiviteit van het strafrecht, corruptie en bestuurlijke transparantie. Ook in vergelijking met andere rijke en westerse landen scoort Nederland hoog. Op de vlakken 'heldere, toegankelijke en stabiele wetten, 'effectieve wetgeving' en 'bestuurlijke terughoudendheid' doen alleen de Zweden het beter. Ruimte voor verbetering ligt op het gebied van 'Order and Security,' waar Nederland een negende plaats

inneemt. In het rapport staat ook dat de mate waarin het recht voor iedereen toegankelijk is en de effectiviteit van het criminele opsporingsapparaat voor verbetering vatbaar is. Hetzelfde geldt voor de aanpak van ambtelijk wangedrag. Aan het onderzoek werd gedurende drie jaar door meer dan 900 experts uit alle onderzochte landen gewerkt. Nederlandse bijdragen werden onder andere geleverd door Jacqueline van den Bosch (Houthoff Buruma), Eva Knipschild (Kennedy Van der Laan), Arnold Versteeg (Brinkhof advocaten) en de universiteiten van Amsterdam, Leiden, Maastricht en Tilburg.

Van de deken

Jan Loorbach

Substantiëring: formeel recht en andere betamelijkheid

Onlangs werd ik weer eens deelgenoot gemaakt van de spanning tussen spreekplicht en zwijgplicht. Volgens art. 21 Rv moet de dagvaarding de volledige relevante waarheid bevatten en volgens art. 111 Rv moet in de dagvaarding een beschrijving worden gegeven van het aan eiser reeds bekende verweer van gedaagde. Deze wettelijke verplichting om informatie te verschaffen kan schuren met het verbod van de Gedragsregels 12 en 13 om je op informatie te beroepen wanneer die verkregen is in het confraternele verkeer. Wat nu?

Mijn conclusie eerder¹ was dat het verbod om te klappen uit de onderhandelingschool onverminderd heilig is en dat het dus alleen gaat om andere in confraternele communicatie opgedane wetenschap. De eerste vraag is er dan één van hiërarchie: zijn de regels van Rv en de Gedragsregels 12 en 13 van gelijke orde? Argument daarvoor is dat deze Gedragsregels (ook) te herleiden zijn op een formele wet, te weten art. 46 Advocatenwet (de betamelijkheidsnorm).

Het hof nam geen hiërarchie aan; ik zie dat anders omdat:

- de specifieke regel voor de algemene gaat;
- de latere regel voor de oudere gaat (die met de bijzondere functie van de nieuwe regel nog geen rekening had kunnen houden);
- de Gedragsregels 12 en 13 toch ook niet bedoeld lijken voor deze situatie, dan is er niet eens een botsing;
- de Gedragsregels 12 en 13 niet met art. 46 Advocatenwet te vereenzelvigen zijn, maar niet meer zijn dan daaruit afgeleide, zwakkere, want subjectieve ('in de beroepsgroep levende') en tijdgebonden subnormen, een afleiding die dus geblokkeerd wordt door de harde hoge Wet Rv.

Slotsom volgens mij: Rv gaat voor.

Als je er zo niet uit mocht komen blijft de oplossing nabij: de wettelijke informatieplicht laat het voor mededeling (in rechte) van de confraterneel verworven wetenschap vereiste belang aanstonds aanwezig zijn ('tenzij het belang van de cliënt dit bepaaldelijk vordert', Gedragsregel 12.1). Een honorabel belang van gedaagde om zich ertegen te verzetten laat zich niet gemakkelijk denken. Zo dacht de deken van dienst er in de zaak die ik eerder besprak ook over. ('Naar mijn mening kan Gedragsregel 12 een advocaat niet beletten om aan de substantiëringsplicht van art. 111 Rv te voldoen'). Maar misschien zouden we van de omweg langs de deken af moeten: die heeft al genoeg te doen. In het rapport over toezicht van Docters Van Leeuwen wordt aanbevolen dat er een meer landelijk geharmoniseerd dekenaal beleid komt. In een komend dekenoverleg moet dat maar eens ter tafel komen.

¹ De achterliggende vraagstelling heb ik al eens behandeld in een noot onder een tuchtrechtelijke uitspraak, in *Advocatenblad* 2006-1, p. 45 e.v.

'Niet iedereen heeft mijn optreden begrepen'

De advocaten van de benadeelde partijen kijken met gemengde gevoelens terug op het afgebroken proces tegen Geert Wilders. Er is veel kritiek op het optreden van Nico Steijnen en Mohammed Enait, maar zij zijn zelf tevreden.

Ties Prakken

Mohammed Enait

Nico Steijnen

.....
Vera Spaans
journalist

Het was een bijzondere dag in het Wildersproces. Op maandag 18 oktober mochten de advocaten van de benadeelde partijen de vordering tot schadevergoeding van hun cliënten toelichten. Onder strakke regels: er mocht geen kritiek worden geuit over de beslissing van het Openbaar Ministerie vrij-spraak te vragen.

Dat viel nog niet mee. Ties Prakken en Michiel Pestman van Böhler Advocaten werden meermalen tot de orde geroepen, Prakken werd uiteindelijk de mond gesnoerd. Maar veruit de meeste kritiek, ook vanuit de publieke opinie, viel het duo Nico Steijnen en Mohammed Enait, advocaten van een groot aantal islamitische organisaties, ten deel. Steijnen moest de helft van zijn pleitnota weggooien omdat die bolstond van de beledigingen aan het adres van het OM. Mohammed Enait noemde Geert Wilders een 'kleine Hitler'. 'Dit straalt ook op ons af,' zegt Ties Prakken hierover. 'Steijnen en Enait opereerden zonder enig strategisch bewustzijn. Nu lijkt het net alsof alle benadeelde partijen zich zo hebben gedragen.'

Het probleem waar alle advocaten die dag mee worstelden, was: hoe onderbouw je de schade van je cliënt als het OM vrij-spraak vraagt? Prakken koos voor een verhuld tegen-

requisitoir, wat niet onopgemerkt bleef. Zij moest een paar pagina's voor het einde haar verhaal afbreken. 'Het belangrijkste heb ik gelukkig kunnen zeggen.'

Henri Sarolea beperkte zich tot het verhaal van zijn, door Wilders naar het buitenland geëmigreerde, cliënt. 'De spelregels waren van tevoren duidelijk,' zegt Sarolea. 'Met mijn betoog heb ik aangetoond dat je ook best inhoudelijke punten naar voren kon brengen als je alleen het schadeverhaal onderbouwde.'

Nico Steijnen daarentegen: 'Er was, voor zover ik weet, geen enkele juridische grond waarom wij niets mochten zeggen over het OM. Wij hadden, als benadeelde partijen, geen enkele basis op het moment dat het OM vrij-spraak vroeg. Dan praat je in het luchtledige.'

Baklava

Steijnen en Enait kwamen aan het einde van de dag. 's Ochtends waren de inhoudelijke punten, zo redeneerden zij, al voldoende aan bod gekomen. Steijnen: 'Ik wilde daarom vooral een punt maken over het OM. Ik begon mijn pleitdooi expres met de cynische vraag of ik mocht zeggen dat mijn cliënten niet blij zijn met het OM. Dat mocht niet. Of ik dan mocht zeggen dat mijn cliënten zich in de kou gezet voelden. Dat mocht al helemaal niet. 'Die man is doof!' riep Bram Moszkowicz, Wilders' advocaat, uit. Het leek alsof ik mijn lesje niet goed had voorbereid, maar de cynische dimensie van mijn

verhaal is velen totaal ontgaan. Ik wilde aan de orde stellen dat het OM niet deugde, en als mij dan de mond zou worden gesnoerd – daar had ik echt niet mee gezeten – had ik altijd nog collega Enait voor het inhoudelijke gedeelte.'

Dat inhoudelijke gedeelte van Enait bestond onder meer uit de vergelijking van Wilders met Hitler. Het was een citaat van oud-Tweede Kamerlid Mohammed Rabbae, die als benadeelde partij in de zaal zat. 'Totaal ongepast,' zegt Henri Sarolea. 'Je hoort in de rechtszaal niet iemand te citeren die aanwezig is zonder zijn toestemming, en al helemaal niet als die persoon niet meer achter die uitspraak staat.' Enait: 'Wilders' verdediging was dat hij voor veel uitspraken niet vervolgd kan worden, omdat het citaten zijn van anderen. Dus deed ik hetzelfde.'

Over Steijne's optreden wil Enait niets zeggen, over zijn eigen bijdrage is hij zeer tevreden. 'Prakken had een rechtbankgericht pleidooi, ik een bühnegericht. Mijn achterban was heel blij met mijn verhaal. In een Turkse supermarkt kreeg ik baklava, omdat ik Wilders op zijn plaats had gezet.' Steijnen is, zo zegt hij zelf, niet door iedereen begrepen. 'Een deel van mijn cliënten snapte het wel, en voelde zich echt door het OM in de kou gezet. Anderen zeiden: wat was dit voor een vertoning? Ik was de nationale potsenmaker geworden.'

Pad van integriteit is eenzaam

Na de geslaagde wraking van de Amsterdamse rechtbank in de zaak-Wilders bleek ineens de rechtspraak zelf terecht te staan. Een advocaat mailde de redactie dat 'wij advocaten in de bres moeten springen voor onze zittende vrienden'.

Onze nieuwsbrief *Orde van de dag* peilde: wie van de lezers vindt dat advocaten de rechters op een of andere manier zouden moeten steunen? Van de veertig reacties kon twee derde (29) zich hierin vinden, een derde (11) niet. De meerderheid beperkte zich tot korte motiveringen. 'Ik heb als advocaat alleen maar goede ervaringen met (familie)rechters' (M. van de Vijver), 'Het kennelijke gebrek aan basale kennis van de trias politica en aan elementaire normen van goed fatsoen leiden tot de bestreden uitspraken van onze politicus' (Peter de Booij), 'Een procedure is een rechtsstrijd en geen strijd tegen de rechter' (Atty Vogelzang). In de bres springen 'kan geen kwaad', zegt Gijbsbrecht van Amstel: 'Wellicht is de ene dienst de andere waard, het hele veld van spelers, inclusief het OM, zou bij het uiten van kritiek (...) vaker moeten en kunnen duidelijk maken dat kritiek op één speler niet inhoudt dat alle spelers niet deugen.' Tegenstanders van steun gebruikten meer en scherpere woorden. De bekritiseerde rechter Moors is er een 'uit het spijkerbroeken tijdperk' die 'impulsief en onnadenkend optrad', zegt W.L. Leefers. En het diner van de raadsheer met de getuige was volgens hem 'ongehoord en amateu-

ristisch'. (...) Wee de advocaat die contact opneemt met een getuige van het OM, dan zijn de rapen gaar in de vorm van een klacht en vermoedelijk gevolgd door schorsing.' De OvJ had bovendien 'stekeltjeshaar, zoals veel pubers hebben' en dat doet er 'in dit televisie-tijdperk veel toe. Van de inhoud heeft immers niemand verstand, zodat het uiterlijk belangrijk wordt.'

Een advocaat die anoniem wil blijven mailde dat rechters 'maatschappelijk onwenselijk gedrag (...) met de mantel der liefde bedekken. Afschrikkende werking van sancties en bescherming van de maatschappij komt in hun vocabulaire niet of nauwelijks meer voor. Een groot deel van de rechterlijke macht stamt uit de Hulsman-tijd [criminoloog die abolitionist was, red.] en vertoont D66-gedrag.'

Alex de Savornin Lohman ten slotte schreef dat 'zuivere integriteit geen ondersteuning van buiten verdraagt. Het pad van zuivere integriteit kan men slechts alleen gaan. (...) De beste support die wij advocaten de rechtspraak kunnen geven is die van zwijgende aandacht met diepe betrokkenheid en respect voor het proces dat gaande is. Die houding getuigt naar mijn mening van ware vriendschap.'

(LH)

Column

Matthijs Kaaks

Eetclubje

Bij de maandelijkse kaasfondue van het Kosmopolitische Slauerhoffgezelschap zat ik op uitnodiging van de gastheer van die avond naast Jan Moors, die er opgewekt bij zat.

'Die wraking heeft mij goed gedaan', grapte hij. Het betrof een gemengd gezelschap van miskende dichters, een enkele lokale politicus, magistraten, theaterwetenschappers en andere linkse hobbyisten. Of ik wat wilde zeggen over de hedendaagse juridische lading van Slauerhoffs strofe: 'Nooit wordt zoo'n plompe boerenkop gesneld. En nooit, neen nooit gebeurt een mooie passieoord'.

Is dit niet haatdragend jegens de polderautochtoon? Roept dit niet op tot etnisch geweld? En zou het anders zijn als dit gedicht door Mohammed B zou zijn geschreven?

Kortom, prangende actuele vragen. Het werd een boeiende discussie waar ook Jan Moors zich niet onbetuigd liet. En toen de kaas gestold was, nam ons tafelgesprek zijn onvermijdelijke wending. 'Hoe kwam de zaak Geert W. nu eigenlijk bij jou terecht?', vroeg ik hem.

'Heel simpel', zei Jan. 'Ik doe in principe alle zaken van verdachten met een achternaam die begint met een V of een W. Van daar. Wilders werd in mijn vakje geschoven. Ik had nog gezegd, laat deze beker aan mij voorbijgaan.'

'Maar jullie ruilen toch wel eens zaken?'

'Zeker, maar niemand wilde. En toen nam de sectorvoorzitter mij even apart en zei: gewoon even doorbijten Jan, hoor het geleuter aan, zorg dat je zelf zwijgt en dan vrijspreken.'

Jan Moors schudde zijn hoofd. 'Ze hadden een sfinx moeten nemen. Ik ben nu eenmaal een actieve rechter. Ik hang ook graag de kadi uit. Bovendien was het de bedoeling dat ik zweeg en niet Wilders.'

'Goed gedaan Jan', riep de inmiddels aangeschoten politicus die zijn glas hief en een toast uitbracht. 'Grote klasse.'

'En nu', vroeg ik. 'Wie gaan jullie nu op de zaak zetten?'

Hij zweeg even. 'Als dat binnen deze muren blijft', zei hij aarzelend terwijl hij de tafel rond keek.

'Natuurlijk', riep iedereen.

'Met kerst houden we de jaarlijkse Miss Magistraatverkiezing. En we hebben deze week afgesproken dat de drie finalisten de zaak-Wilders zullen voortzetten. We hebben Brammetje meteen gebeld en die was wild enthousiast. Hij zou wel zorgen dat Geert gaat praten, dan wordt het een mooie show.'

Toen ging rechter Moors enigszins wankelend staan en zong met de hand op zijn borst:

In 't leven was geen dag

ooit zonder tegenspoed.

Ik leed kwaad en deed goed

Dat is een hard gelag.

Hoe valt 'Huydecoper' in Alkmaar?

Klein ordegeluk

Als het aan Huydecoper ligt, zal de Alkmaarse orde samen met Haarlem een afdeling van de landelijke Orde gaan vormen. We peilden de stemming op de jaarvergadering in Alkmaar.

.....
Trudeke Silleviss Smitt
redacteur
.....

Ons kent ons. Dat is de sfeer op 21 oktober tijdens de jaarvergadering 2010 van de Alkmaarse Orde van Advocaten. Groeten, zoenen, babbelen. In een mum van tijd is de regentenzaal in het 15^e-eeuwse Hof van Alkmaar gevuld met 56 van de 284 advocaten die het arrondissement telt. Ter vergelijking: in Amsterdam kwamen er bij de jaarvergadering 90 advocaten van de ruim 4800 opdagen. In 1938 telde de Alkmaarse balie dertig leden, vertelt

deken Louis Castelijns in zijn jaarrede. Maar de tijden zijn veranderd. Nu lijkt Alkmaar met bijna tien keer zoveel advocaten te klein om een organisatorische eenheid te blijven vormen. De deken vertelt dat de commissie-Huydecoper juist vandaag bekendmaakt dat zij de 'ambtsgebieden van de dekens' wil aanpassen langs de lijnen van de op handen zijnde herindeling van de gerechtelijke kaart. 'Als dit overgenomen wordt, betekent dit dat het arrondissement Alkmaar samengaat met het arrondissement Haarlem,' aldus de deken. Over de wenselijkheid daarvan laat hij zich in zijn rede niet uit, het moet

eerst maar eens even landen. Maar bij de koffie wil hij er wel wat over zeggen (zie kader).

Het standpunt Huydecoper komt redelijk overeen met de visie van Arthur Docters van Leeuwen, in de kantlijn van diens rapport over het toezicht: 'Het verschil in afstand tussen de deken en de advocaat in Amsterdam (met 4860 advocaten) en Assen (met 187 advocaten) kan niet alle twee tegelijk goed zijn.' Een stuk of acht dekens met elk ongeveer 2000 advocaten leek Docters een mooi aantal. Haarlem en Alkmaar halen dat nog niet eens: samen hebben ze er ongeveer 800.

Deken Louis Castelijns: 'Van Texel tot Castricum'

Bij de koffie spreekt de Alkmaarse deken Louis Castelijns zijn zorg uit: 'Het arrondissement Alkmaar loopt al van Texel tot Castricum. Als je in het advies Huydecoper ziet dat de deken zijn pappenheimers moet kennen, en dat men toch Haarlem en Alkmaar wil samentrekken: dat doet daar geen recht aan.' Maar in Amsterdam werkt het toch ook met veel meer advocaten? 'Amsterdam beslaat een veel kleiner gebied. En er zitten veel grote kantoren. Die zijn in het algemeen toch wat minder bewerkelijk, hebben hun eigen interne kwaliteitsmechanismen. In ons arrondissement zitten vooral kleine kantoren, en dan draagt het bij aan de kwaliteit dat je elkaar kent. Iedere nieuwe advocaat in het arrondissement, of hij nu stagiaire is of als ervaren advocaat van buiten komt, heeft hier nog een één-op-één gesprek met de deken. Alle stagiaires krijgen een lid van de raad van toezicht als mentor. De zaken die hier spelen hebben vaak ook een lokaal karakter. Dan helpt het bij de behandeling van die zaken als men elkaar kent.'

Adjunct-secretaris Jenny Tuytel-Roosendaal: 'Saamhorigheidsgevoel'

'In het begin was ik heel verbaasd over die negentien eilandjes binnen de Orde, of misschien kun je beter zeggen schiereilandjes', vertelt Jenny Tuytel, sinds begin vorig jaar adjunct-secretaris van de Orde in Alkmaar. 'Uit praktische overwegingen is er wel wat voor te zeggen om zaken gelijk te trekken. Waarom moet een stagiaire hier zoveel zittingen bijwonen en in Roermond zoveel? En de websites: alleen de vormgeving is in de arrondissementen gelijk, maar elke website is weer anders ingericht. Dat maakt geen professionele indruk. Maar de verschillen vormen ook geen groot probleem. Er is hier nu een groot saamhorigheidsgevoel binnen de Orde. Als je het toch al grote gebied uitbreidt tot voorbij Haarlem, dan is de binding met mensen in Den Helder zo weg.' Tuytel heeft nog niet het idee dat de advocaten zich er erg druk om maken. 'Vorig jaar, toen de rechtbank dreigde te verdwijnen, hebben we stevig actie gevoerd. Nu ligt dat anders.'

Afgevaardigde Frans Baars: 'Goedwillende meelezers'

Frans Baars is afgevaardigde van de Alkmaarse Orde. 'Het rapport Huydecoper heeft het over "reële democratische besluitvorming". Tegelijkertijd wil men alles centraal regelen, dat is efficiënter, denkt men, en beter, en dan heeft men controle. Maar je moet lokale inbedding hebben, anders help je het zelfreinigend vermogen om zeep. Dan krijgt men het gevoel van "ze regelen het allemaal in Den Haag." En: 'Formeel houdt het College van Afgevaardigden zijn bevoegdheden, maar wat komt daarvan terecht als de dekens, die gezag en voeling met de achterban hebben, niet meepraten in het College? Het wordt dan een van zijn kennis onthoofd College van goedwillende meelezers. Ik zie wel een oplossing: als afgevaardigden zo'n twee dagen in de week aan het collegewerk besteden kunnen ze serieus tegenwicht bieden. Maar dat moet je dan wel faciliteren, anders kunnen alleen de grote kantoren en de advocaten aan het einde van hun carrière zich dat veroorloven. En je hebt ook jonge, origineel denkende advocaten nodig die tegen de wind in durven gaan.'

Oud-deken van Alkmaar (en oud-AR-lid) Rob Jenné, adviseur Arthur Docters van Leeuwen en de deken van Alkmaar Louis Castelijns tijdens de jaarvergadering.

Wij passen ons wel aan

Docters van Leeuwen is zelf aanwezig, uitgenodigd door de Alkmaarse orde om zijn rapport over toezicht toe te lichten. ‘De advocatuur meent nog in geborgenheid te leven,’ houdt hij zijn publiek voor. ‘In een keiharde maatschappij denkt de beroepsgroep dat ze nog vertrouwd wordt. Dat zou misschien wel zo moeten zijn, maar het is natuurlijk niet zo.’ Toch is Docters in zijn advies niet uitgekomen op ‘iets heel zwaars’, zegt hij. ‘Het toezicht moet niet zwaarder zijn dan nodig, en het moet niet van de overheid afhangen. In 1998 had ik problemen met een minister, en ik was toen

heel blij dat mijn advocaat niet over zijn schouder naar de overheid hoefde te kijken.’ Docters wil het dekentoezicht verstevigen en er een ‘wijs persoon’ bovenstellen. ‘Die wijze persoon, goed, dat blijkt nu toch een college te worden,’ zegt Docters. ‘Die term was ook een beetje om u te verleiden. Je kunt niet tegen een wijs persoon zijn.’ Deken Castelijns dankt Docters van Leeuwen voor zijn uitleg ‘hoe goed het is, maar toch nog aanscherping behoeft.’

Als het gedaan is met de plichtplegingen, gaat Alkmaar massaal aan de zeer geanimeerde borrel met aansluitend een – naar verluidt even

vrolijk – diner, en niemand begint erover dat het wel eens een van de laatste keren kon zijn dat men zo ‘onder ons’ jaarvergadering houdt. Desgevraagd zegt een advocaat: ‘De

sfeer is goed in het arrondissement. Als we samengaan met Haarlem zal het wel anders worden. Maar het is onvermijdelijk. We passen ons wel aan.’

Arthur Docters van Leeuwen: ‘Zo groot is Nederland niet’

De adviseur die zich over het toezicht boog is wel tevreden met het advies van Huydecoper, die tot uitgangspunt neemt dat zijn advies wordt overgenomen. Ook Docters stelde al voor af te stappen van de twintig ordes. ‘Het aantal afgevaardigden is in het voorstel van Huydecoper niet helemaal duidelijk, maar dat zijn er nog steeds een heleboel. Zo groot is Nederland niet. En ik had de rol van het dekenberaad wel meer gedefinieerd willen zien, dat men meerderheidsstandpunten op het gebied van toezicht ook dwingend kan voorschrijven. Maar misschien moet het tijd hebben, moet men eerst maar eens beginnen.’

Deken Castelijns:
‘In ons arrondissement zitten vooral kleine kantoren, en dan draagt het bij aan de kwaliteit dat je elkaar kent.’

‘Wat is de noodzaak?’ vroeg College aan Huydecoper

Foto: Emilie Hadig

Waarom moeten kleine ordes tot één afdeling worden samengevoegd, terwijl de betrokkenheid daar groot is en de dekens zijn pappenheimers kent? Hoe wil je de positie van de plaatselijke dekens versterken, als zijn bureau onder het gezag van ‘Den Haag’ komt te vallen? En waar vind je die helden

die minstens vier jaar deken willen zijn met een zwaarder pakket en die tegelijk nog praktisch blijven voeren? Dit waren kritische vragen die verleden week woensdag opkwamen bij de

eerste bespreking van het advies Huydecoper in het College van Afgevaardigden.

Het basisidee van één Orde met lokale afdelingen leek bij de meeste fracties niet op veel weerstand te stuiten, al kwam ook hier de vraag: wat is de noodzaak? Huydecoper, aanwezig om het rapport toe te lichten: ‘Niets uit het advies is beslist nodig, maar het is wel beter zo.’ Dat voor een goede bezetting samenvoeging van de kleinere bureaus nodig is, werd in het algemeen onderschreven. En een kleiner College van Afgevaardigden vonden de meesten wel goed. Maar moeten de dekens eruit vanwege dubbele petten? Of erin om te zorgen voor de nodige kennisinbreng? De AR gaat zich erover beraden.

Effect advocaat bij politieverhoor onderzocht

Rammelen met koffiekopjes is zinloos

De aanwezigheid van de advocaat bij het politieverhoor bevordert niet direct het proces van waarheidsvinding. Maar in ieder geval wel de kwaliteit van het proces-verbaal, zo blijkt uit onderzoek van het WODC.

.....
Tatiana Scheltema
journalist
.....

Onderzoekers Stevens en Verhoeven

Verdachten die vóór het politieverhoor een advocaat te spreken krijgen doen vaker een beroep op hun zwijgrecht (nu in één op de drie verhoren) en de verdachte bekent minder (13%). Zwijgende verdachten worden sterker onder druk gezet tijdens het verhoor. Zit de advocaat bij dat verhoor, dan is de politie minder geneigd 'intimiderende ondervragingstechnieken' te gebruiken. Dat zijn enkele conclusies uit het rapport 'Raadsman bij politieverhoor,' dat vandaag door het WODC wordt gepresenteerd. Het rapport evalueert het gelijknamige experiment dat, naar aanleiding van de Schiedammer Parkmoord, in de zomer van 2008 plaatsvond in de politieregio's Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijnmond. Doel van het experiment was om te bezien of de aanwezigheid van de raadsman de transparantie en verifieerbaarheid van het verhoor kon bevorderen, en of

daarmee ongeoorloofde pressie op de verdachte, leidend tot een valse bekentenis, kon worden voorkomen. Het rapport werd in opdracht van het WODC geschreven door Lonneke Stevens, universitair docent straf(proces)recht aan de VU, en criminoloog Willem-Jan Verhoeven van de Erasmus Universiteit.

Nooit eerder kregen Nederlandse onderzoekers zo'n ruimhartig kijkje in de keuren van de politie (advocaten trouwens ook niet). Stevens en Verhoeven woonden in totaal 168 verhoren met 94 verdachten in 70 zaken bij. Zij signaleerden vier verschillende pressiemethodes die door de politie kunnen worden gebruikt: sympathiseren, confronteren, manipuleren, en intimideren. Law&Order-achtige toestanden, zoals het doen van beloftes, sterk manipuleren, of fysieke intimidatie, zijn vrijwel niet aangetroffen, zegt

.....
Lonneke Stevens: 'Je zou ook kunnen zeggen: we rechercheren wat langer door, zodat we meer informatie uit andere bronnen halen'
.....

Stevens. 'Intimidatie klinkt heel heftig, alsof een politiemann gebogen over iemand staat te schreeuwen. Maar het gaat veel subtieler, door in te spelen op het schuldgevoel of het geweten. 'Wat moeten we tegen je moeder zeggen? Ze heeft zoveel vragen! Maar jij beantwoordt ze niet! Kun je je voorstellen hoe frustrerend dat is?''

Toefje op de taart

Advocaten denken dat het er tijdens verhoren waar de advocaat bij zit aanmerklijk

rustiger aan toegaat. Ook een geïnterviewde verhoorder zegt: 'Je denkt wel vaker na over waar de grens ligt, over wanneer je te ver gaat.' Maar advocaten mochten zich tijdens het verhoor volgens het afgesproken protocol niet actief opstellen en alleen ingrijpen als ze meenden dat het pressieverbod, hoe vaag ook, werd overtreden. Ook sjoemelen werd niet getolereerd: zo werd een advocaat die tijdens een verhoor suggestief met zijn koffiekopje zat te rammelen op de vingers getikt. De enkele keer dat een advocaat wél ingreep was, althans voor het verloop van het verhoor, contraproductief, zegt Verhoeven. 'Het verhoor is in die gevallen ook beëindigd. Vanuit advocaat en verdachte bezien is dat misschien een succes, maar je kunt erover discussieren of het het strafproces ten goede komt. Het verhoor als middel tot waarheidsvinding

Verwarring alom

Advocaat bij verhoor of niet?

Een nieuwe uitspraak van het EHRM doet de discussie weer oplaaien: hoort de advocaat bij het politieverhoor aanwezig te zijn of niet? De Franse Hoge Raad zegt ja, de Nederlandse nee. Kan de Nederlandse verdachte toch maar het best zwijgen?

wordt ermee gefrustreerd. Terwijl een actievere rol van de advocaat dat proces niet per se hoeft te schaden.'

Stevens beaamt: 'Als de advocaat beter geïnformeerd is, en een strategie kan ontwikkelen, zal hij de cliënt misschien eerder aanraden om wél mee te werken, in plaats van voor de zekerheid te zeggen: hou je mond maar.'

Mocht het ooit tot zo'n actievere rol komen, dan wordt de rol van het verhoor in het proces onherroepelijk herijkt, denkt Stevens. 'Een betrouwbare bekentenis is het 'toefje op de taart' van de bewijsvoering. Maar het inzicht dat je een bekentenis altijd zou moeten toetsen, is de laatste jaren gegroeid, ook bij de politie. Men probeert nu zo veel mogelijk informatie uit die verdachte te halen. Je zou ook kunnen zeggen: we reageren wat langer door, zodat we meer informatie uit andere bronnen halen.'

Het is de vraag of de raadsman als gevolg van zijn beperkte rol tijdens het verhoor méér bereikt dan al door het Salduz-consult wordt bewerkstelligd. Wel kan de advocaat invloed uitoefenen op de kwaliteit van het proces verbaal. Immers, zoveel politiemensen, zoveel verschillende verbaalen. Verhoeven: 'Wat er werkelijk is voorgevallen tijdens het verhoor kan door politie en advocaat heel verschillend worden geïnterpreteerd. Als de advocaat het verhoor bijwoont kan hij controleren of het verbaal die werkelijkheid accuraat beschrijft.'

.....
Lex van Almelo
Journalist

De Hoge Raad leidt uit de rechtspraak van het EHRM af dat een verdachte die door de politie is aangehouden, aan art. 6 EVRM een aanspraak op rechtsbijstand kan ontnemen die inhoudt dat hem de gelegenheid wordt geboden om voorafgaand aan het verhoor door de politie aangaande zijn betrokkenheid bij een strafbaar feit een advocaat te raadplegen. Uit de rechtspraak van het EHRM kan echter niet worden afgeleid dat de verdachte recht heeft op de aanwezigheid van een advocaat bij het politieverhoor. Dit zegt de Hoge Raad op 12 oktober 2010 (LJN: BN2352). Twee dagen later doet het Europese Hof voor de Rechten van de Mens de –naar verluidt – 69e 'Salduz'-uitspraak, over het recht op rechtsbijstand voor en tijdens het politieverhoor. De Fransman Claude Brusco is na de mishandeling van ene 'B.M.' aanvankelijk verhoord als getuige. Maar de politie verdenkt hem er al van opdracht te hebben gegeven voor de mishandeling. Het slachtoffer heeft immers een relatie met zijn vrouw. De politie verzuimt Brusco te wijzen op zijn zwijgrecht. En pas na twintig uur komt er een advocaat. Het Europese hof vindt het proces daardoor niet eer-

lijk. Een verdachte heeft – behalve zwijgrecht – 'vanaf het begin van zijn in verzekeringstelling evenals tijdens de verhoren' recht op bijstand door een advocaat. (Zaaknummer 1466/07)

Niet met zoveel woorden

In handhavingskringen maakt men zich ongerust over de mogelijke verscherping die dit arrest inhoudt. Want betekent recht op rechtsbijstand *tijdens* de verhoren praktisch gesproken niet gewoon

.....
**Als verdachten vaker
 zwijgen wordt het verhoor
 vanzelf minder belangrijk**

dat de advocaat bij het verhoor aanwezig moet zijn? Voor Taru Spronken, advocaat, hoogleraar en Straatsburg-expert, is het zo klaar als een klontje dat dat moet kunnen. Maar volgens collega-hoogleraar strafrecht Matthias Borgers heeft het Europese hof nog steeds niet duidelijk gezegd dat de advocaat per se bij de verhoren aanwezig moet zijn. 'Want waarom zegt het hof dit dan niet met zo veel woorden als dat moet?'

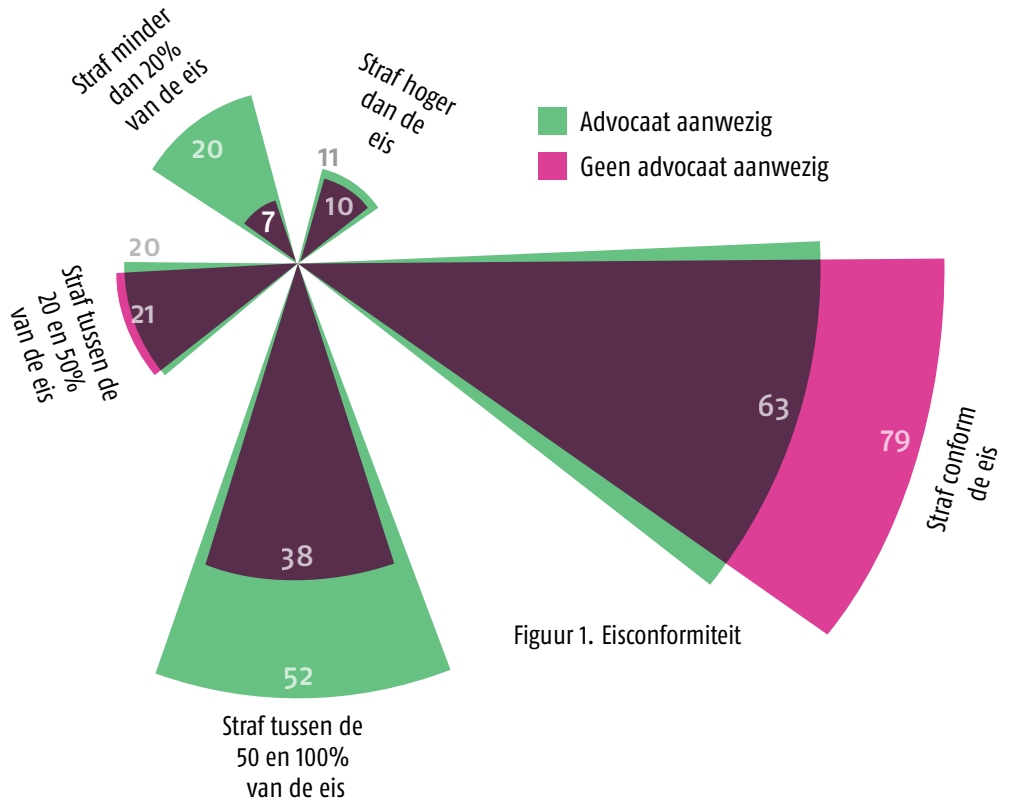
De Orde van de Vlaamse Balies trekt uit het arrest de conclusie dat de verdachte vóór en tijdens de verhoren moet kunnen overleggen met zijn raadsman. Dat kan praktisch gesproken alleen als de advocaat bij het verhoor is. De Na-

tionale Raad van Balies in Frankrijk (CNB) sluit voor de juiste uitleg aan bij de drie uitspraken die het Cour de Cassation vijf dagen na het Straatsburgse uitspraak heeft gedaan (arresten nrs. 5699, 5700 en 5701). Het CNB leest in die arresten dat de verdachte, die in verzekering wordt gesteld, niet alleen een zwijgrecht heeft. Hij heeft ook recht op effectieve rechtsbijstand van een advocaat, op een manier die hem in staat stelt zich goed voor te bereiden op zowel zijn verdediging 'als op de verhoren, waaraan zijn advocaat mag deelnemen'. De raad voegt er aan toe dat deze rechten gelden ongeacht de aard van de beschuldiging. Deelnemen aan verhoren – kan dat terwijl je er niet bij bent?

Minder belangrijk

Volgens het protocol van het experiment 'advocaat bij politieverhoor' (zie het artikel hiernaast) mag een advocaat tijdens het verhoor niets zeggen. Zo'n passieve rol lijkt op het eerste gezicht niet te verenigen met het recht op rechtsbijstand *tijdens* het verhoor, waarover 'Salduz 69' ofwel 'Brusco' rept. Omdat de advocaat bij het verhoor zit, zorgt de Engelse politie er met bijzondere opsporingsmethoden voor dat zij meer informatie heeft voordat het verhoor begint.

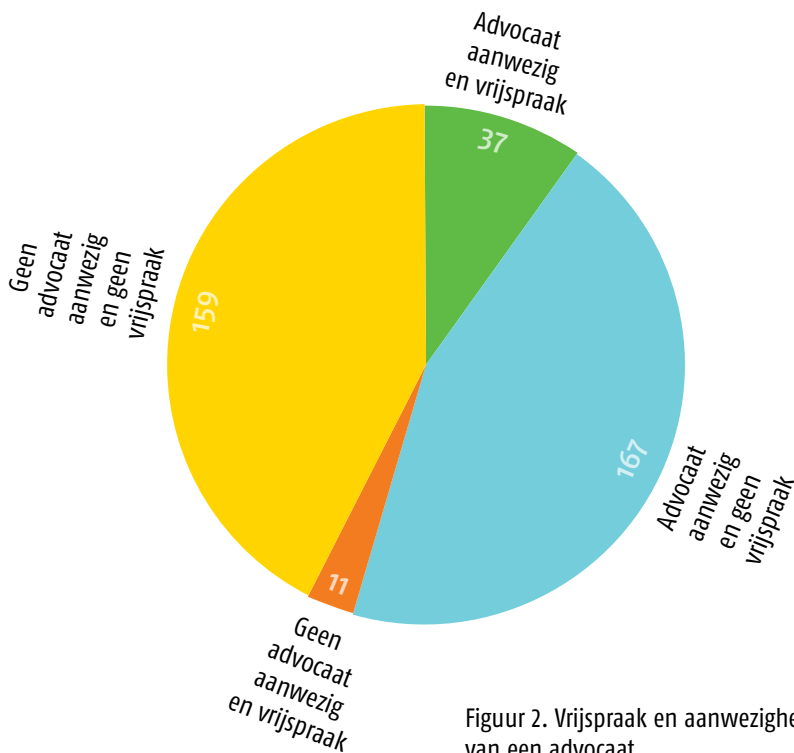
Wanneer Nederlandse advocaten genoeg moeten blijven nemen met een passieve rol en het terugspeelen van de audio(visuele) opnamen – wat dan? Dan kunnen ze zwijgen aanraden. Dat leidt misschien tot iets meer pressie op de verdachte. Maar met minder verklaringen van de verdachte wordt het verhoor – en een eventuele bekentenis dus ook – vanzelf minder belangrijk.

Figuur 1. Eisconformiteit

Advocaten maken écht verschil

Voor wie denkt dat de rechter zich toch niet door advocaten laat beïnvloeden: een onderzoek naar de straftoemeting in politierechterzaken wijst uit dat de aanwezigheid van een advocaat tot gunstiger beslissingen voor de verdachte leidt.

Figuur 2. Vrijspraak en aanwezigheid van een advocaat

.....
Marc Dekkers en Patrick Keppene
masterstudenten Universiteit Maastricht

De belangrijkste conclusie uit ons onderzoek¹ is dat verdachten er aantoonbaar verstandig aan doen om zich te voorzien van bijstand door een advocaat. Ook werd geconstateerd dat politierechters professionals zijn die zich niet laten leiden of beïnvloeden door in het onderzoek betrokken omstandigheden en vooringenomenheden.

Uitgangspunt van ons onderzoek was dat politierechterzittingen goed zijn voor het ontdekken van patronen in strafbeslissingen. Er worden daar immers in korte tijd vele zaken behandeld en afgedaan. Dat maakt de eventuele invloed van

bijvoorbeeld stress, vermoeidheid en vooringenomenheden (zoals met betrekking tot leeftijd of geslacht van de verdachten) meetbaar. Het onderzoek is uitgevoerd door 72 politierechterzittingen in acht arrondissementen (Amsterdam, Breda, 's-Hertogenbosch, Den Haag, Utrecht, Roermond, Maastricht, Rotterdam) integraal bij te wonen; hierbij werden gegevens van 648 zaken verzameld.

Om deze verschillende zaken van verschillende politierechters in verschillende arrondissementen te kunnen vergelijken, diende de mate waarin de straf overeenkomt met de eis van de officier van justitie (de 'eisconformiteit') als ijkpunt. Zo kon in alle gevallen uitspraak gedaan worden over de eisconformiteit. Wanneer die wordt ingedeeld in categorieën (boven, conform, 99-50 procent, 49-20 procent en minder dan 20 procent van de eis), dan blijkt dat zaken waarin een advocaat de verdediging voerde tot significant lagere straffen leidden (fig. 1). Hetzelfde beeld komt naar voren bij het analyseren van de zaken die eindigden in een vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgving (fig. 2).

1 'Het beslisgedrag van de rechter nader bekeken. Een empirisch onderzoek naar het beslisgedrag van de rechter op politierechterzittingen in Nederland', Universiteit Maastricht; het onderzoeksrapport kan worden opgevraagd bij de onderzoekscoördinator via Fokke.fernhout@maastrichtuniversity.nl.

'Gebruik toch je hersens!'

Jongeren kunnen hun hersenen nog niet optimaal gebruiken, want die zijn nog niet volgroeid. Wetenschappers pleiten daarom voor verhoging van de leeftijd waarop het jeugdstrafrecht kan worden toegepast.

.....
Theo van Schagen
redactielid

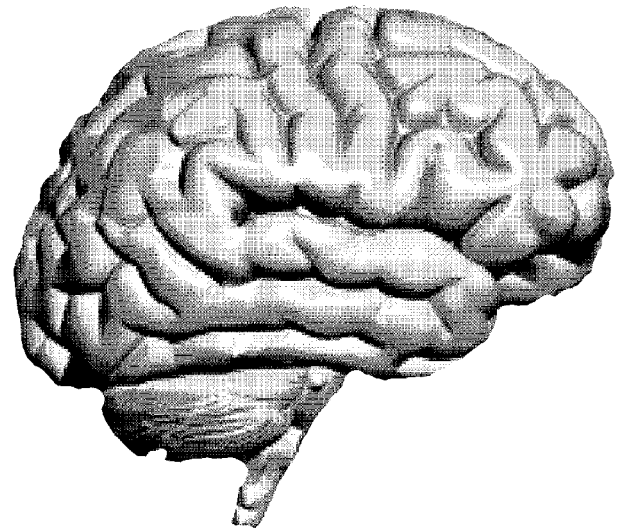
Tijdens het minisymposium over jeugdstrafrecht van de rechtbank Haarlem, 7 oktober jl., sprak Lydia Krabbendam, psychologie en pedagogiek Vrije Universiteit, als een van de drie wetenschappers. Ze schetste de ontwikkeling van het brein bij de adolescentie. Hoe kijken jongeren aan tegen risico's als onveilige seks, winkeldiefstal of het meerijden met een dronken bestuurder? Het antwoord was verrassend: niet anders dan volwassenen, maar ze zijn wel makkelijker te beïnvloeden om zich eraan over te geven. In het bijzijn van een leeftijdgenoot wordt de drempel al snel verlaagd.

Meisjes puberen niet alleen eerder dan jongens, ze zijn ook eerder volwassen en de oorzaak wordt gezocht in het feit dat hun frontale cortex verder is ontwikkeld dan bij jongens. Krabbendam: 'Elk gedrag

heeft een neurobiologische grondslag, zowel bij volwassenen als bij adolescenten.' In hoeverre mag je dan iemand verantwoordelijk houden voor zijn daden? Volgens haar kan de neurobiologie daar geen antwoord op geven, 'omdat het antwoord daarop normatief is'.

Paul Vlaardingenbroek, hoogleraar familie- en jeugdrecht in Tilburg, pleitte voor het verhogen van de leeftijd waarop ook nog jeugdstrafrecht kan worden toegepast, van 21 jaar naar circa 24 jaar, een leeftijd waarop het brein als volgroeid wordt be-

schouwd. Het huidige jeugdstrafrecht heeft volgens hem vrijwel niets te bieden aan jongeren met een psychiatrische problematiek. Kun je jongeren verantwoordelijk houden voor de biologische erfenis waarmee zij zijn geboren? Vlaardingenbroek hield het erop dat dit 'een zeer lastig vraagstuk' was. Hij beklemtoonde het belang van een vroege signalering en diagnose en een vroegtijdig hulpaanbod, gevolgd door vrijwillige hulp en zorg, 'desnoods met drang of zelfs dwang'.

In ieder geval niet zwaarder

De derde wetenschapper die in Haarlem het woord voerde was Dick Swaab, hoogleraar neurobiologie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en auteur van het recent verschenen boek *Wij zijn ons brein*, een bestseller waarvan in korte

geboren, hebben tweemaal zoveel kans op schizofrenie en verouderen sneller'; 'De piek rond het moorden ligt bij circa 20 jaar, het neemt af na het 24ste jaar. Dit gebeurt niet omdat het testosteron dan afneemt, maar omdat het voorste deel van de hersenen dan groeit. Dat deel van de hersenen is namelijk verantwoordelijk voor een demping van de impulsiviteit en het zorgt voor de vorming van onze morele kaders'.

Na de geboorte is er nog lang sprake van een onvolgroeid brein. Tot het vierde jaar is er een toename van hersencellen, maar het groeiproces is pas zo rond het 24ste jaar voltooid. Daarom pleit ook Swaab voor het verhogen van de leeftijdsgrens voor het toepassen van het jeugdstrafrecht – terwijl veel politici die grens juist willen verlagen. Blijft over de hamvraag: kun je iemand wel straffen voor daden die voortkomen uit een brein dat nog onvolgroeid is? Daarover waren alle sprekers zeer behoedzaam: straffen, maar niet met de mode van de zwaardere straffen meegaan. Zoek naar effectieve straffen, zorg voor een vroege diagnose en hulp – en pas het jeugdstrafrecht langer toe.

.....
'Boven de 20 jaar neemt het moorden af omdat het voorste deel van de hersenen groeit'

tijd al meer dan 30.000 exemplaren zijn verkocht. Hij heeft veel onderzoek gedaan naar de invloed die biochemische en hormonale factoren op de hersenen hebben tijdens de zwangerschap. Enkele van zijn uitspraken: 'Een kind in de baarmoeder met een rokende moeder heeft negen maal zoveel kans op ADHD dan als de moeder niet rookt'; 'Jongens zijn agressiever door een testosteronpiek tijdens het tweede gedeelte van de zwangerschap'; 'Kinderen die in de hongerwinter zijn

Amsterdamse Dekenprijs

Kemper hekelt rol Syrische Orde

De Amsterdamse Dekenprijs is dit jaar uitgereikt aan de Syrische mensenrechtenadvocaat Muhannad Al-Hassani voor zijn strijd tegen mensenrechtenschendingen in Syrië. Al-Hassani zit een gevangenisstraf van drie jaar uit, en werd onlangs nog door een celgenoot in elkaar geslagen omdat hij niet nationalistisch genoeg zou zijn.

.....
Tatiana Scheltema
journalist
.....

De Amsterdamse deken Germ Kemper prees Al-Hassani om zijn 'trouw aan principes die elke advocaat niet alleen met de mond mag belijden maar ook, als het er echt toe doet, hoog in het vaandel moet houden.' Kemper

hekelde daarnaast de 'actieve rol' van de Syrische Orde van Advocaten bij de neergang van Al-Hassani: die schrapte hem vorig jaar van het tableau omdat hij de Syrische staat in diskrediet gebracht zou hebben, en zonder toestemming bestuurslid was geworden van mensenrechtenorganisatie SWASIYAH. 'De Syrische Orde maakt zich derhalve schuldig aan een ontoelaatbare inperking van Al-Hassani's recht op vrije meningsuiting, en het recht van vereniging en vergadering,' aldus Kemper.

Op Kempers verzoek onder-

zoekt het bestuur van de International Bar Association nu de mogelijkheid de Syrische Orde te schrappen of te schorsen, zolang zij meewerkt aan het schenden van mensenrechten. Het Credentials Committee van de IBA zal zijn bevindingen tijdens het jaarcongres volgend jaar maart in Parijs, presenteren.

Dat de IBA daarbij op eieren zal moeten lopen is denkbaar, zegt Kemper. 'Naar verluidt zat de Chinese delegatie al buitengewoon strak naar hun papertjes te staren. Maar enerzijds is dit een club die de

ene na de andere schitterende motie aanneemt over de Rule of Law, anderzijds is er een lid-organisatie die alle normen met voeten treedt. Ik vind dat je moet kiezen.'

De Syrische Orde toonde zich al eerder gevoelig voor externe druk. Een roeyement of schorsing door de IBA zou daarom wel eens de enige manier kunnen zijn om Syrische mensenrechtenadvocaten te helpen, zegt Iyas Al-Maleh, zoon van Al-Hassani's advocaat Haitham Al-Maleh (80) die óók gevangen zit. Al-Maleh nam de dekenprijs voor Al-Hassani in ontvangst. 'Toen mijn vader in de jaren tachtig gevangen zat deed niemand iets, totdat de Arab Lawyers Union zich ermee bemoeide, en de Syrische Orde niet langer toeliet. Die druk leidde er uiteindelijk toe dat mijn vader, en zijn collega's, werden vrijgelaten.'

www.advocatenvooradvocaten.nl

(advertenties)

Beheer uw cliënten, uren en declaraties
Het eenvoudigste urenregistratie- en declaratieprogramma voor advocaten bespaart u direct tijd!
Vraag de gratis demo aan op www.urios.nl

urios
eenvoud bespaart tijd

Debussystraat 29 | Postbus 9105 | 1800 GC Alkmaar
tel 072 512 22 05 | fax 072 512 22 14 | info@urios.nl | www.urios.nl

Berichten van de Orde

Jonge Balie Assen

In 2010-2011 is het bestuur van de Jonge Balie Assen als volgt samengesteld: Jantien Jansen-Borsch te Assen (voorzitter), Marijn Jansen te Peize (secretaris), Marion Arends te Assen, Jorien Blaauw te Emmen en Eggo Olinga te Hoozevee. Contact: mr. J.M. Jansen Postbus 16, 9320 AA Peize, tel. 050-502 03 61, m.jansen@raethuysadvocaten.nl

Contact met het bureau van de orde

Postbus 30851, 2500 GW Den Haag

Tijdelijk bezoekadres tot december: J.P. Coenstraat 7, Den Haag

Algemene informatie	070-335 35 35	info@advocatenorde.nl
N.a.w.-gegevens advocatuur	070-335 35 29	info@barbeheer.nl
Centrale Controle Verordeningen	070-335 35 26	ccv@advocatenorde.nl
Landelijke financiële bijdrage	070-335 35 23/21	finorg@advocatenorde.nl
Communicatie (o.a. brochures)	070-335 35 52	pr@advocatenorde.nl
Kwaliteitszorg	070-335 35 71/78	
Fax algemeen	070-335 35 31	
<i>Helpdesk</i>		
BalieNet-certificaten	070-335 35 86	certificaat@advocatenorde.nl
Overige vragen van advocaten	070-335 35 54	helpdesk@advocatenorde.nl
<i>Opleiding</i>		
Beroepsopleiding (09.00-12.00 u)	070-335 35 55	opl@advocatenorde.nl
Voortgezette Stagiaire Opleiding (VSO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Onderhoud vakbekwaamheid (PO)	070-335 35 58	vso-po@advocatenorde.nl
Vrijstellingen BO en VSO	070-335 35 41	pb@advocatenorde.nl

Advies huwelijksvoorwaarden

In het *Advocatenblad* van 10 september jl. stelt de heer A.P.H. Oostveen, scheidingsplanner, voor dat ook familierechtadvocaten betrokken worden bij de totstandkoming van huwelijksvoorwaarden ('Adviseurs schieten tekort' *Advocatenblad* 2010-12, p. 404-405). Notarissen schieten volgens hem tekort bij de uitwerking van die voorwaarden en in de kennis van de praktische uitvoerbaarheid ervan. Daarom pleit Oostveen voor een grotere rol van familierechtadvocaten. En hij stelt onder meer dat de gevolgen van de scheiding vooraf geregeld zouden moeten worden.

Namens de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) melden wij dat inmiddels veel van onze leden geconsulteerd worden bij de totstandkoming van huwelijksvoorwaarden. Met name op de kantoren waar advocaten en notarissen samenwerken gebeurt dit en vindt veel kennisuitwisseling plaats.

Huwelijksvoorwaarden leiden in de echtscheidingspraktijk inderdaad tot veel onenigheid.

Het voert echter te ver om hun bestaansrecht ter discussie te stellen. Er bestaan veel redenen om af te willen wijken van de algehele gemeenschap van goederen, maar het is wel zaak dat die huwelijksvoorwaarden dan helder zijn.

De artt. 1:159 lid 2 en 1:400 lid 2 BW werpen forse belemmeringen op om voorafgaand aan een huwelijk afspraken te maken over partneralimentatie, in het bijzonder om af te wijken van de wettelijke bepalingen. Bovendien is verdeling van een huwelijksgemeenschap pas mogelijk als de huwelijksgemeenschap is ontbonden door inschrijving van de echtscheiding of overlijden van een echtgenoot.

Uiteraard kan de notaris of familierechtadvocaat wel de voorliggende concept-huwelijksvoorwaarden aan partijen uitleggen, voorzien van een schriftelijke toelichting en aan partijen schetsen wat de inhoud van deze huwelijksvoorwaarden in een echtscheidings situatie voor hen zou betekenen.

(Anke Mulder en Menno van Gaalen, voorzitter en bestuurslid van de vFAS)

(advertenties)

TOGA
atelier
Schout & Katsantonis

www.toga.net

- Rijksleverancier
- Toga's op maat van eerste kwaliteit stof
- Korte levertijd
- Bef cadeau bij bestelling toga

Industrieweg 51 3044 AS Rotterdam
Tel. 010 - 245 07 66 Fax 010 - 245 07 67

Een mooi vooruitzicht
Haal al uw PO-punten op Curaçao

PAO-intensief cursussen te Curaçao, 14 t/m 18 maart 2011
U vindt meer informatie op www.pao.cpo.nl

CPO
Centrum voor Privaatrechtelijk Ouderwijs

Zeker van uw zaak

Het CPO is onderdeel van de Radboud Universiteit Nijmegen

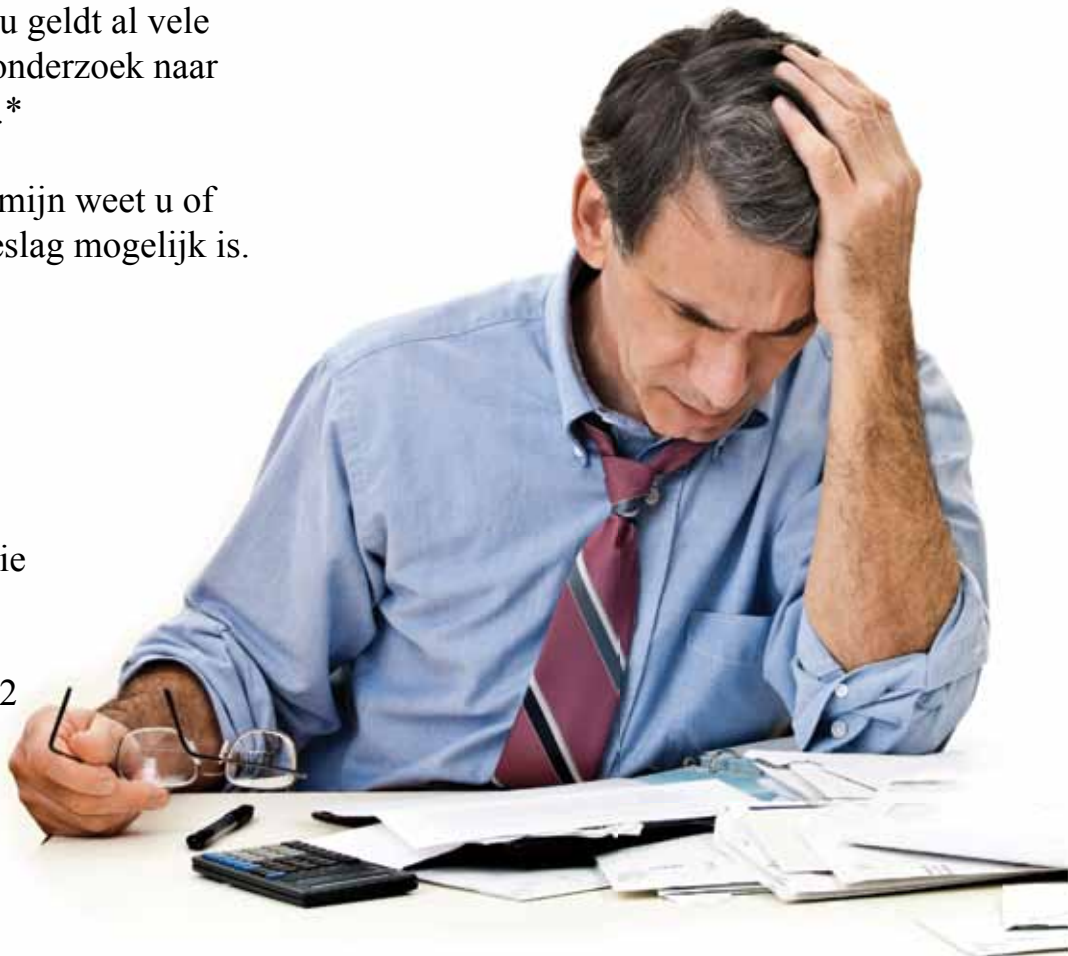

ZOU ER ÉCHT GEEN VERHAAL MOGELIJK ZIJN?

Bent u op zoek naar verhaalsmogelijkheden bij een debiteur? Dan bent u bij Regres Info BV aan het juiste adres. Ons bureau geldt al vele jaren als specialist in verhaalsonderzoek naar natuurlijke- en rechtspersonen.*

Binnen de kortst mogelijke termijn weet u of conservatoir of executoriaal beslag mogelijk is.

Vraag vrijblijvend documentatie aan en informeer naar onze (kennismakings)tarieven onder nummer: 079 - 342 72 72 of kijk op onze website.

REGRES **INFO**

* Strikt conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens

Verhaalsrapportages - Kredietwaardigheidsrapportages - Speciale onderzoeken

Regres Info BV, Alengroen 6, Postbus 7028,
2701 AA Zoetermeer, Telefoon 079 - 3427272, Telefax 079 - 3421843,
E-mail info@regresinfo.nl, Website www.regresinfo.nl

Procederen in Duitsland?

Duitse advocaten, vloeiend tweetalig,
gespecialiseerd in Nederlands-Duitse rechtszaken

Blankestijn & Oortman Advocaten en Rechtsanwältinnen L.L.P.
Postbus 619, 7550 AP HENGELO
Telefoon 074 - 259 38 67
Fax 074 - 259 38 68
www.blankestijnoortman.nl

ALT KAM BOER ADVOCATEN

CIVIELE CASSATIE?

- prijsafspraken mogelijk
- ook op basis van toevoeging
- zie onze website voor voorbeeldzaken

Info: mr H.J.W. Alt, Pb. 82228, 2508 EE Den Haag
Tel.: 070 - 358 94 79, fax: 070 - 358 51 97
alt@altkamboer.com, www.altkamboer.com

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW 's-Gravenhage
telefoon: 070-3460974
telefax: 070-3625235
e-mail: info@iji.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken betreffende internationaal en buitenlands recht, in het bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal privaatrecht en buitenlands privaatrecht- en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

Bezoek onze website: www.iji.nl

Agenda

100 JAAR NVIR: COLLEGE 'MULTINATIONALS EN AANSPRAKELIJKHEID'

Ter gelegenheid van haar 100ste verjaardag organiseert de Nederlandse Vereniging voor Internationaal Recht de 'Collegearrousel.' In dat kader spreken dr. A.A.H. van Hoek (Internationaal privaatrecht) en prof. dr. P.A. Nollkaemper (Internationaal publiekrecht) onder leiding van mr. Michel Uiterwaal (Böhler Advocaten) over 'Multinationals en Aansprakelijkheid.' Aan de orde komen onder andere de Shell in Nigeria zaak en de Trafigura gifdump in Ivoorkust.

- Het college is 17 november van 16.30 tot 18.30 uur in de Oudemanshuispoort 4-6, Amsterdam. Meer informatie is beschikbaar via www.jur.uva.nl.

RVDR-VOORZITTER BESPREEKT PARADOX

'Law must be stable and yet it cannot stand still. En datzelfde geldt voor de Rechterlijke Organisatie.' Over die paradox spreekt de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak, mr. F.W.H. van de Emster op 17 november om 20.00 uur in Sociëteit 'De Maas', Veendam 1 in Rotterdam. De bijeenkomst is een initiatief van het Rotterdams Juridisch Genootschap.

- Voor inlichtingen en aanmeldingen kan men zich melden bij F.E. Roos via froos@Aakd.nl of via telefoonnummer 088-253 55 40.

MEDIATION DOET ER TOE

Dat is kernboodschap van het Mediation Congres 2010, dat het Nederlands Mediation Instituut (NMI) en de Nederlandse Mediatorsvereniging NMv samen met Sdu Uitgevers en de mediatorsverenigingen organiseren. Sprekers zijn onder andere voormalig staatssecretaris van Justitie Nebahat Albayrak, directeur Juridisch Loket Jan Albert Waal en journalist Joris Luyendijk als gespreksleider.

- Het congres begint om 09:45 uur op 26 november in het Willem Burger Complex van De Doelen, Rotterdam. Via mediationcongres.nl kunt u de congresbrochure raadplegen.

BURGERS EN RECHTERS ONTMOETEN ELKAAR

Wat doen rechters? Hoe bepalen ze straffen en wat vinden zij moeilijke zaken? Antwoorden op deze vragen zijn voor advocaten vaak gesneden koek; voor burgers kan dat anders liggen. Op 24 november kunnen zij daarom bij rechtbanken en gerechtshoven in het hele land deze en andere vragen aan rechters stellen. Deze 'Meet the judge' bijeenkomsten zijn een initiatief van de Raad voor de rechtspraak.

- Voor meer informatie en aanmeldingen kunt u op www.rechtspraak.nl terecht.

THEMAMIDDAG IDFA GEWIJD AAN RECHTSPRAAK

De jaarlijkse themamiddag van Movies that Matter op het International Documentary Film Festival Amsterdam gaat zondag 21 november over (inter)nationale rechtspraak. De documentaire 'You don't like the truth - 4 days inside Guantánamo' laat het verhoor zien van de onlangs veroordeelde Afghaanse Canadees Omar Khadr; in de documentaire 'Prosecutor' wordt Internationaal Strafhof hoofdaanklager Luis Moreno-Ocampo gevolgd. Na de films in Pathé Tuschinski in Amsterdam volgen gesprekken met internationale gasten.

- Meer informatie en kaarten vind u op www.moviesthatmatter.nl.

LEZING MET KRITISCHE REFLECTIE

Met het Verdrag van Lissabon bereikt de discussie over fundamentele rechten binnen de Europese rechtsorde haar voorlopige hoogtepunt. Tijd om de balans op te maken. Mr. dr. Sybe A. de Vries (universitair hoofddocent Europees recht, Universiteit Utrecht) bespreekt 'The fundamental rights within Europe's internal market' en Dr. Xavier Groussot (Universiteit van Lund, Zweden) geeft zijn kritische reflectie

- De lezing vindt plaats op 17 november van 16.00 tot 18.00 uur in het Academiegebouw, Domplein 29 in Utrecht. Inlichtingen en aanmelden (tot 13 november) kan bij Magda Roos via email m.roos@uu.nl of 030-253 7047.

.....
'Het belangrijkste bezwaar vind ik de vrijblijvendheid: je krijgt al studiepunten als je aanwezig bent'
.....

Bas Kortmann, voorzitter van de Commissie Opleiding

foto: Ger Loeffen

‘Ik heb twijfels over het niveau van advocaten die net hun stage hebben afgerond’

Als het aan de commissie-Kortmann ligt, is het afgelopen met opleidingspunten die stagiaires krijgen met alleen aanwezigheid. Stagiaires moeten zich weer voorbereiden, huiswerk maken en tentamens doen. De ‘behoorlijke verzwaring’ vindt commissievoorzitter Kortmann ‘terecht’.

.....
Michel Knapen
journalist

Als in september 2008 de Law Firm School van start gaat – veertien Zuidas-kantoren organiseren daarmee een eigen intern opleidingstraject voor hun advocaat-stagiaires – wordt de Orde wat onrustig. De beginnende advocaten volgen de helft van de vakken niet meer binnen de ‘reguliere’ Beroepsopleiding, maar doen dat in de Law Firm School, gebruikmakend van de vrijstellingsregeling. Een deel van het College van Afgevaardigden staat zeer sceptisch tegenover deze inhouse-opleidingen als vervanging van de Beroepsopleiding, onder andere omdat het de sociale cohesie tussen allerlei soorten advocaten zou aantasten. De voortdurende kritiek op dat vrijstellingsbeleid was in 2009 de aanleiding voor de instelling van een Commissie Opleiding die een advies moest uitbrengen over de hervorming van de Beroepsopleiding (het eerste jaar) en de Voortgezette Stagiaire Opleiding (het tweede en derde jaar van de advocatenscholing). Voorzitter werd prof. mr. Bas Kortmann, ooit zelf advocaat, en nu rector magnificus aan de Radboud Universiteit Nijmegen, waar hij ook hoogleraar burgerlijk recht is. Na negen bijeenkomsten kwam de commissie deze week met haar rapport *Met recht advocaat* naar buiten. Het *Advocatenblad* sprak met commissievoorzitter Kortmann.

U vat uw conclusie zelf kernachtig samen: ‘De huidige opleiding voldoet niet’. Heeft dat u verrast?

‘Nee, in het geheel niet. Mijn hele werkzame leven ben ik betrokken bij de opleiding van juristen, ik ken die wereld dus goed. Toen ruim twintig jaar geleden de huidige structuur werd ingevoerd – de Beroepsopleiding in het eerste jaar en de Voortgezette Stage Opleiding in het tweede en derde jaar – vond ik het al niet verstandig dat de eigenlijke opleiding alleen in de Beroepsopleiding werd aangeboden. Na een voortvarende start is de VSO langzaam maar zeker steeds vrijblijvender geworden. Mij zijn drie dingen opgevallen: de kwaliteit van

Van links naar rechts: Eline Schiebroek, Froukje Dunki Jacobs, Gizem Çimen, Diederick Cardon, Jan-Bauke Bierma. Ze volgden eind oktober in het kader van de stagiaire-opleiding het eerste blok Praktijkleer, in een hotel aan het strand in Noordwijk.

de opleiding is er in de loop der jaren niet beter op geworden, de advocatuur is zelf sterk veranderd – men is zich bijvoorbeeld meer gaan specialiseren – en de instroom van jonge juristen die advocaat willen worden, is veel bonter geworden.’

Wat vindt u zelf het grootste bezwaar van de huidige opleiding?

‘Ik zie vier bezwaren. Het belangrijkste vind ik wel de grote vrijblijvendheid; die vrijblijvendheid zie je terug in de VSO-cursussen en in activiteiten die worden aangeboden door de lokale ordes. Je krijgt al studiepunten als je bij een bijeenkomst aanwezig bent: voorbereiding, huiswerk en toetsen worden niet vereist. Verder is er te weinig samenhang tussen de opleiding in het eerste jaar en de vervolgcursussen in het tweede en derde jaar. Alsof er een knip zit tussen de Beroepsopleiding en de VSO. Een advocaat-stagiaire wordt geacht na drie jaar zelfstandig te kunnen opereren, daar is de hele opleiding op gericht. Maar dan begrijp ik niet dat de opleiding zo is georganiseerd dat de Orde in het eerste jaar een sterke regie heeft – wat op zich goed is – maar dat er in de volgende jaren sprake is van een à la carte menu. Een derde bezwaar is dat er in de Beroepsopleiding geen aandacht is voor de materieelrechtelijke vakken. Te veel wordt ervan uitgegaan dat juristen die net zijn afgestudeerd, de hoofdgebieden van het recht

Gebreken huidige opleiding volgens rapport *Met recht advocaat*

- Omdat de universitaire vooropleidingen te veel verschillen, kunnen hun eindtermen niet langer worden beschouwd als de begintermen van de Beroepsopleiding.
- In de Beroepsopleiding worden geen materieelrechtelijke vakken onderwezen.
- De procesrechtvakken die in de Beroepsopleiding worden gedoceerd, gaan nauwelijks dieper dan die op de universiteit, en ze moeten bovendien worden gekoppeld aan materiële vakken.
- Europees recht komt te weinig aan de orde.
- Gedragsrecht zou niet alleen in de Beroepsopleiding maar ook in beide VSO-jaren moeten worden onderwezen.
- Er is niet vastgesteld wat de opleiding in welke fase moet aanbieden en wat de advocaat-stagiaire in die drie jaar moet laten zien.
- De VSO-fase wordt niet afgesloten met examens en is dus te vrijblijvend.
- In de VSO is er te veel keuze en te veel vrijblijvendheid. Bij de lokale activiteiten gaat het vooral om sociale cohesie. Het toe te kennen puntenaantal varieert sterk, en als stagiaires van arrondissement wisselen krijgen ze hun punten niet altijd erkend.
- Bij de organisatie van de Beroepsopleiding moet niet alleen de Orde maar ook de universiteit zijn betrokken.
- Andere togaberoepen stellen meer gepreciseerde eisen; ook voor de advocatuur is een *grondige* kennis vereist.

‘Huiswerk maken en toetsen afleggen: dat blijkt nodig om een stok achter de deur te hebben’

– privaatrecht, strafrecht en bestuursrecht – wel in de vingers hebben. Dat is maar de vraag sterker: ik vind dat ze nog onvoldoende kennis en inzicht hebben. Mijn laatste bezwaar: onvoldoende aandacht voor beroepsethiek en beroepsattitude, dat zou als een rode draad door de gehele driejarige opleiding moeten lopen.’

Zijn al die advocaten die de laatste tien jaar zijn ingestroomd, met een opleiding die kennelijk niet voldeed, dan wel gekwalificeerd?

Of de meesten van hen aan het einde van de stage voldoende gekwalificeerd waren, betwijfel ik. De vraag is soms gerechtvaardigd: kan ik wel bij die advocaat aankloppen, is hij in staat mijn belangen goed te vertegenwoordigen? Er zijn kantoren die zelf opleidingen zijn gaan organiseren, dat is heel duur maar toch doen ze het. En waarom? Omdat ze niet tevreden zijn over de kwaliteit van de huidige opleiding.’

Een van uw kritiekpunten betreft het ingangsniveau. U twijfelt eraan of juristen die aan de advocatuur beginnen met enkel een universitair diploma wel over ‘voldoende basis’ beschikken. Leveren de universiteiten ondermaatse juristen af?

‘De vorming van juristen, en dus ook van advocaten, is méér dan alleen de opleiding aan de universiteit. De Orde zou de kwaliteit van de universitaire opleiding in het achterhoofd moeten hebben als ze de opleiding voor advocaat-stagiaires opzet. Aan de andere kant moeten de rechtenfaculteiten ook nadenken over de vorming van juristen ná de universiteit, bijvoorbeeld door hun oor te luisteren te leggen bij de Orde. De universitaire en de postuniversitaire opleiding moeten op elkaar zijn afgestemd, zij zijn complementair. Maar daaraan is te weinig invulling gegeven.

De afstemming tussen rechtenfaculteiten en bijvoorbeeld het notariaat is beter geregeld.’

Kan of moet de Orde eisen gaan stellen aan de universitaire rechtenopleiding?

‘Niet rechtstreeks, maar wel via het civiel effect. Dat is een wettelijke regeling die eisen stelt aan het gekwalificeerd zijn voor togaberoepen. Nu is die regeling nog heel globaal: men moet “kennis hebben van”. Dat leidt ertoe dat het civiel effect door de rechtenfaculteiten heel verschillend wordt ingevuld, wat nog eens is versterkt door de invoering van de BaMa, de bachelor-master-structuur. De driejarige bachelorfase wordt vaak gezien als de opleiding in de hoofdgebieden van het recht, terwijl de masterfase voor specialisatie bestemd zou zijn. Drie jaar is erg kort om kennis van en inzicht in de hoofdgebieden te verwerven. Desondanks is er in de bacheloropleiding vaak sprake van een aanzienlijke keuzevrijheid en ruimte voor stages en dergelijke.

Wat is daarvan het gevolg?

‘Een bonte stoet jonge juristen verlaat de universiteit. Voor afnemers, zoals de Orde, is het dan steeds de vraag: wat zit er in hun knapzak, wat kunnen ze, wat beheersen ze? De advocatuur zou de vereisten voor het civiel effect nader moeten preciseren. Dat is een opdracht aan de wetgever en ik heb goede hoop dat die naar de balie wil luisteren en de eisen van het civiel effect wil verhogen. Daar komt bij dat je in het kader de accreditatie van opleidingen zou moeten toetsen of deze daadwerkelijk voldoen aan de vereisten voor civiel effect. Dat is volgens deze commissie de beste manier om inzicht te krijgen in de kwaliteit van de instroom in de advocatuur.’

Voorstel nieuwe opleiding

- De Beroepsopleiding en de VSO vervallen, er komt één geïntegreerde driejarige Stagiaire-Opleiding.
- Een advocaat-stagiaire kiest een major en een minor; de vakken die daarbij horen worden in de drie jaar gedoceerd. Van de major heeft hij aan het eind van de opleiding een ‘gedegen kennis’, voor de minor volstaat ‘kennis’.
- Er zijn enkele keuzevakken in het tweede en wat meer keuzevakken in het derde jaar. De meeste vakken worden geëxamineerd.
- In het eerste jaar zijn de vakken Introductie in de Advocatuur en Algemeen Procesrecht van belang.
- Praktijkleer, zoals nu in de Beroepsopleiding voldoet en wordt zo voortgezet.
- Jaarrekeningenlezen blijft verplicht, gaat van het eerste naar het tweede jaar, en van twee naar vier dagdelen.
- Gedragsrecht/Intervisie is in de huidige opleiding te gering en komt in de nieuwe opzet elk jaar aan bod. Het krijgt een nieuwe naam: Beroepsethiek en Beroepsattitude.

Wat zal in uw visie de rol zijn van activiteiten die worden georganiseerd door de lokale ordes en de jonge balies?

‘Die blijven van groot belang – voor de sociale cohesie wel verstaan. Ik onderschat dat niet, maar de huidige activiteiten hebben eerder die cohesie tot doel dan dat zij echt een leerdoel dienen. Moet je daar nou opleidingspunten voor krijgen? Ik vind van niet. Daarbij komt dat er grote verschillen bestaan tussen de aard en omvang van de verplichtingen die de lokale ordes aan hun stagiaires opleggen. Onze commissie vindt overigens dat de lokale ordes pleitoefeningen of pleitwedstrijden moeten blijven organiseren, waarvoor wel opleidingspunten kunnen worden gehaald. Maar voor andere activiteiten zouden geen punten meer moeten worden verleend. Sommige kantoren vinden het bijvoorbeeld verstandig dat hun advocaten een mediatraining krijgen. Maar moet je voor het volgen van een mediatraining ook opleidingspunten krijgen? Ik vind van niet.’

Waarom is één geïntegreerde driejarige opleiding beter dan een Beroepsopleiding van een jaar en een VSO van twee jaar?

‘In een driejarige, ongedeelde opleiding ben je pas echt in staat om leerlijnen te ontwikkelen. Dat verhoogt de samenhang tussen de vakken.’

Het lijkt erop dat de opleiding met huiswerk en toetsen schoolser wordt, de stagiaires worden aan het handje genomen.

‘Vrijblijvendheid is niet het tegenovergestelde van schoolser. Het gaat erom een manier te vinden om advocaten optimaal te vormen en stagiaires aan te zetten tot gevormd worden. Aan het handje gehouden? Huiswerk maken en toetsen afleggen gebeurt ook op de Grotius Academie, daar is niks mis mee, dat zou heel normaal moeten zijn. Sterker: het blijkt nodig te zijn om een stok achter de deur te hebben. Niet dat er een gebrek is aan enthousiasme of zelfdiscipline, maar de verleiding is aanwezig om de studie te doorlopen met weinig inspanning. Advocaat-stagiaires zijn net mensen, zij twitteren bijvoorbeeld ook tijdens de cursusbijeenkomsten. Daar komt bij dat veel kantoren hameren op hun omzet, en dat bevordert niet dat hun stagiaires hard studeren. In die zin neemt niet alleen de vrijblijvendheid voor beginnende advocaten af, maar ook die voor kantoren. En trouwens ook voor de Orde, want die zal vaker moeten examineren.’

Zullen advocaat-stagiaires in de toekomst meer tijd moeten besteden aan hun opleiding?

‘Als ons advies wordt opgevolgd wel. Op dit moment volgt de advocaat-stagiaire 79 uur aan lessen, inclusief de plaatselijke activiteiten. Het aantal contacturen in ons voorstel is ongeveer hetzelfde, maar dan *zonder* de plaatselijke activiteiten. Er is dus sprake van een behoorlijke verzwaring. Niet alleen omdat het aantal contacturen toeneemt, maar ook omdat er minder vrijstellingen worden verleend en de stagiaires zich beter moeten voorbereiden op bijeenkomsten, meer huiswerk moeten maken en zich moeten voorbereiden op meer tentamens. Is het erg dat het flink zwaarder wordt? Integendeel! Nu zijn er gewoon te veel activiteiten met een minimale opbrengst en dat lijkt mij een slechte investering.’

Kunnen advocaat-stagiaires nog steeds vrijstelling krijgen voor cursussen die inhouse worden gevolgd, bijvoorbeeld bij de Law Firm School?

‘Vrijstellingen moeten mogelijk blijven, althans voor de cognitieve vakken waarin het materiële recht en het procesrecht worden onderwezen. Maar niet voor vakken zoals gedragsrecht en vaardigheden en ook niet voor examens. Enige terughoudendheid lijkt mij gewenst, door het verlenen van vrijstellingen moeten de leerlijnen niet worden doorbroken. Vrijstellingen moeten niet worden verleend omdat het verzoekende instituut een goede kwaliteit bezit, maar op basis van de inhoud van het programma. Ik

.....
 ‘Dat veel kantoren hameren op hun omzet, bevordert niet dat hun stagiaires hard studeren’

kan mij voorstellen dat er voor de Law Firm School en de Brauwerij voor wat betreft de vrijstellingen niet veel verandert.’

Een zwaarder programma, dus ook hogere kosten?

‘We hebben berekend dat de huidige opleiding iets meer dan tienduizend euro kost. Ik heb wel eens op de achterkant van een sigarendoos berekend wat het in de toekomst zou kunnen worden: vijftien tot dertig procent duurder. Maar dat is een heel ruwe schatting. Daarbij komt de vraag of dit ten laste moet komen van de individuele stagiaire, van het kantoor of van de Orde. Deze laatste zou kunnen zeggen: de opleiding mag de stagiaire of het kantoor niet meer kosten dan een bepaald bedrag; wordt het toch duurder dan wordt het meerdere omgeslagen over de gehele beroepsgroep. De kosten vallen overigens nog hoger uit als de gederfde kantooruren worden meegerekend, want een stagiaire die studeert, kan geen omzet draaien. Wel is het zo dat hij zijn kosten later kan terugverdienen. Het is een investering om later beter te presteren.’

«

Reactie Algemene Raad op rapport

Opleiding tot advocaat vernieuwen

De huidige opleiding tot advocaat moet worden vernieuwd en verbeterd. Dat concludeert de Commissie Opleiding onder leiding van prof. mr. Bas Kortmann. Algemeen deken Jan Loorbach van de Nederlandse Orde van Advocaten sluit zich hierbij aan. Hij complimenteert de

commissie in een eerste reactie met het grondige rapport en omarmt het advies om tot kwaliteitsverbetering en harmonisatie te komen.

Volgens commissievoorzitter Kortmann, tevens rector magnificus van de Radboud Universiteit Nijmegen, is het niveau van de bestaande opleiding voor advocaten te laag. De opleiding voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Kortmann wijst erop dat onduidelijk is

wat advocaat-stagiaires aan het eind van hun opleiding precies moeten kennen en kunnen. Bovendien is de vrijblijvendheid in de opleiding veel te groot.

Kortmann stelt daarom voor de eenjarige beroepsopleiding en de cursussen in de jaren erna te vervangen door een integrale driejarige deeltijdopleiding. Daarin moeten zo veel mogelijk vakken ook worden getoetst of geëxamineerd. Verder moeten de regionale opleidings-

eisen beter op elkaar worden afgestemd. De totale stagiaire-opleiding zou beter moeten aansluiten op de universitaire rechtenstudies.

Loorbach wil op basis van de aanbevelingen van Kortmann onderzoeken of de stagiaire-opleiding in de toekomst door de Orde moet worden uitgevoerd of uitbesteed aan een externe partij. Voorop staat voor de algemeen deken dat het gewenste kwalitatieve niveau wordt bereikt.

.....
'De Europese dimensie vergt een omslag
in het denken van rechters en advocaten
die met moeite wordt gemaakt'
.....

Je zou het bij de actuele discussies van de laatste maanden bijna vergeten, maar bijna elke rechtszaak heeft een Europese dimensie. De Nederlandse rechter 'is een communautaire rechter' en die heeft 'het activisme van advocaten nodig, wil hij met het Europese recht kunnen werken'.

De Nederlandse rechter bestaat niet meer

NVvR-voorzitter Van Zutphen over de Europese dimensie van bijna alle zaken

.....
Tatiana Scheltema
journalist
.....

Onlangs maakte hij zich publiekelijk zorgen om de snelle vergrijzing van de rechterlijke macht. En passant riep hij rechters op om te gaan twitteren of bloggen, om zodoende de aantrekkelijkheid van het vak uit te dragen. Het noopte de Raad voor de rechtspraak tot een sussend persbericht dat het allemaal wel meeviel. En in de schaduw van het Wilders-proces gaf hij in het NOS-journaal aan dat hem nog duidelijker is geworden dat de Nederlandse rechter er een taak heeft bij gekregen: vanwege de groeiende aandacht voor de rechtspraak vanuit de media en de maatschappij moeten rechters zich nog bewuster worden van hun communicatievaardigheden én -verplichtingen. De wereld kijkt mee en rechters moeten hierop inspelen, op elk moment.

Tot in de haarvaten

Reinier van Zutphen is niet bang om zijn mond te roeren. Maar een eigen blog heeft hij nog niet. Te druk: behalve vicepresident en sectievoorzitter bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) is Van Zutphen voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) en

Wat moet iedere advocaat weten?

'Niet iedereen hoeft zich in Europees recht te specialiseren. Je moet wel zorgen dat je begrip hebt van de vier vrijheden (vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal) en natuurlijk ook van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht. En dat je weet hoe Europa in elkaar steekt, zodat je weet welke richting je op moet voor de goede regeling, richtlijn of uitspraak. Je moet iets weten van overheidsaansprakelijkheid, en de context van het Europese recht in beroep. Een arrest als Francovich of de Köbler-zaak zou bekend moeten klinken.'

zit hij in het rechterlijk adviescollege van de Raad van Europa (CCJE). Ook geeft hij les aan de SSR (waar hij trouwens ook in de adviesraad zit), is hij lid van de *Board of Trustees van het Centre for International Legal Cooperation* (CILC), voorzitter van de klachtencommissie van het Juridisch Loket, en heeft hij een gezin met jonge kinderen. Een blog zou de complexiteit van zijn dagelijks werk moeilijk kunnen bevatten. Daarom doen we het maar even met een ouderwets vraaggesprek. Op zijn verzoek.

Van Zutphen heeft een missie: advocaten ervan doordringen dat het Europese recht inmiddels is doorgesijpeld tot in de haarvaten van het Nederlands recht. Bij het CBB geldt dat in extreme mate. 'Het

gaat daar over het reguleren van markten, over overheden en toezichthouders die beslissingen nemen. En of het nou de telecommunicatieregulering en de besluiten van de OPTA zijn, of de mededinging en de NMa, of het ministerie van Landbouw en de uitvoering van het gemeenschappelijk landbouwbeleid – alles heeft een Europese achtergrond. Bij bijna elke zaak valt wel de naam van een arrest uit Luxemburg. De advocaten die wij zien, weten alles van het Europese recht, althans op hun gespecialiseerde gebied. Dat zijn er echt heel veel in Nederland. Dit is natuurlijk een apart stukje van het Europese recht. Maar rechters in de rechtbanken en raadsheren in de hoven hebben te maken met het heel brede pakket Europees recht. Strafrechters kunnen niet meer zonder kennis van uitspraken van het hof in Luxemburg. Ook het bestuursrecht zit vol met Europees recht – alles wat met milieu te maken heeft, heeft wel een Europese context of achtergrond.'

Van waaruit redeneer je?

De fascinatie voor het Europese recht stamt uit de tijd dat Van Zutphen als raio werkte bij de Centrale Raad van Beroep. 'Ik kreeg een zaak van een 57-jarige man. Het ging om de sollicitatieplicht en de plicht om in Nederland te verblijven. De man hoefde niet meer te solliciteren omdat hij reuma had, maar hij mocht niet in Zuid-

EEEEEEEEEEEEEEEEEEEE EEEEEEEEEUUUUUUUUUUU UUUUUUUUUUUUUUUUUU UUUUUUUUUUUUUUUUUU UUUUUUUUUUUUUUUUUU

Twijfel kostte u
al 10.000 euro

Zonde om aan M te twijfelen

Als u al drie jaar twijfelt om over te stappen naar een M Arbeidsongeschiktheidsverzekering dan heeft dat u al veel geld gekost! Afhankelijk van wat u verzekerd heeft, kan dat makkelijk meer dan 10.000 euro zijn. En wist u ook dat we speciaal voor advocaten en notarissen een overlijdensrisicoverzekering, een beroepsaansprakelijkheidsverzekering en een hypotheek hebben ontwikkeld. Allen met de insteek van M: betrouwbaar, uitgebreide dekking, transparant en een scherpe prijs.

KENMERKEN M-ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSVERZEKERING

- beroepsarbeidsongeschiktheid gedurende de hele looptijd
- gerenommeerde verzekeraar
- zowel individueel mogelijk als op collectieve basis voor de hele maatschap
- hoge verzekerde bedragen mogelijk (maximaal 350.000 euro op jaarbasis)

KENMERKEN M-OVERLIJDENSRISICOVERZEKERING (OOK VOOR ADVOCATMEDEWERKERS)

- leeftijdsafhankelijke premie
- rokers/niet rokers
- zowel individueel mogelijk als collectief
- eenvoudig jaarlijks aan te passen

KENMERKEN M-BEROEPSAANSPRAKELIJKHEIDSVERZEKERING

- volledige inloopdekking beroepsfouten voor ingangsdatum verzekering
- gerenommeerde verzekeraar
- nieuwe toetredende partners automatisch meeverzekerd zonder aanmelding
- uittredende partners en werknemers verzekerd voor meldingen die nog binnenkomen

KENMERKEN M-HYPOTHEEK

- gerenommeerde bank/pensioenfonds
- voor hypotheekbedragen van € 500.000 tot € 6.000.000
- transparante kostenstructuur
- scherpe rente

“M is drie jaar ontstaan omdat er behoefte is aan adviseurs die de doelgroep kennen en weten in welke situatie bepaalde risico's afgedekt dienen te worden. M ontwikkelt en verzorgt voor u verzekeringen die u bij een andere verzekeraar niet kunt krijgen en u substantiële voordelen kunnen bieden. Wij realiseren deze voordelen doordat wij weten wat in uw branche leeft en geen genoegen nemen met standaardoplossingen die verzekeraars en geldverstrekkers u voorschotelen.”

Mr. Viktor Kühne

M-VERZEKERINGEN

PRODUKTEN VAN MUTSAERTS • SINDS 1926

M is een produkt van Mutsaerts BV
Ringbaan West 240 • Tilburg
Postbus 9102 • 5000 HC Tilburg
T 013 594 28 28
www.m-verzekeringen.nl

'De overvloed aan regels legt een voile over het Europese recht waardoor mensen niet goed zien waar het over gaat'

Frankrijk gaan wonen, hoewel dat vanwege het klimaat goed zou zijn voor zijn handen. Ik las de Europese regelingen die gaan over sociale zekerheid en de coördinatie ervan. En ik dacht: interessant! Hoe zit dat dan? Waar komt dat vandaan? Niet veel later kwam er een plek voor een raio vrij en kon ik als referendaris in Luxemburg aan de slag.'

Bij het hof in Luxemburg trof hij collega's uit alle landen van de EU – in die tijd (begin jaren negentig) waren dat er nog maar twaalf. 'Erg leuk om eens met Italianen te praten over zo'n zaak, of met een Fransman, een Griek, een Engelsman, alleen al om te zien dat overal dezelfde problemen spelen. Hoe lossen ze het daar op? Wat zijn de effecten ervan? Je zag ook meteen de verschillen in benadering tussen mensen van verschillende nationaliteiten. Redeneer je vanuit het land waar je vandaan komt, of kijk je met name vanuit de Europese blik? De Engelsen komen uit een heel andere traditie, en kijken heel anders naar Europees recht: ze vinden het toch een beetje vreemd. Wij Nederlanders zijn bepaald lankmoedig in het hanteren van nationaal recht ten opzichte van Europese regels.'

In die tijd speelde ook de zaak van de *Society for the Protection of the Unborn Child*. De vraag was of men in Ierland mocht verhinderen dat een vrouw naar Engeland ging om zich te laten aborteren. In Ierland was abortus verboden bij wet, maar die vrouw had gehoord dat ze met de boot naar Manchester kon gaan, want daar was een kliniek. De vraag was: past dit in het Europees recht, ja of nee? Er is sprake van dienstverlening; zowel door degene die voorlichting geeft als door de arts in de kliniek. Maar het werd vooral interessant omdat de zaak ook in het kader van het EHRM in Straatsburg aanhangig werd gemaakt. Kun je het meisje verbieden om de reis

naar de kliniek te maken en mag het geven van informatie over de abortusmogelijkheden in Engeland worden verboden? Zo bouwt zo'n zaak zich op.'

Voile

En zo kan dus in principe elk probleem naar Europees niveau worden geschaald. 'Maar die Europese dimensie vergt wel een omslag in het denken van zowel rechters als advocaten die met moeite wordt gemaakt. Er zijn natuurlijk superspecialisten op dondersmoeilijke terreinen als het intellectueel eigendomsrecht, het telecommatierecht of het mededingingsrecht.

Binnen de rechterlijke macht is er nu een kennisnetwerk, Eurinfra geheten, waar alle rechtbanken en hoven in Nederland bij zijn aangesloten. Het is de bedoeling dat je kunt aankloppen bij de contactpersoon, en kunt zeggen: "Hier zit volgens mij een Europees luchtje aan, help me eens even de goede kant op."

Een algemeen probleem, verzucht Van Zutphen, is wel de enorme regeldichtheid, die door de Europese regelgeving alleen maar wordt versterkt. 'We worden overspoeld met regels uit Brussel die waarschijnlijk helemaal niet nodig zijn, of veel te gedetailleerd. De moeilijkheid van het Europese recht is dat er een soort voile overheen hangt waardoor mensen zeggen: "Ik zie niet goed waar het over gaat." Het is soms lastig om de Europese dimensie in een casus te identificeren. En als je die niet boven water krijgt, en dus ook niet bij de rechter meldt, valt men al snel terug op het middel van de geschilafbakening. Want zeker in civiele zaken zijn het nog altijd de partijen die beslissen waar het over gaat. Maar als het punt niet wordt gemaakt, zou het kunnen dat het verdwijnt. Rechters hebben dus het activisme van advocaten nodig, willen ze ermee kunnen werken.'

Lankmoedigheid

Nu de Nederlandse rechtsontwikkeling steeds vaker langs de Europese meetlat ligt, kentert het denken over ons eigen stelsel, meent Van Zutphen. De lankmoedigheid verdwijnt. 'Vroeger dachten we: het is toch prima in orde in Nederland? Nou, dat bleek helemaal niet zo te zijn. Nu vindt iedereen het heel normaal als je roept: redelijke termijn, of in strafzaken art. 6 EVRM: verdachten hebben recht op een advocaat bij verhoor door de politie.

Overigens hebben we ook daar activisten nodig om te kijken: hoe ver gaat die Salduz-uitspraak nou? Advocaten moeten die uitspraak pakken en zeggen: "Wat is nu de uiterste consequentie? Als ik dit zo lees, dan hoort die advocaat aanwezig te zijn bij het eerste verhoor." Je moet dus dóórgaan, met nóg een keer, en nóg een keer. Misschien nog een keer naar Straatsburg. Totdat je het zó op papier krijgt dat de Hoge Raad een keertje zegt: "Nu kom ik aan die vraag toe."

De opkomst van het Europese recht heeft ook consequenties voor de rechter zélf. 'Ik denk de laatste tijd veel na over de vraag: hoe legitimeren rechters zich ten opzichte van de regels die ze gebruiken? Als ik het BW toepas, dan gaat het over Nederlands burgerlijk recht afkomstig van onze wetgever – uit een door ons gekozen parlement dat vindt dat die regels er moeten zijn. Dat legitimeert mij als rechter die regels toe te passen op degenen die binnen mijn jurisdictie hun problemen aan mij voorleggen, en bovendien garandeert datzelfde parlement mijn positie als rechter. Hoe meer er uit Europa komt, hoe minder vanzelfsprekend het is dat die fundering van de rechter in de Nederlandse context moet worden gevonden. Met andere woorden: als er veel gebeurt in Straatsburg, Luxemburg of Brussel, is het niet meer vanzelfsprekend dat bij de Nederlandse rechtsmacht de rechter zich slechts kan beperken tot een verwijzing naar de Nederlandse context. De Europese rechter in Luxemburg zegt altijd al: de nationale rechter is de communautaire rechter. Beter gezegd: de communautaire rechter is de nationale rechter. Want het Europese recht gaat uit van rechters die we de Europese rechtsbescherming in de lidstaten toevertrouwen.' <<

'Als je in een zaak de Europese dimensie niet boven water krijgt en dat bij de rechter meldt, valt men snel terug op geschilafbakening'

Meer toezicht is nutteloze bureaucratie en bedilzucht van onwetenden. En met het aanpassen van het verschoningsrecht vraagt bananenrepubliek Nederland om een corrigerende tik op de vingers van het EHRM. Zegt Frans van Velsen, voorzitter van de BOA.

Frans van Velsen, voorzitter Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA)

‘In een paar jaar tijd heb ik het vertrouwen tussen advocaten en de confraterniteit zien verdwijnen’

•••••
Mark Maathuis
redacteur
•••••

In zijn jaarrede nam Frans van Velsen, voorzitter van de Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA), op 1 oktober jl. zoals gebruikelijk geen blad voor de mond. ‘Iedereen bemoeit zich maar met het vak zonder te weten wat een advocaat doet’, zegt hij in een telefonisch interview.

U haalde Francis Fukuyama aan die Nederland een schoolvoorbeeld noemde van een high trust society die in korte tijd veranderd is in een wantrouwige samenleving. Wat bedoelt u daarmee?

‘Door de verwoesting van het collectieve vertrouwen zijn wij opgezadeld met een cultuur die gedomineerd wordt door achterdocht en cynisme en waarin het meer

gaat om de schijn dan om het zijn. En wat ik daarvan meemaak als advocaat, is een klein onderdeel van die ontwikkeling. In een paar jaar tijd heb ik het vertrouwen tussen advocaten en de confraterniteit zien verdwijnen. Een probleem dat tussen partijen niet meer bespreekbaar is kan vaak door advocaten onderling worden opgelost, want op dat meta-niveau is er weer communicatie mogelijk. De klanten hebben ruzie, hun advocaten niet. Maar tegenwoordig blijft het vaak steken in roepoeteren wat de klant graag hoort en dat schiet dus niet op.’

En waarom maakt u zich daar zorgen om?

‘Als de maatschappij roept dat alle advocaten boeven zijn en het idee ontstaat dat iedereen een oplichter is, dan heeft dat een angstaanjagend effect. En die angst wordt, zeker na 9/11, politiek ingezet. “Stem op mij, dan ben je veilig. Pech moet weg.” Maar je kunt niet elk risico willen uitbannen? En toch is dat precies wat er nu gebeurt. Na een periode van deregulering

bemoeit de overheid zich nu met van alles en nog wat, inclusief hetgeen geen enkele regeling nodig heeft.’

U doelt op de aanbeveling uit het rapport van Docters van Leeuwen dat een onafhankelijke wijze derde namens de Staat en de maatschappij toezicht zou moeten houden.

‘Alsof dat iets zou uithalen. Maar het geeft een schijn: wie toezicht heeft geregeld kan beweren “er iets aan gedaan” te hebben. Het probleem is dat de roep om toezicht de kracht heeft van de *self fulfilling prophecy*. Het houden van toezicht suggereert de noodzaak daartoe. Maar ik kan geen misstanden of schandalen noemen die dat rechtvaardigen. Er is bovendien al veel toezicht: de lokale dekens, de tuchtrechter, de klachtencommissie, de strafrechter, de civiele rechter, het BFT en de Raad van Advies. Dat zijn er al zeven en dat worden er met de plannen van Docters van Leeuwen acht. En wat voegt het toe? Niets dan narigheid, nutteloze bureaucratie en bedilzucht van onwetenden.’

.....
 'Het houden van toezicht suggereert de noodzaak daartoe, maar ik kan geen misstanden noemen die dat rechtvaardigen'

Het resultaat van 'een zelfgevraagde tussenkomst,' zoals u in uw speech zei. Hoe kwalificeert u de rol van de Orde in deze ontwikkeling?

'Ik was verrukt van Jan Loorbachs dekenrede waar hij zei dat de Orde "geen filiaal van het ministerie". Dat is tenminste taal die een deken past en het is te lang geleden dat we die hoorden. Maar dat "filiaal van het ministerie" is helaas wel een perceptie die wij de afgelopen jaren hebben opgedaan: bij alle narigheid die over ons heen werd gestort gaf de Algemene Raad steeds te kennen "dat we het maar beter zelf kunnen doen omdat anders de minister het zou doen en nog veel erger". Dit typeerde Theo van Schagen in het College van Afgevaardigden ooit als de houding van een "burgemeester in oorlogstijd". Ik hoop dat Loorbach het niet bij woorden laat, maar helemaal gerust ben ik er niet op'.

Stel dat er maatregelen komen waar u niet achter kan of wil staan. Wat zijn de opties van de BOA?

.....
 'Er zijn al zeven toezichthouders, dat worden er met de plannen van Docters van Leeuwen acht'

'Als het echt te gek wordt dan kunnen we altijd actie ondernemen via een buitengewone Ordevergadering. De daarvoor benodigde vijftig handtekeningen hebben we continu op voorraad. Maar dat is pas aan de orde als het echt niet anders gaat. Tot die tijd praten we liever in de daarvoor bestaande verbanden met iedereen.'

Zou het aanpassen van het verschoningsrecht zo'n moment zijn dat het echt niet langer gaat?

'Kom niet aan het beroepsgeheim. Het is namelijk niet van advocaten, maar van de gehele samenleving. Hoewel het een hoeksteen van ons rechtsbestel is, voert nu ook in het kader van de witwasbestrijding het onbenul de boventoon. Nederland als bananenrepubliek. Het verschoningsrecht is in de internationale rechtsorde een hooggeëerd beginsel en die verklikkerij in de jacht op zwart geld – met terrorisme heeft het allemaal niets te maken – kan alleen maar uitlopen op een beschamende draai om onze oren door het EHRM.

Het enige echte recht dat wij als advocaten hebben en waarvan ik al jaren roep dat we het beter kunnen afschaffen om ons te bevrijden van de hinderlijke overheidsbemoeienis is het procesmonopolie. En dat is ons inmiddels de facto al afgepakt want binnen een limiet van € 25.000 valt zeker negentig procent van alle civiele vorderingen. Dus: waar hebben we het nog over?' <<

Kroniek Insolventie- recht

kroniek
2009

In dit nummer

Pandrecht

Art. 58 Fw

Bestuurdersaansprakelijkheid

- Art. 2:248 lid 2 BW: omkering bewijslast
- Art. 6:162 BW
- Verrekening schadevergoeding ex art. 2:248 BW

Tegenstrijdig belang

Faillissementspauliana

- Wetenschap van benadeling
- Rechtskeuze
- Samenstel van rechtshandelingen

Art. 2:403 BW

Fiscus

Beslag

Beheersverbod

Heropening vereffening

Cessie

Non-concurrentiebeding

Schone lei

Internationale aspecten

Aansprakelijkheid curator q.q. en pro se

Overig

Deze Kroniek Insolventierecht bespreekt de rechtsontwikkeling in 2009, met de belangrijkste arresten van de Hoge Raad en voor de praktijk relevante lagere rechtspraak.

J.A. van der Meer, F.P.G. Dix, S. Koerselman, A.C.A. Valks en M. van der Hoek
advocaten te Best¹

Pandrecht

In de vorige Kroniek Insolventierecht² is besproken dat de curator in het belang van de boedel inningsbevoegd is voor de door de gefailleerde stil verpande vorderingen, zo lang de stille pandhouder aan de betrokken debiteuren niet de in art. 3:246 lid 1, tweede volzin, BW bedoelde mededeling heeft gedaan. De curator dient een redelijke termijn van veertien dagen in acht te nemen alvorens zelf een dergelijke mededeling aan debiteuren te doen, teneinde de stille pandhouder in de gelegenheid te stellen de bevoegdheid tot inning op zich te doen overgaan.³ In het op 30 oktober 2009 gewezen arrest Hamm q.q./ABN AMRO⁴ gaat de Hoge Raad hierop verder. Zodra de stille pandhouder een beroep doet op art. 57 lid 1 Fw dient de curator elke verdere activiteit, gericht op inning van de verpande vorderingen ten behoeve van de boedel, achterwege te laten.

Het oordeel dat de curator de uitoefening van de rechten door de pandhouder niet mag frustreren, betekent daarnaast dat de curator verplicht is om de pandhouder inlichtingen te verschaffen die hij nodig heeft om zijn recht uit te oefenen en de inning van de betrokken vorderingen ter hand te nemen. Deze verplichting vloeit

Bestuurders fout?
Het ging waaien, het schip ging van links naar rechts, we meenden te zien dat de lading begon te schuiven, er kwam een rots op ons af, mijn koffie viel om, u ziet, wij hebben niets gedaan...

voort uit de aard en strekking van het stille pandrecht op vorderingen op naam. Door mededeling ontstaat immers een nageoeg exclusieve bevoegdheid van de pandhouder om in en buiten rechte voldoening van de verpande vordering te eisen en betalingen in ontvangst te nemen (art. 3:246 leden 1 en 4 BW). Voor het verschaffen van de hiervoor bedoelde informatie is de curator gerechtigd om van de stille pandhouder een vergoeding te verlangen voor de in redelijkheid gemaakte kosten. JOR-annotator Van Andel wijst er terecht op dat de Hoge Raad art. 3:15j sub d BW niet nodig heeft om tot zijn oordeel te komen: de verplichting tot informatieverstrekking is

volgens de Hoge Raad deel van de inhoud van het pandrecht. Van Andel kan zich met die uitkomst verenigen, maar geeft aan de critici van die benaderingswijze toe dat de wet die verplichting tot informatieverstrekking nergens als onlosmakelijk onderdeel van het stil pandrecht duidt.

NJ-annotator Verstijlen merkt op dat de motivering van de Hoge Raad omtrent de informatieverplichting van de curator verhuult waar het probleem zit, namelijk in de omstandigheid dat genoeg wordt genomen met een beperkte mate van bepaaldheid, waartoe de regeling voor het stil pandrecht op vorderingen geenszins dwingt.

1 Allen werkzaam bij Turnaround Advocaten te Best.
2 Spinath e.a., 'Kroniek Insolventierecht 2008', in: *Advocatenblad* 2009-5, 7 april 2009.
3 Hoge Raad 22 juni 2007, JOR 2007, 222 (ING/Verdonk q.q.).
4 Hoge Raad 30 oktober 2009, JOR 2009/341 alsmede NJ 2010/96 (Hamm q.q./ABN AMRO).

Een andere spraakmakende uitspraak op het gebied van zowel de faillissementspauliana als (stil) pandrecht op vorderingen op naam is het vervolg op de eerdere uitspraken ABN AMRO/Van Dooren q.q.⁵

Deze uitspraak wordt hierna verder inhoudelijk behandeld.

Art. 58 Fw

‘Indien een schuldeiser of een derde stelt een pandrecht te hebben op een tot de boedel behorend goed, staat geen rechtsregel eraan in de weg – dus ook art. 58 lid 1 Fw niet – dat de curator niet alleen deze stelling betwist, maar bovendien met het oog op een vlotte afwikkeling van het faillissement aan degene die zich op het pandrecht beroept, een redelijke termijn stelt om zijn beweerde recht uit te oefenen. Met deze beide bevoegdheden wordt immers op verschillende, onderling zeer wel verenigbare wijzen het belang van de boedel gediend: de betwisting strekt ter verzekering dat geen ongerechtvaardigde inbreuk wordt gemaakt op het in art. 3:277 BW besloten liggende gelijkheidsbeginsel en de termijnstelling strekt tot een voortvarende afwikkeling van de boedel.’⁶

Het Hof Leeuwarden oordeelde in zijn arrest van 9 juli 2008 dat de pandhouder weliswaar voor een groot deel afhankelijk is van de opstelling van de debiteur, bij het tijdsverloop van de incasso van de verpande vordering en het succes van de incasso, maar dat dit niet betekent dat de curator geen redelijke termijn ex art. 58 Fw mag stellen waarbinnen de vordering daadwerkelijk geïncasseerd dient te zijn.⁷ De curator hoeft de pandhouder geen concreet te nemen (vervolg)stappen binnen een bepaalde termijn aan te zeggen. Dit zou immers het ongewenste gevolg hebben dat de curator, die zelf over het algemeen geen zicht heeft op de stand van zaken van het incassotraject, van geval tot geval moet beoordelen welke vervolgstap geëigend zou zijn en binnen welke termijn.⁸

Bestuurdersaansprakelijkheid

In 2009 zijn twee belangwekkende uitspraken van de Hoge Raad op dit terrein verschenen.

Art. 2:248 lid 2 BW: omkering bewijslast

Door het arrest van de Hoge Raad inzake Van Schilt Bouwmaterialen⁹ is aan de regel van omkering van bewijslast van art. 2:248 lid 2 BW nader inhoud gegeven en is deze in het voordeel van de bestuurder uitgelegd. Het arrest van de Hoge Raad inzake Westland Recycling B.V.¹⁰ is in lijn met deze rechtspraak, doch biedt de bestuurder in dit geval geen soelaas; de uitspraak geeft echter wel een goed beeld van de manier waarop de regel van art. 2:248 lid 2 BW moet worden toegepast. Het hof had volgens de Hoge Raad terecht overwogen dat voor het ontzenuwen van het vermoeden op grond van art. 2:248 lid 2 BW volstaat dat bestuurders aannemelijk maken dat andere feiten of omstandigheden dan onbehoorlijk bestuur een belangrijke oorzaak van het faillissement zijn geweest. In casu zijn de bestuurders daarin niet geslaagd.

Bestuurders hadden onder meer dalende inkomsten en stijgende kosten, het verlies van een contract met een relatie en de opzegging van het huurcontract genoemd als oorzaken van het faillissement. De door de bestuurders genoemde, niet aan hen te wijten omstandigheden kunnen weliswaar gekwalificeerd worden als belangrijke oorzaak van de beëindiging van de activiteiten, maar niet ook als belangrijke oorzaken van het faillissement. Immers, als de bestuurders hun taken naar behoren hadden vervuld door in ieder geval na het ontstaan van de problemen de uitgaven en kosten in de hand te houden en de schulden te beperken, zou het faillissement te vermijden zijn geweest.

Art. 6:162 BW

Op 26 juni 2009 heeft de Hoge Raad een interessant arrest gewezen waarin de Be-

klamel-norm¹¹ nader wordt ingevuld.¹² Die Beklamel-norm houdt in dat een bestuurder van een vennootschap onrechtmatig jegens een schuldeiser van die vennootschap handelt, en persoonlijk aansprakelijk is, indien hij namens de vennootschap verplichtingen is aangegaan terwijl hij wist of redelijkerwijze moest begrijpen dat de vennootschap niet, of niet binnen een redelijke termijn, aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen en geen verhaal zou bieden voor de schade die de wederpartij ten gevolge van die wanprestatie zou lijden. Dit geldt behoudens door de bestuurder aan te voeren omstandigheden op grond waarvan de conclusie gerechtvaardigd is dat hem persoonlijk ter zake van de benadeling niet een voldoende ernstig verwijt kan worden gemaakt.

In onderhavige casus staat de vraag centraal of die wetenschap van de bestuurder subjectief of objectief benaderd moet worden. De bestuurder had gesteld dat slechts relevant was op welk moment hij – subjectief – had gedacht en mocht denken dat:

- (i) de verplichtingen van de vennootschap tot stand waren gekomen; en
- (ii) de vennootschap niet aan haar verplichtingen zou kunnen voldoen.

De Hoge Raad verwierpt die stelling en komt tot het oordeel dat de wetenschap van de bestuurder geobjectiveerd moet worden. Dat is juist, omdat het bij toepassing van de Beklamel-norm gaat om wat een redelijk denkend bestuurder weet of behoort te weten of te begrijpen op het moment van het aangaan van de verplichtingen, en niet wat er op dat moment in het hoofd van de betreffende bestuurder zelf omging.

Verrekening schadevergoeding ex art. 2:248 BW

In het arrest van de Hoge Raad van 18 september 2009¹³ staat de vraag centraal of een bestuurder die wordt aangesproken door de curator op grond van art. 2:248 BW ter voldoening van het tekort in faillissement zijn schuld aan de boedel kan verrekenen met een tegenvordering op de

5 Hoge Raad 16 juni 2000, NJ 2000, 578 en Hoge Raad 8 juli 2005, NJ 2005, 457.

6 Hoge Raad 11 april 2008, JOR 2008, 180 (r.o. 3.6).

7 Gerechtshof Leeuwarden 9 juli 2008, JOR 2008, 250.

8 Gerechtshof Leeuwarden 9 juli 2008, JOR 2008, 250 (r.o. 25.3).

9 Hoge Raad 20 oktober 2006, NJ 2007, 2.

10 Hoge Raad 19 december 2008, RO 2009, 17 alsmede RvdW 2009, 107.

11 Standaard arrest Hoge Raad 6 oktober 1989, NJ 1990/286 inz. Beklamel.

12 Hoge Raad 26 juni 2009, JOR 2009/221 en NJ 2009, 418 (Brink c.s. -Eurocommerce).

13 Hoge Raad 18 september 2009, JOR 2010, 29 (Bandel/Van den End q.q. (Simoca Groep)) (r.o. 3.4).

failliete vennootschap ex art. 53 Fw. Voor beantwoording van deze vraag is het van belang om de aard van de vordering ex art. 2:248 BW te bepalen. Uit r.o. 3.4 van het arrest kan worden afgeleid dat de Hoge Raad ervan uitgaat dat – anders dan het hof bepaalde – art. 2:248 BW geen *lex specialis* is ten opzichte van art. 6:162 BW maar kan worden beschouwd als een invulling van art. 2:9 BW voor een specifiek geval, namelijk faillissement. Zowel art. 2:9 als art. 2:248 BW ziet op onbehoorlijk bestuur van de bestuurder en de aansprakelijkheid die daaruit voortvloeit.

De Hoge Raad overweegt in r.o. 3.4: ‘De aansprakelijkheid van bestuurders ingevolge de artikelen 2:138 en 2:248 BW is geen aansprakelijkheid jegens de gefailleerde vennootschap maar een aansprakelijkheid jegens de boedel. De aansprakelijke bestuurder is geen schuldenaar van de gefailleerde, terwijl zijn schuld bovendien niet vóór de faillietverklaring is ontstaan of voortvloeit uit handelingen door hem vóór de faillietverklaring met de vennootschap verricht, zodat niet is voldaan aan de door art. 53 Fw voor verrekening gestelde voorwaarden.’

De vraag rijst of de Hoge Raad hier een juist uitgangspunt heeft gehanteerd. Immers, niet valt in te zien waarom er geen sprake zou zijn van wederkerigheid. Er bestond op de datum van het faillissement een rechtsverhouding tussen partijen en de vordering van de boedel is ontstaan uit het handelen van de bestuurder in de jaren voor het faillissement. Er is in dat geval wel degelijk sprake van wederkerigheid en verrekening zou dus wel kunnen plaatsvinden. Volgens de annotatoren Faber en Kortmann zou een beroep op de redelijkheid en billijkheid ex art. 6:248 lid 2 BW of (eventueel analoog) 6:135 sub b BW om verrekening uit te sluiten meer recht doen aan de situatie.

Tegenstrijdig belang

De kaarten lijken geschud sinds het Bruil-arrest.¹⁴ Toch heeft de Hoge Raad – althans, zo lijkt het – wederom geëxpliciteerd dat onder bijzondere omstandigheden het enkel ontbreken van een formeel aanwijzingsbesluit – op basis van de eis van uit-

14 Hoge Raad 29 juni 2007, JOR 2007, 169.

ik dacht op het moment dat ik de verplichting aangving aan en... mijn cavia...

drukkelijkheid bij het aanwijzen door de AvA van een bijzonder vertegenwoordiger – bij een tegenstrijdig belang niet hoeft te leiden tot de conclusie dat de vertegenwoordigingsbevoegdheid ontbrak.

Hoewel in het Duplicado-arrest¹⁵ de Hoge Raad geen genoegen nam met een impliciet besluit, lijkt zij thans wel ‘om’ te zijn, indien een materieel besluit uit omstandigheden en gedragingen van betrokkenen blijkt, zoals ook steeds het geval zal zijn bij eenpersoonsvennootschappen waarbij de hoedanigheid van enig aandeelhouder en bestuurder in één persoon zijn verenigd.¹⁶ Als strijdmiddel voor curatoren verliest de vertegenwoordigingsregel bij tegenstrijdig belang steeds meer zijn glans.

15 Hoge Raad 9 juli 2004, JOR 2004, 266.

16 Zie HR 9 oktober 2009, RvdW 2009/1157 en HR 9 oktober 2009, RvdW 2009/1156.

Faillissementspauliana

Wetenschap van benadeling

In navolging van de arresten van de Hoge Raad van 16 juni 2000 en 8 juli 2005¹⁷ heeft de Hoge Raad bij arrest van 22 december 2009¹⁸ de trilogie inzake ABN AMRO/Van Dooren q.q. gecompleteerd. In het eerste arrest had de vraag (onder meer) betrekking op de samenloop van artt. 42 en 47 Fw en een vordering uit onrechtmatige daad. In het tweede arrest oordeelde de Hoge Raad over de vraag of er sprake was van benadeling van de crediteuren door de zekerheidstelling van de vennootschap aan de bank. Het slotstuk in het derde arrest betreft het twistpunt of er sprake is van wetenschap van benadeling bij (extra) zekerheidsstelling bij (aanvullende) kredietverschaffing. De eerste twee arresten laten wij hier verder onbesproken. De Hoge Raad heeft in het derde arrest ten aanzien van de wetenschap van deze benadeling geoordeeld dat die aanwezig wordt geacht, indien ten tijde van de gewraakte handeling (i.c. de zekerheidsstelling) een faillissement en een tekort daarin met een redelijke mate van waarschijnlijkheid waren te voorzien voor zowel de schuldenaar als degene met of jegens wie de schuldenaar de handeling verrichtte. De bewijslast voor deze stelling ligt bij de curator. Het bewijsvermoeden van art. 43 Fw geldt echter ook indien er sprake is van een situatie dat een niet-opeisbare schuld wordt voldaan, of dat er zekerheid wordt gegeven voor een niet-opeisbare schuld (art. 43 lid 1 aanhef en sub 2 Fw). In die gevallen wordt, behoudens tegenbewijs, vermoed dat de schuldenaar en degene met of jegens wie hij de rechtshandeling verrichtte, met een redelijke mate van waarschijnlijkheid het faillissement en het tekort daarin hebben kunnen voorzien.

In casu was sprake van zo’n situatie ex art. 43 lid 1 aanhef sub 2 Fw, dus diende

17 Hoge Raad 16 juni 2000, NJ 2000, 578 (Van Dooren q.q./ABN AMRO I) en Hoge Raad 8 juli 2005, NJ 2005, 475 (Van Dooren q.q./ABN AMRO II).

18 Hoge Raad 22 december 2009, NJ 2010, 273 m.nt. Schilfgaarde (Van Dooren q.q./ABN AMRO III) en RvdW 2010, 35. Zie voor commentaar in literatuur o.m. Wibier, ‘Faillissementspauliana in de rechtspraak van de Hoge Raad’, in: TOR 2010, 6.

de bank tegenbewijs te leveren. Daarbij stelde de bank dat voor het aannemen van een redelijke mate van waarschijnlijkheid vereist zou moeten zijn dat de bank ten tijde van de gewraakte rechtshandeling over voldoende dwingende aanwijzingen zou beschikken dat de onderneming zou failleren ondanks extra kredietverschaffing – althans, dat de bank redelijkerwijs niet meer zou mogen aannemen dat continuering van de onderneming mogelijk zou zijn. Dit standpunt gaat volgens de Hoge Raad echter te ver. Een bank die op verzoek van een in financiële problemen verkerende onderneming overweegt om (aanvullend) krediet te verschaffen tegen extra zekerheden, dient nu de beschikbare financiële gegevens te analyseren met het oog op de vraag of een faillissement en een tekort daarin met een redelijke mate van waarschijnlijkheid zijn te voorzien. Op de bank rust aldus een onderzoeksplicht alvorens ze tot verschaffing van (aanvullend) krediet tegen extra zekerheden overgaat. Het gevolg van dit arrest zou wel eens kunnen zijn dat banken bij (her)financiering van bedrijven in moeilijkheden terughoudender worden.

Rechtskeuze

In het vonnis van de Rechtbank Amsterdam is in geschil welk recht van toepassing is op de vraag of een cessie op grond van art. 42 Fw vernietigbaar is. De rechtbank verwijst naar het arrest van de Hoge Raad.¹⁹ Daarin wordt geoordeeld dat de eis van de rechtszekerheid het volgende meebrengt. De in het buitenland gevestigde wederpartij van een in Nederland gefailleerde – waarmee de gefailleerde de aangevochten rechtshandeling heeft verricht – hoeft niet bedacht te zijn op een door regels van Nederlands recht beheerste vordering tot vernietiging van de betrokken rechtshandeling, voor zover deze rechtshandeling zelf niet door Nederlands recht werd beheerst en het Nederlandse recht minder strenge eisen stelde aan de toewijzing van een dergelijke vordering dan het recht dat de aangevochten rechtshandeling beheerste. De rechtbank oordeelt dat in dit geval de vordering tot vernietiging slechts toewijsbaar is indien voldaan is aan zowel de eisen van de *lex concursus* – het recht dat van toepassing is op het faillissement – als de eisen van de *lex causae* – het op de rechts-

.....

¹⁹ Hoge Raad 24 oktober 1997, JOR 1997,146.

Hep ze zware schulden, zegt u?
Dan is dat niet mijn dochter,
meneer. Ik hep'r in 2004
schoon verpatst...

handeling toepasselijke recht. Degene die voordeel heeft gehad van de rechtshandeling, moet bewijzen dat het recht dat de rechtshandeling beheerst, niet voorziet in de mogelijkheid om de rechtshandeling te vernietigen.²⁰

Samenstel van rechtshandelingen

Door middel van een Reorganisatieovereenkomst heeft een dochtervennootschap al haar aandelen in haar dochtervennootschap (de kleindochter) verkocht aan haar moedervennootschap. De moedervennootschap heeft in haar hoedanigheid van enig aandeelhouder van de dochtervennoot-

.....

²⁰ Rechtbank Amsterdam 17 december 2008, JOR 2009, 171.

schap besloten om dividend aan zichzelf te laten uitkeren. Het dividend wordt uitgekeerd door verrekening met de koopprijs voor de aandelen. Nadat de kleindochtervennootschap een aan haar toebehorend vliegtuig aan een derde heeft verkocht, heeft zij de verkoopopbrengst hiervan in de vorm van een renteloze lening aan de dochtervennootschap ter beschikking gesteld. De dochtervennootschap gaat vervolgens failliet. De curatoren roepen de pauliana in ten aanzien van de Reorganisatieovereenkomst. Zij maken uit dien hoofde jegens de moedervennootschap aanspraak op de overwaarde van het vliegtuig als schadevergoeding. Zij stellen dat de crediteuren van failliet zijn benadeeld doordat is uitgegaan van de boekwaarde

van het vliegtuig in plaats van de werkelijke waarde (een lagere prijs dan de marktwaarde). Curatoren hebben echter geen afstand gedaan van het recht om vernietiging van het dividendbesluit en teruggave van het uitgekeerde dividend te vorderen. Volgens de Hoge Raad kan het besluit tot uitkering van dividend en de voldoening daarvan door verrekening met de koopprijs van de aandelen niet los worden gezien van de Reorganisatieovereenkomst. Deze overeenkomst en het Dividendbesluit vormen een zodanig samenhangend geheel van rechtshandelingen dat de (nadelige) gevolgen ervan in onderling verband moeten worden beoordeeld. Hieruit vloeit voort dat de vorderingen van de curatoren alleen kans van slagen hadden als zij de nietigheid van al deze rechtshandelingen hadden ingeroepen.²¹

Art. 2:403 BW

In een uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch²² speelde de kwestie dat een moeder vennootschap een 403-verklaring had gedeponneerd. Er waren meerdere verklaringen gedeponneerd, zodat een beperking als opgenomen in een eerdere verklaring ook gelezen diende te worden in een later gedeponneerde verklaring. Het hof oordeelt dat uitsluitend de vraag relevant is hoe de crediteuren van de dochter deze laatste verklaring mochten opvatten. Zodoende hoeven crediteuren, bekend en onbekend met, geen rekening te houden met eerdere verklaringen. Eerder oordeelde de Rechtbank Rotterdam²³ eveneens inzake de problematiek omtrent de 403-verklaring. Een moeder vennootschap was vergeten om de 403-verklaring van haar – in 2004 verkochte – dochter in te trekken. Ex-dochter gaat failliet in 2009. Ruim een maand voor faillissement trekt moeder de 403-verklaring in en een dag daarna maakt zij kenbaar de overgebleven aansprakelijkheid te beëindigen ex art. 2:404 BW. Enkele schuldeisers komen na faillissement echter voor einde termijn voor verzet (lid 5) in verzet tegen het voornemen tot beëindiging ex art. 2:404. Het verzet van de schuldeisers wordt gegrond verklaard zodat de verko-

pende moeder aansprakelijk blijft.

Fiscus

Onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad²⁴ oordeelde de Rechtbank Amsterdam²⁵ dat voor showroommodellen een bodemvoorrecht geldt van de fiscus. In casu werd geoordeeld dat, hoewel de showroommodellen mogelijk zijn binnengekomen als voorraad, zij in elkaar zijn gezet om als voorbeeld te dienen. Hierdoor vallen de modellen onder het begrip 'stoffering'. Het hof Amsterdam heeft echter bij tussenarrest van 14 juli 2009 en eindarrest van 2 maart 2010 bepaald dat de fiscus geen bodemvoorrecht op showroommodellen heeft.²⁶

Aan het Hof Arnhem²⁷ werd de vraag voorgelegd of de curator uitsluitend de bevoegdheid heeft om beroep in te stellen tegen een belastingaanslag of dat de gefailleerde dit (ook) zelf kan doen. Volgens het hof is de gefailleerde, daartoe vertegenwoordigd door haar bestuurder, bevoegd. Naar verluidt zou deze zaak aan de Hoge Raad worden voorgelegd. Uitkomst hiervan zal mogelijk behandeld worden in de volgende kroniek.

Beslag

De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 20 februari 2009²⁸ meer duidelijkheid gegeven over de gevolgen van de blokkerende werking van het beslag. De casus in het kort. Ontvanger legt executoriaal (bodem)beslag ten laste van A op enkele machines die in eigendom behoren van A Beheer. Enige tijd later legt de Ontvanger (nogmaals) executoriaal beslag op de machines, maar dan ten laste van A Beheer. In weerwil van dit beslag worden de machines verkocht aan M. A, A Beheer en M gaan allemaal failliet. De Hoge Raad overweegt dat de beslagen zaak in de failliete boedel van M valt, waardoor de Ontvanger ingevolgt art. 33 Fw niet meer bevoegd is om de zaak met een beroep op de blokkerende werking van art. 453a lid 1 Rv zelf uit te winnen. De Ontvanger kan wel opkomen in het faillis-

sement van M en heeft een (gewoon) voorrecht op de opbrengst van de zaak. Een onroerende zaak waarop een executoriaal beslag rust van de bank wordt geveild, maar nog niet gegund in verband met een termijn van beraad als opgenomen in de veilingvoorwaarden. Op het onroerend goed rust nog een beslag. De geëxecuteerde tracht de levering te voorkomen met een beroep op overeenkomstige toepassing van het in art. 3:269 BW geregelde lossingsrecht met betrekking tot hypotheek door volledige betaling (met de executie gemoeide kosten) aan de bank. De Hoge Raad gaat daarin niet mee.²⁹ Aan het systeem van de wettelijke regeling van de executoriale verkoop van onroerende zaken kan het argument tegen overeenkomstige toepassing van de lossingsregeling worden ontleend. In die regeling is uitsluitend art. 3:273 BW (zuivering) van toepassing verklaard. Ook de andere beslaglegger dient aldus voldaan te worden.

Beheersverbod

Een commanditaire vennoot, zijnde een oom van de beheerende vennoot en tevens verhuurder van het winkelpand, helpt zijn neef een handje door een maand voor faillissement in overleg te treden met enkele crediteuren. Het hof Arnhem³⁰ ziet voorgaande als een beheersdaad en oordeelt dat de commanditaire vennoot (mede)aansprakelijk is wegens alle schulden en verbintenissen van de vennootschap, i.c. het faillissementstekort.

Heropening vereffening

Een vennootschap is in 2003 ontbonden. Echter, in 2006 wordt de vereffening van het vermogen heropend. Op grond van art. 2:23c lid 2 jo. 3:320 BW bestaat gedurende het tijdvak waarin de rechtspersoon had opgehouden te bestaan, een verlengingsgrond als bedoeld in art. 3:320 BW ten aanzien van de verjaring van de rechtsvorderingen van of tegen de rechtspersoon. Zodoende loopt de verjaringstermijn voort totdat zes maanden zijn verstreken na het verdwijnen van deze verlengingsgrond. Na ommekomst van deze termijn vordert

21 Hoge Raad 19 december 2008, JOR 2009, 172 (r.o. 3.6.2).
22 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 12 mei 2009, JOR 2009, 279.
23 Rechtbank Rotterdam 16 april 2009, JOR 2009, 161.

24 Hoge Raad 26 januari 1981, NJ 1981, 656.
25 Rechtbank Amsterdam 27 maart 2008, JOR 2009, 114.
26 Gerechtshof Amsterdam 14 juli 2009, JOR 2010, 251.
27 Gerechtshof Arnhem 6 oktober 2009, JOR 2009, 342.
28 Hoge Raad 20 februari 2009, JOR 2009, 120.

29 Hoge Raad 19 februari 2010, JOR 2010, 116.
30 Gerechtshof Arnhem, 21 juli 2008, JOR 2010, 37.

de vereffenaar op grond van een overeenkomst uit 1999 levering van aandelen door een derde. Deze vordering tot levering was vanaf 1999 opeisbaar en bekend bij de vennootschap. Zodoende kon de derde zich in rechte beroepen op verjaring. Zoals mr. Van Mierlo in zijn noot onder Hof Arnhem 26 mei 2009³¹ terecht opmerkt, is het te hopen voor de vereffenaar dat hij pas na de termijn van zes maanden bekend is geworden met deze overeenkomst uit 1999.

Cessie

Vorderingen die ten tijde van de faillietverklaring tot het vermogen van de gefailleerde behoren, zijn in beginsel vatbaar voor overdracht aan een derde. Overdracht van een paulianavordering c.q. vordering op een derde die bij benadeling van de schuldeiser betrokken was, is niet mogelijk. Deze vordering komt toe aan de gezamenlijke schuldeisers, omdat zij is gegrond op de benadeling in hun verhaalsmogelijkheden als gevolg van het handelen van gefailleerde (en de derde).³² Nu zij strekt tot herstel van de verhaalsmogelijkheden van de faillissementsschuldeisers, valt de opbrengst wel in de boedel. Curator heeft derhalve een bevoegdheid tot inning, maar is zelf niet bevoegd te beschikken over de vordering en haar over te dragen aan derden.³³

Non-concurrentiebeding

Een curator kan in faillissement ontslagen werknemers bij een doorstart van de onderneming houden aan het overeengekomen non-concurrentiebeding. Het is verstandig om dit reeds te melden in de ontslagaanzegging. Er dient een belangenafweging te worden gemaakt tussen de belangen van de boedel en de belangen van de werknemer. De doorstartende partij kan de werknemer overigens niet aan het beding houden, omdat het non-concurrentiebeding slechts geldt tussen failliet en werknemer.³⁴

31 Gerechtshof Arnhem 26 mei 2009, JOR 2010, 2.
32 Peeters/Gatzen-vordering.
33 Hoge Raad 24 april 2009, JOR 2010, 22.
34 Rechtbank 's-Hertogenbosch 30 juli 2010, LJN: NB2992.

Ik wil graag een verzoek indienen, of u voor mij een verzoek wilt indienen. Behandelen, persisteren en vragen om aanhouding mag ik zelf, meester.

Schone lei

Hoewel in onderhavige kroniek voornamelijk de ontwikkelingen met betrekking tot het faillissement worden besproken, staan wij kort stil bij de uitspraak van de Hoge Raad 13 maart 2009³⁵ met betrekking tot het verlenen van een schone lei. Een hypothecaire vordering valt niet onder de 'schone lei' – ook niet indien een hypotheekhouder en een bewindvoerder geen gebruikmaken van hun bevoegdheden ex artt. 57 en 58 Fw.

35 Hoge Raad 13 maart 2009, JOR 2009, 152.

Internationale aspecten

In het arrest van de Hoge Raad van 22 december 2009³⁶ gaat het om de vraag of de Nederlandse rechter op grond van het bepaalde in art. 3 lid 1 van de EU-Insolventieverordening internationaal bevoegd is om kennis te nemen van het verzoek tot faillietverklaring van een vof en haar vennoten. De vennoten wonen en werken sinds 2006 in Polen waar zij een onderneming drijven. De vof heeft in 2008 haar bedrijfsactiviteiten gestaakt en deze zijn overgedragen aan de Poolse onderneming.

36 Hoge Raad 22 december 2009, NJ 2010, 15.

Het faillissement van de vof en vennoten is vervolgens in 2009 uitgesproken. Vlak voor het faillissement is in het handelsregister ingeschreven dat de vof is opgeheven. De vof en de vennoten hebben zich op de (internationale) onbevoegdheid van de rechtbank beroepen, omdat er sprake zou zijn van een overgang van de rechtsverhouding naar de Poolse onderneming. De voornaamste belangen zouden derhalve in Polen liggen en de vennoten zijn woonachtig in Polen en hebben aldaar hun werk en inkomen. In navolging van het hof oordeelt de Hoge Raad echter dat de vennootschap ten tijde van de faillissementsaanvraag niet was opgeheven, aangezien toen van een voltooide vereffening geen sprake was. Nu daarvan geen sprake was, ligt het centrum van de voornaamste belangen van de vof in Nederland. '[...] De Nederlandse rechter is derhalve ingevolge art. 3 lid 1 EU-Insolventieverordening bevoegd om de insolventieprocedure als hoofdprocedure te openen. Faillietverklaring van een vof heeft noodzakelijkerwijs het faillissement van de vennoten ten gevolge, maar nu vaststaat dat het centrum van de voornaamste belangen van de vennoten sinds 2006 is gelegen in Polen gelden, gezien art. 3 lid 2 EU-Insolventieverordening, de gevolgen van de insolventieprocedure voor hen alleen ten aanzien van hun goederen die zich op het grondgebied van Nederland bevinden.'³⁷

Het faillissement van het Russische Yukos Oil Company levert een stroom aan uitspraken op.³⁸ In de voor deze kroniek meest relevante uitspraak heeft de Hoge Raad geoordeeld dat het territorialiteitsbeginsel niet in de weg staat aan uitoefening van een stemrecht op aandelen van een Nederlandse vennootschap door een buitenlandse curator die de aandelen in zijn boedel heeft.³⁹

37 Zie i.o. 3.2.

38 Onder andere: Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 28 februari 2008, *JOR* 2008, 35; Gerechtshof Amsterdam (OK) 21 maart 2008, *JOR* 2008, 177; Gerechtshof Amsterdam 28 april 2009, *JOR* 2009, 208; Rechtbank Amsterdam 28 augustus 2008, *JOR* 2009, 168; Hoge Raad 19 december 2008, *NJ* 2009, 456 en *JOR* 2009, 94; Voorzieningenrechter Rechtbank Amsterdam 10 mei 2010, *LJN*: BM6151.

39 Hoge Raad 19 december 2008, *JOR* 2009, 94.

Aansprakelijkheid curator q.q. en pro se

In het hiervoor reeds besproken arrest Hamm q.q./ABN AMRO⁴⁰ oordeelde de Hoge Raad, dat de curator onrechtmatig handelt indien hij op incasso gerichte handelingen verricht terwijl hij dat had behoren na te laten. De pandhouder heeft dan, naast een boedelvordering voor afdracht van hetgeen de curator reeds van de debiteuren heeft ontvangen, een concurrente boedelvordering voor de schade die hij mocht hebben geleden als gevolg van dat onrechtmatig handelen, onverminderd de persoonlijke aansprakelijkheid van de curator uit dien hoofde indien daarvoor gronden zijn.

Het Gerechtshof Arnhem⁴¹ oordeelde, dat een curator niet aansprakelijk was jegens een crediteur die zich beriep op een eigendomsvoorbehoud ten aanzien van geleverde bedrijfskleding, welke was bestemd voor personeel van de failliete vennootschap, omdat die bedrijfskleding reeds voor het faillissement aan de werknemers was overhandigd en door de werknemers gebruikt. De curator heeft dan ook geen handelingen verricht die een schending van het eigendomsvoorbehoud opleveren.

Voorts heeft de Hoge Raad een uitspraak gedaan die meer indirect ingaat op het onderscheid tussen aansprakelijkheid van de curator q.q. of pro se.⁴² In dit geval verwijt een contractspartij uit een met de curator gesloten vaststellingsovereenkomst over de bouw van een schip in Italië de curator wanprestatie c.q. onrechtmatig handelen, omdat, kort gezegd, de curator door het verzenden van een faxbrief aan de curator van de inmiddels failliete bouwer van het schip die bouw had gefrustreerd en daardoor de contractspartij schade heeft berok-

40 Hoge Raad 30 oktober 2009, *JOR* 2009, 341 alsmede *NJ* 2010/96 (Hamm q.q./ABN AMRO).

41 Gerechtshof Arnhem 31 maart 2009, *JOR* 2009, 181 (Klomp q.q./PWG Bedrijfsveilige Kleding).

42 Hoge Raad 8 mei 2009, *JOR* 2009, 211, becommentarieerd in *TvI* 2009/28 door mr. P.S. Bakker en mr. Y.A. Wehrmeijer.

kend. Het gerechtshof komt niet toe aan de aansprakelijkheid van de curator pro se. De Hoge Raad casseert, echter helaas niet met een oordeel over de aansprakelijkheid van de curator pro se. Interessant is met name de overweging van A-G Rank Berenschot dat bij het aannemen van aansprakelijkheid pro se terughoudendheid moet worden betracht, omdat de noodzaak om vaak onder tijdsdruk afwegingen te moeten maken tussen tegenstrijdige belangen dat met zich meebrengt. De curator dient ter zake een zekere beleids- en beoordelingsvrijheid toe te komen.⁴³

Overig

Een verplichte bijstand van een advocaat geldt alleen voor de indiening van het faillissementsverzoek en niet voor behandeling ervan ter zitting en evenmin voor het bij die gelegenheid persisteren, intrekken en vragen om aanhouding.⁴⁴ Voorts: een advocaat die een volmacht van cliënt heeft tot verrekening van zijn declaraties met gelden op derdenrekening van zijn kantoor, is hiertoe niet langer bevoegd bij faillissement van zijn cliënt. De volmacht eindigt alsdan. Het storten van gelden op een g-rekening na faillissement heeft geen zin. Men is alsdan niet gevrijwaard voor aansprakelijkheid.⁴⁵ Tot slot: een schuld die – al dan niet na overleg – niet wordt opgeëist, maar wel opeisbaar is, kan als steunvordering worden aangemerkt.⁴⁶ <<

43 Zie ook voor onderscheid q.q. en pro se Hoge Raad 19 december 2003, *NJ* 2004, 293 (Mobell – Interplan), in het bijzonder conclusie A.G. Timmerman, die voor het aannemen van aansprakelijkheid pro se 'persoonlijke verwijtbaarheid' als maatstaf bepleit.

44 Gerechtshof 's-Gravenhage 12 februari 2002, *JOR* 2009, 235; Gerechtshof Amsterdam 25 augustus 2009, *JOR* 2010, 81.

45 Art. 34 IW 1990, Rechtbank Breda 19 oktober 2009, nr. AWB 08/3964, V-N 2010/11.28.

46 Gerechtshof Amsterdam 11 juli 2009, *JOR* 2010, 74.

Hier zijn de belangrijkste veranderingen als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet griffierechten burgerlijke zaken¹ bij elkaar gezet.

Veranderingen griffierechtenstelsel sinds 1 november jl. én per 1 januari a.s.

Sinds 1 november geen percentageregeling meer²

Robert Hendrikse

Professional Support Lawyer/advocaat te Amsterdam³

Vanaf 1 november 2010 gelden er in alle zaken vaste tarieven die worden bepaald aan de hand van de hoogte van de vordering.⁴ In dagvaardingszaken worden de (nieuwe) tarieven in rekening gebracht als de eerste rol- of zittingsdatum op of na 1 november 2010 is gelegen (art. 56a lid 1 Wgbz). In verzoekschriftprocedures is dat het geval indien het verzoekschrift op of na 1 november 2010 wordt ingediend (art. 56a lid 3 Wgbz).

» **Vanaf 1 januari 2011 processuele consequenties bij niet-tijdig betalen en aanzeggingen**

1 Publicatienummer 31 758. De inwerkingtreddingsbesluiten waren ten tijde van het ter perse gaan van dit blad nog niet beschikbaar. De auteur is om die reden afgegaan op informatie van het ministerie.

2 Dit overzicht is verleden week al gepubliceert in de nieuwsbrief *Orde van de Dag* (4 november).

3 Bij Van Doorne, Amsterdam.

4 Zie de tabel op p. 22 van EK 2009-2010, 31 758, A; zie ook op www.rechtspraak.nl.

Vanaf 1 januari 2011 worden er processuele consequenties verbonden aan het niet-tijdig betalen van het griffierecht en zullen daaromtrent aanzeggingen in dagvaardingen en verzoekschriften moeten worden opgenomen (voor de belangrijkste uitzonderingen zie hierna).⁵ Dat is het geval in zaken waarin de dagvaarding wordt uitgebracht op of na 1 januari 2011 (art. 56a lid 2 Wgbz). In verzoekschriftprocedures is dat het geval indien het verzoekschrift op of na 1 januari 2011 wordt ingediend (art. 56a lid 3 Wgbz).

» **Uitzondering voor kort geding, beslagrekest en andere zaken bij de voorzieningenrechter**

Bij het kort geding, beslagrekest en andere zaken die door de voorzieningenrechter worden behandeld, worden er geen processuele gevolgen verbonden aan het niet-tijdig betalen van het griffierecht en behoeven er dus ook geen aanzeggingen daaromtrent in de betreffende processtukken te worden opgenomen.⁶ Volgens de wetgever lenen

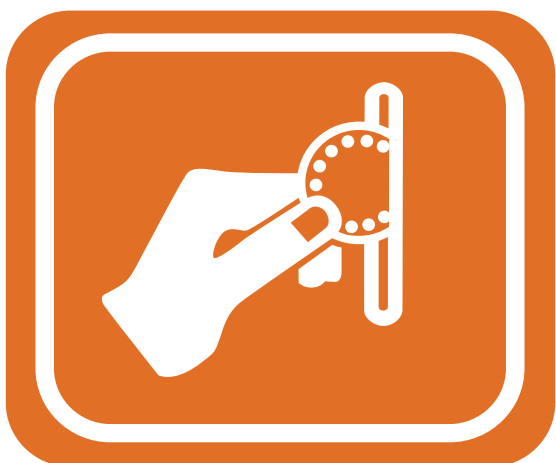
5 Van de Donk e.a. doen in het *Tijdschrift voor de Procespraktijk* 2010-3 (pp. 76-80) een voorzet voor de teksten van deze nieuwe aanzeggingen.

6 TK 2008-2009, 31 758, nr. 3, p. 18 en nr. 6, p. 18; zie ook art. 282a lid 6 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz.

deze procedures zich niet voor toepassing van de voorschriften met betrekking tot de aanhouding van de zaak tijdens de betalingstermijn en het verbinden van processuele consequenties aan het niet-betalen van het griffierecht. Deze aanzeggingen zijn ook niet nodig in kantonzaken, omdat de gedaagde/verweerder in dergelijke zaken geen griffierecht verschuldigd is (art. 4 leden 1 sub b en 2 sub a Wgbz).

» **Gevolgen van niet-tijdige betaling door gedaagde of verweerder**

Als gedaagde het griffierecht niet tijdig voldoet, zal dit per 1 januari 2011 in de meeste dagvaardingszaken (voor de belangrijkste uitzonderingen zie hiervoor) tot een verstekveroordeling leiden (art. 128 lid 6 Nieuw Rv; art. 32 H Wgbz). Tegen een dergelijke uitspraak staat geen hogere voorziening open (artt. 128 lid 7 jo. 127a lid 4 Nieuw Rv; art. 32 H Wgbz). Wel is er een hardheidsclausule. De rechter kan deze nieuwe regel buiten toepassing laten indien hij van oordeel is dat dit – gelet op het belang van één of meer partijen bij toegang tot de rechter – zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard (art. 128 lid 7 jo. 127a lid 3 Nieuw Rv; art. 32 H Wgbz). De wetgever noemt

als voorbeeld daarvoor dat de betaling wel tijdig is verricht, maar te laat op de juiste plaats is aangekomen, bijvoorbeeld door fouten bij de administratieve verwerking van de betaling of een computerstoring bij de gerechtelijke instantie of bankinstelling waar de gerechtelijke instantie een rekening houdt.⁷

In een verzoekschriftprocedure (voor de belangrijkste uitzonderingen zie hier-voor) kan niet-tijdige betaling door de verweerder er per 1 januari aanstaande toe leiden dat een mogelijk ingediend verweerschrift niet bij de beoordeling wordt betrokken (art. 282a lid 3 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz). Daartegen staat geen hogere voorziening open (art. 282a lid 5 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz). Ook hier geldt de hiervoor beschreven hardheidsclausule (art. 282a lid 4 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz).

De nieuwe regel neemt niet weg dat de rechter wel rekening kan houden met hetgeen door de verweerder in een verzoekschriftprocedure mondeling naar voren is gebracht.⁸ Het griffierecht wordt hier namelijk geheven voor de indiening van een verweerschrift en niet voor mondelinge bijdragen (art. 3 lid 4 Wgbz).

» Gevolgen van niet-tijdige betaling door eiser of verzoeker

Indien de eisende partij niet binnen vier weken na het uitroepen van de zaak het griffierecht heeft voldaan, kan dit er in de meeste

dagvaardingszaken per 1 januari aanstaande toe leiden dat gedaagde van instantie wordt ontslagen en eiser in de kosten wordt veroordeeld (art. 127a lid 2 Nieuw Rv; art. 32 G jo. art. 3 lid 3 Wgbz). Tegen een dergelijke beslissing staat evenmin een hogere voorziening open (art. 127a lid 4 Nieuw Rv; art. 32 G Wgbz). Verder geldt ook hier weer de eerdergenoemde hardheidsclausule (art. 127a lid 3 Nieuw Rv; art. 32 G Wgbz).

Als de verzoekende partij het griffierecht niet tijdig mocht voldoen, dan kan de rechter in de meeste verzoekschriftzaken verzoeker voortaan niet-ontvankelijk verklaren (art. 282a lid 2 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz). Ook deze beslissing is niet appel-label, maar wel geldt er wederom een hardheidsclausule (art. 282a lid 5 resp. 4 Nieuw Rv; art. 32 U Wgbz).

» Kortgedingdagvaarding bij zitting na 1 november 2010 anders

Zoals gezegd gelden de voorschriften met betrekking tot de aanhouding van de zaak tijdens de betalingstermijn en het verbinden van processuele consequenties aan het achterwege blijven van-tijdige betaling niet voor het kort geding. Maar vanaf 1 november 2010 vervalt wel art. 4 (oud) Wtbz en geldt er geen gefixeerd bedrag meer dat de verschenen gedaagde in kort geding bij de sector civiel verschuldigd is (art. 31 lid 1 Wgbz). De hoogte van het door de gedaagde in kort geding te betalen griffierecht wordt in kort gedingen met een behandelingsdatum *op of na 1 november 2010* bepaald aan de hand van de vordering in de dagvaarding (art. 10 lid 1 Wgbz). Dit betekent dus dat bij een kortgedingzitting na 1 november 2010 in de aanzegging omtrent het door gedaagde verschuldigde vastrecht (tot 1 januari 2011 wordt in dit verband nog over vast recht gesproken; zie art. 112 Rv) niet meer kan worden volstaan met het in de dagvaarding opnemen van het gefixeerde bedrag van € 263. Er moet een op de zaak toegesneden bedrag worden vermeld.⁹

⁹ Zie eventueel r.o. 2.3 in NJF 2006/275, voor het geval een kortgedingdagvaarding is uitgebracht tegen een zittingsdatum na 1 november 2010,

» Gang van zaken voldoening griffierecht

Eiser is het griffierecht verschuldigd binnen vier weken vanaf de eerste uitroeping van de zaak en gedaagde binnen vier weken vanaf zijn verschijning (art. 3 lid 3 Wgbz). Verzoeker en verweerder zijn het griffierecht verschuldigd binnen vier weken vanaf de indiening van het verzoekschrift respectievelijk het verweerschrift (art. 3 lid 4 Wgbz). Zolang het griffierecht niet is betaald en de betalingstermijn van vier weken nog loopt, houdt de rechter in de situatie per 1 januari 2011 de zaak gedurende deze termijn aan (art. 127a lid 1, 128 lid 2 en 282a lid 1 Nieuw Rv; art. 32 G, H en U Wgbz). Dit betekent dat in de meeste dagvaardingszaken de gedaagde nog geen eerste uitstel van zes weken krijgt voor antwoord en aan de appellant nog geen eerste uitstel voor grieven wordt verleend. Een standaard eerste uitstel van vier weken voor het betalen van het griffierecht is het gevolg.¹⁰

Advocaten of gemachtigden zijn voor de voldoening van het griffierecht medeaan-sprakelijk (art. 28 Wgbz). Als een advocaat of diens kantoor een rekening-courantregeling met een bepaald gerecht heeft, zal het verschuldigde griffierecht door een af-boeking daarop worden voldaan. Indien er sprake is van een dergelijke rekening met een voldoende hoog saldo, kunnen de ge-rechten ervan uitgaan dat het griffierecht tijdig is voldaan.¹¹ Als er geen rekening-cou-rantregeling is, zullen de gerechten een fac-tuur en/of acceptgiro versturen.¹²

.....
maar daarin nog het gefixeerde bedrag van € 263 is opgenomen.

¹⁰ Dit noemt Von Schmidt auf Altenstadt in TCR 2010/3 een onverdiende beloning voor de manipulatieve partij die geen haast heeft.

¹¹ EK 2009-2010, 31 758, E, p. 3.

¹² Zie over een landelijk betaalsysteem en incasso-risico's ook T. Scheltema: 'Nieuw stelsel griffie-rechten: "voorbarig"', in: *Advocatenblad* 2010-14, p. 508.

7 TK 2008-2009, 31 758, nr. 3, p. 18.

8 TK 2008-2009, 31 758, nr. 3, p. 18.

CIB. Juist als partner

Dé kantoor specialist voor advocaten

met **CIB** komt u volledig tot uw **recht**

CIB, uw partner voor:

- gewaarmerkt papier
- luxe schrijf- en lederwaren
- archiefmaterialen, zoals gekleurde (hang)mappen
- kantoorartikelen
- computer- en printsupplies
- facilitaire producten
- kantoormeubilair

CIB. Juist als partner

www.cib.nl

CIB Centraal InkoopBureau BV Postbus 330 2700 AH Zoetermeer

Telefoon (079) 36 38 440 Fax (079) 36 15 144 advocaten@cib.nl

Medisch advies

- in letselschade
- bij medische fouten
- medisch haalbaarheidsonderzoek (€ 238,00)
- in arbeidsongeschiktheidszaken
- in andere verzekeringszaken

MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

Bertus Rimaweg 18

2597 BV Den Haag

tel 070 345 98 08

fax 070 345 98 11

e-mail j.w.bins@wxs.nl

dr. mr. J.W. Bins, arts RGA

Opschorting in tien vragen en antwoorden

René Klomp

juridisch adviseur, ex-advocaat

1 Mag een partij pas in de procedure een beroep op een opschortingsbevoegdheid doen?

Ja, dat mag. Een advocaat mag achteraf het ophouden van de prestatie van zijn cliënt duiden als opschorting. Dit is vaste rechtspraak, zie o.a. HR 17 september 2010, LJN: BM6088, RvdW 2010, 1051 (Van Mierlo Ingenieursbureau/Onder De Groene Pannen).

2 Leidt een succesvol beroep op een opschortingsbevoegdheid tot verval van de eigen verplichting?

Nee, zie o.a. HR 19 februari 1988, NJ 1989, 343 (Droog/Bekaert). Zodra de wederpartij alsnog heeft gepresteerd, behoort ook de opschortende partij alsnog te presteren. Alleen dan kan de opschorting haar primaire doel bereiken: het stimuleren van de wederpartij alsnog haar prestatie te verrichten. Dat werkt echter niet bij duurovereenkomsten. Wie als huurder wordt geconfronteerd met een lekkend dak, kan in beginsel zijn huur (in ieder geval gedeeltelijk) opschorten, maar zou de opgeschorte huur alsnog volledig moeten betalen zodra de lekkage is verholpen. Dat bevredigt het rechtsgevoel niet. Juist voor dit soort situaties heeft de Hoge Raad daarom in Van Bommel/Ruijgrok (HR 6 juni 1997, NJ 1998, 128) bepaald dat de opschortende huurder de huurovereenkomst gedeeltelijk mag ontbinden voor zover de verhuurder is tekortgeschoten. Hiermee is het subsidiaire doel van opschorting in beeld gekomen, het zichzelf verschaffen van enige zekerheid rekening houdend met een dreigende ontbinding.

3 Welk risico loopt de opschortende partij indien de rechter achteraf oordeelt dat de opschorting ten onrechte was?

Dan is de opschorter van rechtswege in verzuim, met alle nadelige gevolgen van dien: zie HR 21 september 2007, LJN BA9610, NJ 2008, 50 (Ammerlaan/Enthoven).

4 Hoe kan dit risico worden verminderd?

Door niet de hele, maar slechts een deel van de eigen prestatie op te schorten: zie art. 6:262 lid 2 BW.

5 Mag er worden opgeschort als de wederpartij op grond van de wet, het contract of een gewoonte verplicht is als eerste te presteren?

Ja, dat mag, en strikt genomen is er dan geen behoefte aan een opschortingsbevoegdheid. Een direct beroep is mogelijk op de plicht van de wederpartij om als eerste te presteren, de zogenoemde *Vorleistungspflicht*.

6 Mag degene die als eerste moet presteren zelf zijn verbintenis ook opschorten?

Ja, maar alleen als hem na het sluiten van de overeenkomst omstandigheden bekend zijn geworden die hem goede grond geven te vreezen dat zijn wederpartij haar daartegenover staande verplichtingen niet zal nakomen. Dit is de onzekerheidsceptie van art. 6:263 BW.

7 Moet de omvang van de vordering bekend zijn alvorens de betaling hiervan te mogen opschorten?

Nee, dat hoeft niet, zo besliste de Hoge Raad recentelijk in het hiervoor genoemde arrest Ammerlaan/Enthoven: 'Ook indien de omvang van een vordering tot schadevergoeding pas in een later stadium komt vast te staan – bijvoorbeeld na bewijslevering, dan wel in een afzonderlijke procedure zoals een

schadestaat, een procedure voor een buitenlandse rechter of een arbitraal geding – is die vordering opeisbaar [en dus opschortbaar, RK] vanaf het moment dat de schade is geleden en aan de voorwaarden voor aansprakelijkheid is voldaan.'

8 Is de wettelijke regeling van de opschortingsbevoegdheden dwingend recht?

Neen, geenszins. Partijen mogen opschorting contractueel al dan niet eenzijdig uitsluiten of juist uitbreiden. De enige beperking wordt gevormd door art. 6:236 onder c BW: een professionele partij mag niet ten nadele van een consument opschorting uitsluiten of beperken, dan wel zichzelf een verdergaande bevoegdheid tot opschorting verlenen.

9 Moet degene die wil opschorten zijn wederpartij eerst in gebreke stellen?

Nee, dat hoeft niet. Maar de wederpartij dient wel te weten dat er iets aan zijn prestatie mankeert en indien hij dit mogelijk niet weet, moet hij hierover worden geïnformeerd. Recent heeft de Hoge Raad hier aan toegevoegd: onder omstandigheden kan uit de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeien dat een schuldenaar pas van een hem toekomend opschortingsrecht gebruik mag maken nadat hij zijn wederpartij heeft meegedeeld dat en op welke grond de opschorting plaatsvindt. Zie HR Van Mierlo Ingenieursbureau/Onder De Groene Pannen.

10 Zijn er nog andere opschortingsbevoegdheden buiten de algemene regelingen van art. 6:52 en 6:262?

Jazeker. Zo bepaalt art. 7:609 lid 3 BW dat een hotelhouder een retentierecht heeft op de zaken van een gast voor al hetgeen hij van de gast te vorderen heeft ter zake van logies, kost en consumpties.

Centrale Controle Verordeningen *gaat vanaf 2011 digitaal!!*

Vanaf 2011 is het niet meer mogelijk de opgave Centrale Controle Verordening (CCV) via het voormalige CCV formulier te doen. CCV opgave kan vanaf 2011 alleen nog maar digitaal worden gedaan.

*Eenvoudiger,
betrouwbaarder en
papierbesparend!*

Voor meer informatie
kijk op www.advocatenorde.nl

NEDERLANDSE
ORDE VAN
ADVOCATEN

Bierens Group: internationale en toonaangevende advocatuur

Binnen de Bierens Group werken zo'n 90 mensen, waaronder ruim 30 (inter)nationale advocaten en juristen, verdeeld over een drietal onderdelen. Het meest bekend is Bierens Incasso Advocaten. Inmiddels uitgegroeid tot het grootste business-to-business incasso advocatenkantoor in Nederland met advocaten die zeer bedreven zijn in het voortvarend oplossen van alle juridische aspecten die voortvloeien uit nationale of internationale incasso- en insolventievraagstukken. Het kantoor heeft een interessant klantenbestand met een groot aantal (inter)nationaal opererende beursgenoteerde bedrijven en maakt momenteel een succesvolle internationale groei door.

Naast Bierens Incasso Advocaten maakt ook ARPA ondernemersadvocaten deel uit van de groep. Deze organisatie is als geen ander thuis in arbeidsrecht, vastgoedrecht, bestuursrecht en ondernemingsrecht. ARPA ondernemersadvocaten is stevig geworteld in de regio Veghel.

De Bierens Group heeft inmiddels vestigingen in Veghel, Amsterdam, Düsseldorf, Parijs, Barcelona en New York. Gezien de internationale vraag naar onze propositie, zal de komende jaren het aantal kantoren in het buitenland nog verder toenemen.

Om onze unieke positie in binnen- en buitenland te verstevigen zijn wij op zoek naar:

Advocaatmedewerker Procesrecht

Advocaatmedewerker IPR

Advocaatmedewerker Arbeidsrecht

Tevens nodigen we gevorderde advocaatstagiaires uit te solliciteren.

Kijk voor de complete vacatureteksten op onze website: www.bierensgroup.com.

Heb je interesse in één van de vacatures of ben je geïnteresseerd in een positie binnen de Bierens Group, stuur dan je motivatie en CV naar: S. van Deursen-Stolk, Manager Human Resources via HR@bierensgroup.com.

Heb je nog vragen over Bierens Incasso Advocaten, Bierens Insolventie Advocaten of ARPA ondernemersadvocaten of deze vacatures: kijk dan op www.bierensgroup.com of bel naar 0413-380937.

Wet OM-afdoening

Crime fighter kan geen magistraat zijn

Sinds kort kan het Openbaar Ministerie zelfstandig straffen opleggen. Dat zijn te veel petten – en het stelt zware eisen aan het gedrag van de officieren.

.....
Tjalling van der Goot

advocaat te Leeuwarden
.....

Het is in de westerse wereld uitzonderlijk dat één instantie verantwoordelijk is voor opsporing, vervolging én berechting van strafbare feiten, en voor de executie van de opgelegde straffen. Principieel verzet is hier geboden, want het uitdelen van straffen moet voorbehouden blijven aan de onafhankelijke rechter. Maar nu de bevoegdheid inmiddels in de wet is verankerd,² moet de procedure met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden gevolgd. In de praktijk echter werkt het OM met de strafbeschikkingen rechtsongelijkheid en oneerlijke berechting in de hand. Een voorbeeld.

Tijdens een zogeheten ‘OM-zitting’ in Leeuwarden werden eerder dit jaar enkele verdachten door een officier van justitie gehoord, alvorens een straf zou worden opgelegd.³ In alle gevallen ging het om gevallen van rijden onder invloed én recidive. Voor het bestraffen van het rijden onder invloed hanteren de onafhankelijke rechters sinds jaar en dag oriëntatiepunten van het LOVS (Landelijk Overleg Voorzitters Strafsectoren van rechtbanken en gerechtshoven). Op basis hiervan kan de verdediging de te verwachten straf inschatten, al kunnen bijzondere

1 Van der Goot is advocaat bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten.

2 Op 1 februari 2008 (*Stb.* 2008, 4) is de Wet OM-afdoening gefaseerd in werking getreden. Eind dit jaar is de OM-afdoening in het hele land mogelijk.

3 De verdachten werden bijgestaan door raadslieden van ons kantoor.

omstandigheden de rechter brengen tot afwijking van deze uitgangspunten.

Het OM heeft daarentegen eigen richtlijnen, die in veel gevallen veel zwaarder uitvallen dan de oriëntatiepunten van de rechtbanken. Tijdens de genoemde OM-zitting maakte de officier van justitie duidelijk dat het OM zijn strafbeschikkingen baseert op ‘eigen’ richtlijnen en niet op de oriëntatiepunten van het LOVS. In de Aanwijzing OM-afdoening die per 1 april jl. in werking is getreden, wordt ook gerefereerd aan de OM-richtlijnen voor strafvordering.⁴ In deze richtlijnen hanteert het OM eigen uitgangspunten ten aanzien van de straf. Opmerkelijk, omdat vertegenwoordigers van het Openbaar Ministerie – in ieder geval in Leeuwarden en zeker voor zover het betreft het rijden onder invloed – bij hun strafes ter zitting bij de rechtbank stevast aansluiting zoeken bij de LOVS-oriëntatiepunten en niet bij de ‘eigen’ richtlijnen.

Lucratiever

In een van de Leeuwarder zaken ging het om een verdachte die 390 mg/l had geblazen. In 2006 had hij een schikkingsvoorstel van het OM voor hetzelfde vergrijp betaald: er was dus sprake van herhaling. Volgens de oriëntatiepunten van het LOVS zou de verdachte in beginsel een geldboete van € 540 opgelegd krijgen; volgens de OM-richtlijnen wordt dat een geldboete van € 540 én een onvoorwaardelijke rijontzegging van vier maanden.

Het is dus voor een verdachte veel lucratiever om de zaak aan een onafhankelijke rechter voor te leggen dan met een

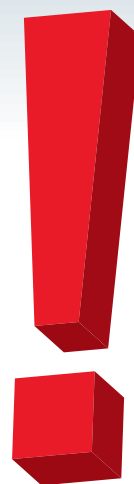
4 *Stcr.* 2010, 2930.

strafbeschikking van het OM akkoord te gaan. De verdachte moet die nadelen dan wel kennen. Een advocaat zal hem adviseren zich niet bij een strafbeschikking naar te leggen. Bij verzet tegen de strafbeschikking wordt de zaak alsnog aan een (onafhankelijke) rechter voorgelegd. Nu veel verdachten tijdens een OM-zitting niet door een rechtsgeleerd raadsman zullen worden verdedigd, ligt het op de weg van het OM om de verdachte te informeren over de verschillen tussen OM-richtlijnen en LOVS-oriëntatiepunten. In de schriftelijke uitnodiging voor de OM-zitting wordt hiervan echter geen melding gemaakt; in de strafbeschikking evenmin – en ik neem voetstoots aan dat er diverse officieren van justitie zijn die de verdachte ook mondeling tijdens de OM-zitting niet zullen informeren. Een verdachte die het feit bekend, zal snel akkoord gaan met een straf van het OM, zonder te weten dat dit een (veel) te hoge straf is.⁵

Wat moet er nu gebeuren?

Het OM speelt op deze manier in op de onwetendheid van verdachten die anders waarschijnlijk niet met de strafbeschikking akkoord zouden zijn gegaan. Naar mijn mening moet het OM de strafbeschikkingen uitvaardigen op basis van de uitgangspunten van de rechtbanken en hoven. Als het OM straffen wil uitdelen, zal het zich ook onafhankelijk en onpartijdig moeten opstellen. Indien het OM desondanks haar eigen richtlijnen als uitgangspunt zal blijven hanteren, moet het OM elke verdachte tijdig en adequaat informeren, ook over de mogelijkheid van verzet. Alleen zo kan de *crime fighter* zich als magistraat gedragen.

5 Overigens is de officier van justitie tijdens de Leeuwarder OM-zitting uiteindelijk overstag gegaan en heeft hij de strafbeschikkingen uitgevaardigd op basis van de LOVS-uitgangspunten.

de commerciële
ADVOCATUUR
in **2020**

SEMINAR de commerciële ADVOCATUUR in 2020

De komende jaren zal het juridische landschap in Nederland belangrijke veranderingen ondergaan. Economische onzekerheid, kennis- en informatie management, Social Media, standaardisering van de dienstverlening, schaarste aan nieuw talent en nieuwe technologie. Wat hebben deze termen gemeen en hoe zullen ze de toekomst van de advocatuur in Nederland beïnvloeden?

Mis de verandering niet

In samenwerking met Sdu Uitgevers en internetportal Recht.nl organiseert ICT dienstverlener Nobel een inspirerend seminar over de toekomst van de commerciële advocatuur in Nederland. Verhelderende presentaties van Richard Susskind, Jan Loorbach en Rob van Otterlo zullen worden gevolgd door een paneldiscussie met experts uit de Nederlandse juridische dienstverlening.

Richard Susskind

Jan Loorbach

Rob van Otterlo

Het seminar vindt plaats op 7 december 2010, in het koetshuis van de Nyenrode Business Universiteit. Het aantal plaatsen is beperkt, reserveer nu.

www.advocatuur2020.nl

nobel =

Sdu UITGEVERS

Recht.nl
hét internetportaal voor juristen

'Verdedigen van de *underdog* doet meer beroep op je creativiteit'

'Dat er alleen al iets wordt ondernomen tegen de misdaden van de Rode Khmer is een belangrijk signaal voor de Cambodjaanse bevolking'

Karlijn van der Voort is advocaat in Vietnam en verdedigt de voormalige first lady van de Rode Khmer voor het Cambodja-tribunaal in Phnom Penh. Met een beetje geluk komt haar cliënt medio 2011 op de zitting.

.....
Anna Italianer
journalist

'Het Cambodja-tribunaal is ontstaan uit een politiek compromis,' zegt Karlijn van der Voort. 'Het is half Cambodjaans, half internationaal en dit maakt het heel gevoelig voor corruptie.' De Rode Khmer heeft nog steeds invloed op bepaalde delen van de Cambodjaanse samenleving. Sinds de oprichting van het tribunaal is één Rode Khmer-lid berecht in de eerste zaak en vier personen zijn aangeklaagd in een tweede zaak. Hun Sen, de minister-president van Cambodja, heeft aangekondigd dat het tribunaal wordt gesloten na de berechting van de eerste twee zaken. Bovendien verkeert het strafhof in financiële nood. Van de zijde van de VN komt weinig geldelijke steun: donorlanden zijn niet snel geneigd hun portemonnee te trekken vanwege de hoge corruptiegevoeligheid van het strafhof. Sluiting van het Cambodja-tribunaal na de eerste twee zaken zou de VN niet slecht uitkomen.

'Ik word er soms wel wat moedeloos van,' verzucht Van der Voort. 'Het is pure geldverspilling als

het Cambodja-tribunaal wordt gesloten. Wat een werk voor vijf verdachten! Ondanks de vele problemen met dit tribunaal, blijf ik heilig geloven in het internationale strafrechtstelsel. Bovendien is alleen al het gegeven dat er iets wordt ondernomen tegen de misdaden van de Rode Khmer een belangrijk signaal voor de Cambodjaanse bevolking.'

First lady

Het Cambodjaanse tribunaal is niet het eerste internationale strafhof waarvan Van der Voort deel uitmaakt. Zij werkte eerder bij het Joegoslavië-tribunaal en het internationale strafhof in Sierra Leone. Van der Voort wordt nu als *first consultant* ingehuurd door de Verenigde Naties. Zij krijgt hiervoor een vast bedrag per maand. 'Een luxe,' meent ze. 'Bij de andere tribunaals was dit heel anders. Daar moet je uiterst nauwkeurig je uren bijhouden en er hard voor knokken om deze betaald te krijgen.'

De cliënt van Van der Voort is Ieng Thirith, minister van Sociale Zaken ten tijde van het Rode Khmer-regime en de schoonzus van Pol Pot. Toen de echtgenote van Pol Pot kampte met mentale problemen werd de cliënt van Van der Voort gezien als *first lady* van de Rode Khmer. Van der Voort staat er niet

Lieve Ina,
 Wij zijn uit elkaar gegroeid,
 we begrijpen elkaar niet
 en je reageert altijd
 zo traag en omslachtig.
 Een korte ontmoeting met
 Split en het was liefde
 op het eerste gezicht.
 Een scheiding tussen ons
 is onafwendbaar. Ik heb
 besloten: ik ga verder
 met Split. Het eerste
 alimentatierekenprogramma
 dat echt fantastisch werkt!

Vaarwel Ina, wij gaan verder met Split...

Wilt u ook daten met Split?

Ga dan snel naar www.split-online.nl en date gratis en onbeperkt met Split tot 1 januari 2011. En als de vonk over slaat? Dan kunt u onbeperkt verder met Split voor maar € 399,- per jaar.

Introductiekorting: indien u zich vóór 31 december 2010 via de website aanmeldt als nieuwe abonnee, dan ontvangt u ter introductie een korting van € 69,- op het eerste jaarabonnement.

Split Online is een uitgave van XS2Knowledge B.V. Voor meer informatie kijkt u op de website: www.split-online.nl. Ook kunt u bellen naar 088 - 61 61 261 of stuur een e-mail naar: sales@split-online.nl.

Grotius specialisatieopleiding Fusies en Overnames

In maart 2011 gaat de Grotius specialisatieopleiding Fusies en Overnames weer van start. Deze opleiding richt zich speciaal op advocaten, notarissen, bedrijfs- en bankjuristen en andere juristen met aantoonbare ruime ervaring met en gedegen basiskennis van fusies en overnames. De opleiding bestaat uit tien dagbijeenkomsten en wordt afgerond met een examen.

De opleiding Fusies en Overnames:

- biedt een uitstekende basis voor de benadering en afhandeling van complexe transacties betreffende fusies, joint-ventures en private equity transacties
- toont de veelheid van rechtsgebieden die bij deze transacties samenkomt, en waarvoor ook relevante onderdelen van financiering en het fiscaalrecht moeten worden beheerst
- legt hierbij vanuit een geïntegreerde behandeling de relevantie voor fusies en overnames op diepgaande wijze uit
- richt zich sterk op de praktijk van de internationale markt en biedt daarbij een echte verdieping van kennis en inzicht in de materie
- bespreekt tijdens de bijeenkomsten aan de hand van een casus zeer concrete situaties en toont de rol van de jurist daarin

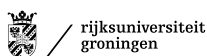
Hoofddocenten bij de opleiding zijn:

Mr. drs. J.L. Burggraaf, advocaat Allen & Overy, Amsterdam
 Mr. B.W. Roelvink, advocaat De Brauw Blackstone Westbroek, Amsterdam

Kosten: € 5360,- exclusief BTW

Meer informatie over de opleiding en het volledige programma kunt u verkrijgen via:

www.grotiusacademie.nl

alleen voor: een Britse *Queen's counsel*, een Cambodjaanse advocaat en een *case manager* maken allen deel uit van het *defence team* van Ieng Thirith. 'Leuk en lastig,' karakteriseert Van der Voort de samenwerking met haar teamgenoten. 'Ik kan een hoop leren van mijn Engelse collega, die gepokt en gemazeld is in het internationale recht. Aan de Cambodjaanse zijde is de ervaring minder groot. Het rechtssysteem is corrupt en er is nul jurisprudentie in Cambodja: het wordt eenvoudigweg niet opgeschreven. Je hebt dus alleen het Cambodjaanse wetboek als rechtsbron. Ik werk met het internationale strafrecht, met het Cambodjaanse recht, maar ook met het Franse en Britse recht. Het is soms heel onduidelijk – niemand weet precies welk recht op welk gedeelte van de zaak van toepassing is – maar dat maakt het ook weer interessant: er zijn mogelijkheden te over om het recht bij mijn argumenten te vinden.'

Trillend en bevend

Een zittingsdatum voor de strafzaak tegen Ieng Thirith is nog niet bekend. 'Men spe-

culeert over midden 2011,' vertelt Van der Voort. 'Ik heb net stapels bewijsverklaringen doorgelezen; een minder leuke klus. Overigens ben ik wel redelijk gewend aan de trieste en soms gruwelijke verhalen die je onder ogen krijgt. Ik ben al jaren bezig met dit soort zaken, ik neem ze niet mee naar huis en ik droom er ook niet over.' De officiële beschuldiging tegen Ieng Thirith luidt: misdaden tegen de mensheid, het beramen, leiden en coördineren en bevelen van grootscheepse zuiveringen en het onwettig om het leven brengen van medewerkers van het ministerie van Sociale Zaken. 'Mijn cliënt was bij veel openbare gelegenheden aanwezig, ook omdat ze de vrouw was van de minister van Buitenlandse Zaken, maar ze maakte geen deel uit van de beleidsmakende organen van de Rode Khmer. Ieng Thirith is nu bijna tachtig jaar oud. Het is wel raar: de voormalige Rode Khmer-leiders zijn nu heel oude mensjes, vaak met een broze gezondheid. Dat zal nog een spektakel worden als de rechtszaak eindelijk begint en de verdachten bevend en trillend worden binnengebracht.'

(advertenties)

Themis advocaten, vestiging Heerlen, is een eigentijds kantoor dat het MKB alsmede (semi) overheden adviseert op maat. Doelgerichte aanpak, top juridische kwaliteit en korte lijnen met relaties bepalen het positieve resultaat. Binnen het kantoor heerst een prettige informele sfeer waar betrokkenheid, gedrevenheid en teamgeest voorop staat.

Wij zoeken een gemotiveerde

(GEVORDERD) ADVOCaat STAGIAIR/MEDEWERKER
voor de commerciële civiele en bestuursrechtelijke praktijk.

Interesse? Uw sollicitatie met curriculum vitae kunt u binnen drie weken richten aan:

Themis advocaten
T.a.v. mr. Ph.A.A. (Philip) Nijbakker
Akerstraat 88
6411 HC Heerlen
e-mail: p.nijbakker@themisadvocaten.nl

.....
'Dat niemand precies weet welk recht op welk gedeelte van de zaak van toepassing is, scheidt veel mogelijkheden om het recht bij mijn argumenten te vinden'
.....

Op verjaardagsfeestjes krijg ik van niet-juristen weleens te horen: "Hoe kun je zo iemand verdedigen?" De verdediging is vaak het zwarte schaap in een internationaal proces, maar ik vind de rol van de *underdog* juist interessant. Het doet veel meer beroep op je creativiteit dan wanneer je aan de kant van de vervolging staat. Er is, juist bij de internationale tribunalen, zo'n *presumption of guilt*. Er zijn vijf mensen opgepakt, het kost een paar honderd miljoen, men moet wel scoren. Juist daarom is het zo belangrijk dat de rechten van de verdachten worden gerespecteerd. Ik kan daar heel fel in zijn.'

Extraordinary Chambers

Het Cambodja-tribunaal – Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia (ECCC) – berecht oorlogsmisdaden, gepleegd door het beruchte regime van de Rode Khmer (1975-1979). Weliswaar is dit strafhof voortgekomen uit een gezamenlijk initiatief van de VN en de Cambodjaanse regering, formeel is het een onderdeel van het Cambodjaanse rechtssysteem. Er werken dan ook meer Cambodjaanse rechters (17) dan internationale rechters (10). Naar verluidt was dit de wens van de Cambodjaanse premier Hun Sen, die in het verleden overigens ook deel uitmaakte van de Rode Khmer. In 2003 werden de VN en de Cambodjaanse regering het eens over de oprichting van het tribunaal, maar pas in 2006 werden de rechters (onder wie één Nederlandse) benoemd. Er is één Rode Khmer-lid berecht: de directeur van de strafgevangenis S21 is in juli 2010 veroordeeld tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van 35 jaar. De overige verdachten, onder wie de voormalige minister van Buitenlandse Zaken, zijn in afwachting van hun proces.

Een pilot in het zuiden van het land waarin de Raad voor rechtsbijstand toevoegingsaanvragen en -declaraties alleen achteraf en steekproefgewijs controleert, blijkt geslaagd.

Vermindering bureaucratie toevoegingdeclaraties

‘High Trust’: nieuwe manier van controleren

.....
Mark Maathuis
redacteur
.....

In samenwerking met de stichting Viadicte, die kwaliteitsinstrumenten ontwikkelt voor advocatenkantoren, organiseerde de Raad voor rechtsbijstand een eenjarige pilot ‘High Trust’, voor advocatenkantoren die aangesloten zijn bij Viadicte. Daarin werd onderzocht hoe en onder welke voorwaarden het aanvragen en declareren van toevoegingen achteraf steekproefgewijs gecontroleerd kon worden – een ommekeer ten opzichte van de bestaande situatie waarbij de Raad alle aanvragen en declaraties vooraf doorlicht. Het officiële evaluatierapport is bij het ter perse gaan van dit artikel nog in de maak, maar de eerste geluiden zijn positief.

Een zeer welkomme ommekeer, zegt Viadicte woordvoerder Henri Niezink. ‘Deze methode heeft voordelen voor alle betrokkenen, advocaat, Raad en cliënt. De grootste winst is echter dat er een ander soort relatie ontstaat tussen de Raad en advocatenkantoren.’

En die ‘High Trust’-relatie kon wel eens de nieuwe standaard worden. ‘Kantoren willen niet meer terug,’ zegt Madeleine

Leers, adviseur beleidsvernieuwing bij de Raad. ‘Met name onze driemaandelijkse controlebezoeken werden over en weer als meerwaarde beschouwd.’ Ook de daadwerkelijk teruggedrongen administratieve rompslomp smaakte naar meer en inmiddels is de volgende pilot ook al gestart. ‘In deze pilot gaan we kijken hoe we kunnen uitbreiden en willen we aanvullende algemene criteria bepalen,’ zegt ze. ‘We gaan toe naar een andere manier van controleren.’

‘Koudwatervrees’

De kantoren die aan de pilot meewerkten, zijn allen aangesloten bij Viadicte. Zij kregen, na een aantal brainstormsessies van de Raad en Viadicte enkele scenario’s voorgesteld, waarvan er één werd uitgekozen om verder uitgewerkt te worden. Dat resulteerde in een werkwijze waarbij een advocaat een toevoeging en een draagkrachttoets voor zijn cliënt aanvraagt. Ook meldt hij de code en een beknopte omschrijving van het rechtsprobleem. De Raad toetst daarop het inkomen en vermogen van de cliënt en geeft – als alles goed is – direct een toevoeging af. De declaratie wordt conform de opgave van de advocaat vastgesteld en controle vindt achteraf steekproefgewijs plaats.

Hiertoe hanteerde men twee controlemethoden: of de declaratie werd gecon-

troleerd en de toevoegingsaanvraag werd daarbij achteraf één op één inhoudelijk gecontroleerd; of men stelde de declaratie zonder verdere correspondentie vast – en diende zich een correctie aan, dan werd deze meteen in de vaststelbeschikking verwerkt. De keuze voor twee naast elkaar bestaande systemen kwam voort uit ‘koudwatervrees’ bij de Raad en de advocatenkantoren, zegt Niezink, ‘maar in de uitkomst heeft het niets uitgemaakt. De één op één controles kostten alleen meer tijd.’ Naast aangesloten zijn bij Viadicte was een andere voorwaarde tot deelname een minimumaantal toevoegingen en de wil om een ‘High Trust’-relatie aan te gaan met de Raad. En dat deed sommige kandidaten afvallen. ‘Die prefereren een “vechrelatie.”’

Hoewel de deelnemende kantoren goed bekend zijn met toevoegingen, hebben de Raad en Viadicte veel energie in begeleiding gestoken. ‘In de oude situatie kon men leunen op de kennis en kunde van de Raad. En als er dan iets niet klopte, dan hoorde je dat wel. Nu is de advocaat zelf verantwoordelijk,’ aldus Niezink. Via een helpdesk konden advocaten met vragen bij de Raad terecht. Die werd in het begin veel geraadpleegd, zegt adviseur Leers, ‘maar dat komt omdat mensen meededen aan een pilot en

Spanning in de maatschap

Dolph Stuyling de Lange

Het bestuur van een kantoor wil iets veranderen, maar een deel van de partners is er tegen. Het verzet kan vele vormen aannemen: van regelrechte confrontatie tot sabotage door lijdzaam verzet. Of in een maatschap leven spanningen tussen individuen of praktijkgroepen. De oorzaken kunnen zeer verschillend zijn: te grote variëteit in inzet, verschillen in omzet, te groot stempel op het imago van het kantoor – enzovoort.

Het is maar zelden dat er in een maatschap geen spanningen voorkomen – en kantoren die daar prat op gaan zouden ook de hand in eigen boezem moeten steken, want geen enkele spanning is ook niet goed. Dat kan duiden op het langs elkaar heen leven en op gebrek aan gemeenschappelijke focus. En het kan duiden op een bestuur dat niet echt bestuurt, maar dat alleen maar op de winkel let.

Spanning is dus inherent aan samenwerken. Spanning is ook niet slecht: het leidt tot uitdaging, tot toetsing van meningen, tot creativiteit en innovatie. Grote bedrijven hebben soms ook heel bewust ‘lastige mensen’ in dienst, wier taak het is om tegen te spreken, te twijfelen, een luis in de pels te zijn. Een beetje zoals vroeger de koning een nar had.

Lastig wordt het pas als spanningen niet besproken worden: als er geen communicatie is, als er geen goede feedback is. En jammer genoeg zijn dit nu net punten waar advocatenkantoren meestal niet heel sterk in zijn. Onder het mom van ‘professionele autonomie’ en met het zwaard van een (boven)gemiddelde omzet, houden advocaten twijfels, veranderingen en een gezamenlijke koers het liefst buiten de deur. En dan beginnen die spanningen pas echt te broeien: als een gaslek dat ‘gedicht’ wordt door er een tegel over te leggen. Zo kunnen branden en ontploffingen ontstaan.

De kunst voor het bestuur is om de eigen rol serieus te nemen. Om bij spanningen het voortouw te nemen en de discussie open te gooien. Om iedereen te betrekken, want problemen die ‘alleen maar tussen anderen’ spelen, bestaan in een klein verband als een maatschap niet. Soms kan het helpen daar derden bij te betrekken, want het bestuur is vaak onvoldoende objectief – of wordt zo gezien.

Kortom: koester de spanning en maak die bespreekbaar.

- Dolph Stuyling de Lange is adviseur bij Langhof Advies, dat advocatenkantoren adviseert over zaken als HR, marketing, organisatie en strategie.

het graag goed wilden doen. Dus bij de geringste twijfel greep men naar de telefoon. Na verloop van tijd werd dat minder.’

Voor én door advocatenkantoren

De Raad koos voor bij Viadicte aangesloten kantoren omdat men als voorwaarde had gesteld dat pilotdeelnemers hun zaken goed op orde moesten hebben. En dat vloeit voort uit Viadicte doelstelling: het bevorderen van transparante en meetbare kwaliteit van advocatenkantoren.. De stichting werd tien jaar geleden voor én door advocatenkantoren opgezet om de kwaliteit van hun dienstverlening te waarborgen en te verbeteren. Ook adviseert men advocatenkantoren hoe men zich in de markt kan onderscheiden, aldus Niezink. ‘Lange tijd vroegen advocaten zich af waarom dat nodig was. Nu speelt er zoveel – roep om extra toezicht, transparantie – dat kantoren zelf op zoek gaan. Door kwaliteit inzichtelijk te maken weten potentiële klanten

namelijk wat een bepaald kantoor aan kwaliteitsverbetering doet.’

De stichting die vroeger voornamelijk afhankelijk was van subsidies, hanteert sinds enige tijd een betalingsstelsel. Opmerkingen dat Viadicte aan de prijzige kant zou zijn, wijst Niezink resoluut van de hand. ‘Wat is duur? Kantoren met maximaal zeven advocaten betalen € 83 per persoon per maand; voor grotere kantoren wordt het trapsgewijs goedkoper. Een halfuur declarabel werk waarvoor je in ruil recht hebt op alle producten en diensten. Neem nou peer review, als je dat zelf wilt organiseren kan dat enorm in de kosten lopen.’ Viadicte werkt nu vooral in het zuiden van Nederland, maar breidt het werkgebied graag uit. En na de samenwerking met de Raad ziet Niezink volop mogelijkheden tot het maken van kwaliteitsslagen. ‘Rechtsbijstandverzekeringen en “preferred suppliers” kunnen ook “High Trust”-relaties worden. Dit soort trajecten zullen in de toekomst alleen nog maar belangrijker worden.’

(advertenties)

Wonen en werken in Groningen?

Haarsma advocaten

zoekt:

- ADVOCaat ARBEIDSRECHT
- ADVOCaat ONDERNEMINGSRECHT
- ADVOCaat PERSONEN EN FAMILIERECHT

HEB JE INTERESSE?

Neem contact op met mr. L.H. Haarsma of stuur een email.

mob: 06 - 51 27 47 57

tel.nr: 0592 - 36 11 11

email: l.haarsma@haarsma-advocaten.nl

web: www.haarsma-advocaten.nl

Zie voor contactgegevens van de advocaten: Alleadvocaten.nl.

Aarts, mr. S.M.: BANNING N.V. te Den Bosch
André de la Porte, mr. N.E.: WLP-Law te Amsterdam
Bassyouni, mw. mr. B.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Berg, mr. M.J. van den: Heijltjes Advocaten te Heilig Landstichting
Beuge, mr. M.J.J. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Bitter, mr. J.W.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Bloembergen, mw. mr. J.J.: Loyens & Loeff N.V. te Amsterdam
Borger, mw. mr. S.C.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Bungener, mr. A.F.: HeidemanBoot Advocaten te Amsterdam
Coenraads, mr. M.E.: Stibbe N.V. te Amsterdam
Cohen, mr. L.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Collignon-Smit Sibinga, mw. mr. A.F.: Legaltree Collignon te Amsterdam
Coskun, mr. D.: Kilic & Stoetzer Advocaten te Lent
Croes-Hoogendoorn, mw. mr. R.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Demont, mr. M.: Precarium Advocaat-belastingkundige te Woerden
Denneman, mr. A.: Simmons & Simmons te Amsterdam
El-Hankaari, mw. mr. R.: OMVR Lunenberg Advocaten te Harderwijk
Elenbaas-van den Berge, mw. mr. A.T.: Simmons & Simmons te Amsterdam

Ferdinandusse, mw. mr. A.A.E.: OMVR Lunenberg Advocaten te Nunspeet
Gortzak, mw. mr. J.A.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Hellemons, mw. mr. K.L.: Hellemons & Helleman te Bussum
Hetterscheidt, mw. mr. E.M.: Van Ruyven Advocaten te Utrecht
Heueting, mr. H.M.: Advocatenkantoor mr. H.M. Hueting te Rotterdam
Heuvel, mr. R.F. van den: Simmons & Simmons te Amsterdam
Hoogcarspel, mw. mr. S.A.: Klos Morel Vos & Schaap te Amsterdam
Huisman, mr. F.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Huijzen, mr. M.M.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Jeulink, mw. mr. A.: De Haan Advocaten te Leeuwarden
Kaldenbach, mw. mr. K.L.M.: Heussen te Amsterdam Zuidooost
Kampen, mr. E.K.W. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Kerkhof, mr. P.J.J. van de: Portier Advocaten te Eindhoven
Kessel, mr. D. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Keij, mw. mr. K.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Knoef, mr. F.C.: Nolet Advocaten te Den Haag
Koele, mr. G.J.: Van Benthem & Keulen N.V. te Utrecht
Kok, mr. P.A.: Van Breevoort & Ter Meulen Advocaten te Woerden

Onbewuste zoektocht

Sigrid Zijdenbos *opende begin oktober met twee anderen haar eigen kantoor – Boom Advocaten in Leiden, gespecialiseerd in familie- en jeugdrecht. 'Een grote stap die verbazingwekkend soepel verloopt. Maar met drie gelijkgestemden werkt het gewoon goed. Of we het hebben over vakinhoudelijke zaken of het interieur, we komen overal uit. 'Met haar eigen kantoor sluit Zijdenbos een zoektocht af. 'Het ging niet altijd even bewust, maar het heeft kennelijk zo moeten zijn. Voor jezelf werken is namelijk heel aangenaam.'*

Kruk, mw. mr. A. van der: Simmons & Simmons te Amsterdam
Langhout, mr. M.W.: Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Haarlem
Leeuwe, mr. J.P.W.M.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Lelyveld, mr. F.L.: Van Lelyveld Advocatenkantoor te Leek
Liere, mr. E. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Lunter, mw. mr. H.C.: Yspeert VWL Advocaten te Drachten
Mel, mw. mr. M.: Marxman Advocaten B.V. te Amersfoort
Mikkers, mw. mr. C.M.M.: Advocatenkantoor Mikkers te Heeze
Montijn, mr. R.J.: VerbeekdeCaluwé advocaten te Amsterdam
Mulderije, mr. B.A.: Boekel De Nerée N.V. te Amsterdam

Mijnders, mw. mr. W.: Ariens Schoonderbeek Damman advocaten te Amersfoort
Nawijn, mr. H.P.A.: Mr. H.P.A. Nawijn te Zoetermeer
Neuzen, mr. G.A. ter: Simmons & Simmons te Amsterdam
Obbeek, mr. P.: Obbeek Advocaten B.V. te Delft
Odink, mr. M.J.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam
Oetgens van Waveren Pancras Clifford, mr. H.J.F.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Oomens, mr. D.J.L.P.: Qisolute te Leiden
Opijnen, mr. M.L. van: Van Ruyven Advocaten te Utrecht
Osnabrugge, mr. E.J.: Deterink Advocaten en Notarissen N.V. te Eindhoven
Perridon, mw. mr. S.E.: Baker & McKenzie Amsterdam N.V. te Amsterdam

Peters, mr. P.P.W.B.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Philip, mw. mr. S.: Van Brakel Advocaten B.V. te Utrecht
Polet, mr. J.E.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Renes, mr. M.W.: Westvijzel Advocatenpraktijk BV te Amsterdam
Roomen, mw. mr. T.R. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Rooij, mr. E.R. de: Deterink Advocaten en Notarissen N.V. te Eindhoven
Ruiter, mr. F. de: Simmons & Simmons te Amsterdam
Rutten, mr. S.J.H.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Ruyven, mr. A.D.J. van: Van Ruyven Advocaten te Utrecht
Schaberg, mw. mr. A.B.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Scholten, mw. mr. L.: Simmons & Simmons te Amsterdam

(advertenties)

Uw kerstgroet gratis in het Advocatenblad

Wanneer u nu adverteert in het Advocatenblad biedt Sdu Uitgevers u geheel kosteloos de mogelijkheid om uw relaties een kerstgroet te brengen. Uw kerstgroet-advertentie zal geplaatst worden in het Advocatenblad van 24 december a.s.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Daniel Stoltz: telefoon: 070-3780562 / e-mail: d.stoltz@sdu.nl

Sdu UITGEVERS

Schouten, mr. H.P.: PS Advocaten te Den Haag
Schijven-Bours, mw. mr. E.H.: Nysingh advocaten - notarissen N.V. te Arnhem
Selm, mw. mr. B. van: Simmons & Simmons te Amsterdam
Steen, mr. G. van der: Advocatenkantoor Torenstraat te Den Haag
Stoffer, mw. mr. A.C.E.: Danone Beheer B.V. te Schiphol
Stuart, mr. M.J.T.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Swinkels, mr. S.C.: ORANGE LAW te Den Haag
Tavasszy, mr. A.J.: Kortman Advocaten te Den Haag

Tjallingii, mw. mr. J.G.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Timmer, mw. mr. W.A.: Advocatenkantoor Haagsche Meesters B.V. te Den Haag
Tromp-Baijense, mw. mr. P.M.: Linssen Woodrow De Ruijter advocaten te Tilburg
Tuinstra, mr. H.C.: CMS Derks Star Busmann N.V. te Amsterdam
Veenendaal, mr. J.P. van: Advocatenkantoor A.F. Mandos te Den Haag
Veenstra, mw. mr. L.: DLA Piper Nederland N.V. te Amsterdam
Verburgt, mw. mr. S.L.A.: Delissen, Martens advocaten belastingadviseurs mediation te Den Haag

Verhoeff, mr. L.J.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Vermeulen, mw. mr. A.H.H.: Maaldrink Vermeulen Groos te Den Haag
Verwiel, mw. mr. A.M.H.C.: Anne-Marie Verwiel te Amsterdam
Vink, mw. mr. C.C. de: Simmons & Simmons te Amsterdam
Visser-Buizert, mw. mr. E.C.: Besturenraad te Woerden
Vorselman, mr. H.: PlasBossinade Advocaten N.V. te Groningen
Vrhovac, mw. mr. D.: AKD te Breda
Wiggers, mr. A.J.M.: Simmons & Simmons te Amsterdam
Withaar-Weijns, mw. mr. L.F.: Withaar advocaten te Nagele
Witte, mw. mr. A.R. de: Kötter Advocaten te Wierden
Zwartjens, mw. mr. D.: KBS Advocaten N.V. te Utrecht
Zijdenbos, mw. mr. S.: Boom advocaten te Leiden

Voorkeur voor Brabant

*Van een dorp naar de stad, een nieuw rechtsgebied en twee keer zoveel advocaatcollega's. Met de overstap naar Linssen Woodrow De Ruijter advocaten in Tilburg bleef voor **Petra Tromp-Baijense** weinig bij het oude. 'Na vier jaar bij mijn oude kantoor was ik wel toe aan iets nieuws.' Wat bleef was de voorkeur voor Brabant. 'In Tilburg zitten in vergelijking met Hedel veel meer advocatenkantoren. Zo doe ik andere werkervaringen op die nodig zijn om te kunnen doorgroeien.'*

Verschoven focus

Armin Vorsselman was niet van plan de overstap naar een ander kantoor te wagen – totdat hij in contact kwam met PlasBossinade Advocaten in Groningen. 'Eens in de zoveel tijd komt er een kans voorbij en maak je op basis daarvan een zorgvuldige afweging.' De mogelijkheid om de focus van letselschade te verschuiven naar aansprakelijkheidsrecht gaf de doorslag. 'Ik zat bij een goed kantoor, maar dit sluit meer aan bij wat ik wil. Het was dus echt een positieve keuze.'

Nieuw kantoor/ associatie

Advocatenkantoor mr. H.M. Hueting (mr. H.M. Hueting) te Rotterdam
Advocatenkantoor Mikkers (mw. mr. C.M.M. Mikkers) te Heeze
Anne-Marie Verwiel (mw. mr. A.M.H.C. Verwiel) te Amsterdam
Danone Beheer B.V. (mw. mr. A.C.E. Stoffer) te Schiphol

Hellemons & Helleman (mw. mr. K.L. Hellemons) te Bussum
Legaltree Collignon (mw. mr. Collignon-Smit Sibinga) te Amsterdam
Mr. H.P.A. Nawijn (mr. H.P.A. Nawijn) te Zoetermeer
Obbeek Advocaten B.V. (mr. P. Obbeek) te Delft
PS Advocaten (mr. H.P. Schouten) te Den Haag
Van Lelyveld Advocatenkantoor (mr. F.L. van Lelyveld) te Leek
Van Ruyven Advocaten (mr. A.D.J. van Ruyven, mw. mr. E.M. Hetterscheidt en mr. M.L. van Opijnen) te Utrecht
Westvijzel Advocatenpraktijk BV (mr. M.W. Renes) te Amsterdam
Withaar advocaten (mw. mr. L.F. Withaar-Weijns) te Nagele
WLP-Law (mr. N.E. André de la Porte) te Amsterdam

Hoef, mw. mr. E. van de Geldermalsen 15-10-2010
Hughenholtz-van Kalken, mw. mr. M.J.P. Leusden 18-10-2010
Krommendijk, mr. J.M. Zoetermeer 06-10-2010
Kruis-van de Spijker, mw. mr. W. van der Eindhoven 13-10-2010
Netjes, mw. mr. S.C. Rotterdam 12-10-2010
Poorter, mr. D.R. de Maasbracht 12-10-2010
Reuvers, mr. H.L. Groningen 14-10-2010
Ronde, mw. mr. C. te Amsterdam 08-10-2010
Sesver, mw. mr. C. Amsterdam 07-10-2010
Siegenthaler, mw. mr. M. Amsterdam 18-10-2010
Simonis, mw. mr. J. Roermond 16-10-2010
Steur, mw. mr. J.C. van der Den Haag 05-10-2010
Teubel, mw. mr. N.C. Rijswijk/ZH 01-10-2010
Tesink, mw. mr. F.J.H.M. Amsterdam 13-10-2010
Wal, mw. mr. G. van der Amsterdam 12-10-2010
Weekers, mr. F.H.H. Weert 13-10-2010
Welschen-van der Hoek, mw. mr. L.M. Amersfoort 18-10-2010
Zondervan, mr. A.C. Amsterdam 19-10-2010
† Nederlof, mr. J.J.A. Rotterdam 15-10-2010
† Noordzij, mw. mr. A.S. Bilthoven 10-10-2010

(advertenties)

C·A·R·D·E·C

centraal register declaraties
 incasso en aanverwante financiële diensten

Financiële zekerheid door registratie, toetsing, factoring en incasso van debiteuren en financieren van kredietaanvragen van uw cliënten via CARDEC

Meer info op www.cardec.nl

Uit de praktijk

Barbas, mr. R.P.E. Utrecht 16-08-2010
Blaffert, mr. J.F.J.G. Amsterdam 01-10-2010
Ceelen, mr. M.A.H.H. Rotterdam 05-10-2010
Christopoulos, mr. N. Amsterdam 21-10-2010
Dammen, mr. E.J.H. Amersfoort 04-10-2010
Diepraam, mr. E. Amsterdam 15-10-2010
Graumans, mw. mr. I.M.F. Amsterdam 01-10-2010
Hilhorst, mw. mr. L.J. Amersfoort 20-10-2010

- Alle disciplinaire beslissingen die sinds 1986 in het *Advocatenblad* zijn gepubliceerd, zijn ook te vinden op www.advocatenorde.nl en BalieNet.
- Publicatie in deze rubriek geschiedt door de Commissie Disciplinaire Rechtspraak, bestaande uit P.J.M. Drion, H.J. de Groot, W.F. Hendriksen, H.J.A. Knijff, I.E.M. Sutorius en H. Uhlenbroek.

Klager overleden

Hof van Discipline 8 februari 2010, zaaknr. 5584,
LJN: YA0312
Raad van Discipline Amsterdam 31 augustus 2009

Processuele gevolgen in hoger beroep nadat klager is overleden tussen het tijdstip van de mondelinge behandeling bij de raad en de beslissing van de raad.

- Artt. 47a en 57 lid 2 Advocatenwet (6 Tuchtprocesrecht)

Feiten

Mr. X is door de raad de maatregel opgelegd van schorsing in de uitoefening van de praktijk voor de duur van één week, kort gezegd, omdat mr. X naar het oordeel van de raad hoogst onbetamelijk jegens klager, zijn voormalige cliënt, heeft gehandeld in het kader van de afwikkeling van enkele financiële kwesties. Mr. X is tegen de beslissing van de raad in hoger beroep gekomen. Klager is evenwel overleden na de mondelinge behandeling bij de raad en voordat de raad op de klacht heeft beslist. Aan de orde bij het hof zijn de processuele gevolgen van het overlijden van klager.

Overwegingen hof

Het hof stelt voorop:

(i) dat het overlijden van een klager nadat de klacht ter kennis van de raad is gebracht, niet meebrengt dat de klacht per overlijdensdatum van rechtswege als vervallen of ingetrokken moet worden beschouwd (HvD 3 mei 2002, nr. 3360). In de onderhavige zaak leidt het overlijden van klager (na de zitting van de raad waar hij verschenen is, maar voor de uitspraak van de raad) derhalve dan ook niet tot vernietiging van de beslissing van de raad; en

(ii) dat het overlijden van klager niet in de weg staat aan de ontvankelijkheid van het hoger beroep van mr. X, die daarbij immers onmiskenbaar belang heeft nu de raad de klacht gegrond verklaard heeft en de maatregel heeft opgelegd.

De vraag rijst evenwel of, en zo ja, door wie het standpunt van de overleden klager voor het hof kan worden bepleit. De Advocatenwet beantwoordt deze vraag niet rechtstreeks. Het hof heeft ter zitting geopperd dat aansluiting gezocht zou kunnen worden bij de regeling van art. 47a van die wet (dat ingevolge art. 57 lid 2 in hoger beroep van overeenkomstige toepassing is), omdat het algemeen belang vordert dat de beslissing van de raad voor het hof wordt verdedigd. Dat zou meebrengen dat de klacht voor het hof verder behandeld zou moeten worden als ware deze afkomstig van de deken. Mr. X heeft hiertegen bezwaar gemaakt. In zijn ogen brengt het legaliteitsbeginsel mee dat, bij gebreke van een uitdrukkelijke wettelijke regeling, het hoger beroep zal moeten worden behandeld zonder vertegenwoordiging van de oorspronkelijke klager. De deken heeft zich hieromtrent gerefereerd aan het oordeel van het hof.

Na beraad in raadkamer heeft het hof een tussenbeslissing gegeven waarin het heeft overwogen dat het legaliteitsbeginsel in het tucht(proces)recht niet even strikt moet worden toegepast als in het straf(proces)recht, en heeft bepaald dat op de grond en op de wijze als hiervoor weergegeven overeenkomstige toepassing moet worden gegeven aan art. 47a van de Advocatenwet. In overeenstemming met deze tussenbeslissing heeft de deken het woord gevoerd als ware de klacht van hem afkomstig.

Hof

Het hof heeft de beslissing van de raad bekrachtigd.

Ondeugdelijk medisch rapport aan rechtbank gestuurd

Hof van Discipline 30 november 2009, zaaknr. 5414, LJN: YA0430
Raad van Discipline Amsterdam 20 januari 2009

Verstrekken medische gegevens aan deskundige zonder machtiging betrokkene niet geoorloofd. Beroep op deskundigenbericht met evidente onjuistheden onnodig grievend en kwetsend.

- Art. 46 Advocatenwet (3.1 Vrijheid van handelen; 3.3.1 Grievende uitlatingen)
- Gedragsregels 30 en 31

Feiten

Klaagster heeft schade geleden als gevolg van een medische fout. Mr. X heeft de aansprakelijke arts en zijn verzekeraar bijgestaan. De verzekeraar heeft klaagster aanzienlijke bedragen betaald, maar een procedure bleek onvermijdelijk. In het kader van die procedure was op 21 oktober 2004 een pleidooi bepaald. Tot veertien dagen daarvoor konden stukken bij de rechtbank worden ingediend. Bij brief van 28 september 2004 is een deskundigenbericht gevraagd aan een zenuwarts. Daarbij is het medisch dossier van klaagster aan de zenuwarts verstrekt. De zenuwarts heeft op 7 oktober 2004 zijn rapport uitgebracht en mr. X heeft dat rapport diezelfde dag aan de rechtbank gestuurd.

Klacht

De klacht houdt in dat mr. X in strijd met art. 46 van de Advocatenwet heeft gehandeld door:

- 1a) het medisch dossier van klaagster, zonder daartoe gerechtigd te zijn, te zenden naar een zenuwarts. Deze zenuwarts heeft (aldus de klacht) een slechte reputatie. Een klacht van klaagster tegen hem is door het Regionaal Tuchcollege voor de Gezondheidszorg gegrond bevonden;
- 1b) aan het rapport van deze zenuwarts, die dit binnen negen dagen opstelde, verspreiding te geven, hoewel mr. X wist – aldus klaagster – dat dit rapport niet deugde;
- 2) zich jegens en over klaagster onjuist en onnodig grievend en kwetsend te uiten;
- 3) de rechtbank onjuiste informatie te verstrekken.

Raad

De advocaat geniet een ruime vrijheid om de belangen van zijn cliënt te behartigen op een wijze die hem goedgevindt. Het tuchtrecht dient niet ter beknotten van die vrijheid. Een advocaat mag zich echter niet onnodig grievend uitlaten over de wederpartij, geen feiten poneren waarvan hij de onwaarheid kent of redelijkerwijs kan kennen en hij mag de wederpartij niet onnodig of onevenredig schaden zonder dat daarmee een redelijk doel wordt gediend.

De raad heeft geoordeeld dat het mr. X vrij stond het medische dossier aan de deskundige te verstrekken. Het is volgens de raad onzorgvuldig van mr. X dat hij bepaalde fouten in het rapport niet heeft onderkend, maar daarmee heeft mr. X zich nog niet schuldig gemaakt aan nodeloos grievende uitlatingen of het anderszins onnodig of onevenredig schaden van de belangen van klaagster. Dat zou slechts anders zijn indien het evident was geweest dat het rapport onbruikbaar was wegens feitelijke onjuistheden. De raad verklaart de klacht ongegrond.

Hof

Volgens het hof is de door de raad gehanteerde maatstaf juist. Mr. X had echter wel een machtiging van klaagster kunnen en moeten vragen. Doordat mr. X dat niet heeft gedaan, zijn de belangen van klaag-

ster geschaad zonder dat daarmee een redelijk doel van de cliënt van mr. X gediend was.

Ten aanzien van verspreiding van het rapport oordeelt het hof dat mr. X zich daarvoor onnodig grievend en kwetsend ten opzichte van haar heeft uitgelaten. Mr. X wist (dat heeft hij erkend) dat het rapport op een aantal punten niet deugde. Mr. X is niet gedisciplineerd door tijdgebrek, nu hij pas op 28 september opdracht voor het rapport heeft gegeven, terwijl het op 7 oktober aan de rechtbank moest worden toegestuurd.

Het hof oordeelt dat mr. X de rechtbank niet tuchtrechtelijk verwijtbaar verkeerd heeft voorgelicht. Het gaat om de interpretatie en uitleg van correspondentie en het standpunt van mr. X is geen bewust verkeerde voorlichting aan de rechtbank.

Het hof verklaart klachtonderdelen 1a, 1b en 2 gegrond en legt de maatregel van enkele waarschuwing op.

Advocaat werkzaam als bedrijfsjurist

Raad van Discipline Amsterdam 31 augustus 2009, zaaknr. 09-124A, LJN: YA0087

Advocaat die drie dagen per week (tijdelijk) als bedrijfsjurist werkzaam is, kan zich daarmee niet aan het tuchtrecht onttrekken. Hoedanigheid van advocaat kan op deze wijze niet worden 'afgelegd'.

- Art. 46 Advocatenwet (2.1 Wat in het algemeen niet betaamt)
- Gedragsregel 29

Feiten

Mr. X heeft zich voor een periode van vier maanden drie dagen per week uitgeleend bij een derde en bleef één dag per week werkzaam als advocaat. Voor een dochtervennootschap van die derde heeft mr. X een arbeidsgeschil behandeld. Mr. X heeft correspondentie met de advocaat van de wederpartij in het geding gebracht en verslag gedaan van met die advocaat gevoerde schikkingsonderhandelingen. Mr. X heeft zonder toestemming van de advocaat van de wederpartij schriftelijk de rechter benaderd nadat een uitspraak was gevraagd. Tijdens de mondelinge behandeling heeft mr. X de advocaat van de wederpartij bevestigd dat hij advocaat is.

Klacht

De klacht houdt in dat mr. X in strijd met art. 46 van de Advocatenwet heeft gehandeld doordat mr. X:

- a) in een rechtsgeding zonder verplichte procesvertegenwoordiging (ontbindingsprocedure van een arbeidsovereenkomst bij de kantonrechter) zich jegens klager niet bekend heeft gemaakt als advocaat, maar zich heeft gepresenteerd als *legal counsel*;
- b) confraternele correspondentie aan de kantonrechter heeft overgelegd en mededelingen heeft gedaan over het verloop en resultaat van schikkingonderhandelingen;
- c) zich schriftelijk tot de kantonrechter heeft gewend nadat door partijen om een uitspraak is gevraagd.

Raad

Een advocaat moet in zijn contacten met derden misverstand vermijden over de hoedanigheid waarin hij in de gegeven situatie optreedt. Anders dan door zich van het tableau te laten schrappen, kan een advocaat er niet voor kiezen zijn hoedanigheid van advocaat tijdelijk af te leggen en zich zo onttrekken aan het tuchtrecht. Mr. X had van het begin af aan duidelijk moeten maken dat hij advocaat is, althans had ieder misverstand ter zake moeten wegnemen. De raad verklaart de klacht gegrond en legt de maatregel van enkele waarschuwing op.

ICT-Office behartigt de belangen van de Nederlandse IT-, Telecom-, Kantoortechnologie- en Internetsector. De ruim 500 aangesloten bedrijven hebben ruim 250.000 medewerkers en vertegenwoordigen een omzet van meer dan € 30 miljard. ICT-Office biedt haar leden onder meer marktstimulering en innovatie, belangenbehartiging, dienstverlening, financiële voordelen en een groot netwerkplatform. Tevens kunnen leden optioneel gebruik maken van de diensten van de Werkgeversvereniging-ICT en/of de stichting ICT-Milieu.

Het bureau van ICT-Office telt 25 medewerkers en is gevestigd in Woerden. Voor de afdeling Juridische Zaken zoekt ICT-Office een

(JUNIOR) JURIDISCH ADVISEUR (m/v) (40 uur per week)

De collega die wordt gezocht

- heeft een afgeronde juridische universitaire opleiding en werkervaring bij voorkeur in het bedrijfsleven of de advocatuur
- heeft een brede algemene interesse
- heeft affiniteit met ICT(-recht)
- heeft bij voorkeur kennis van / ervaring met intellectuele eigendomsrecht en het algemeen contractenrecht
- affiniteit met onderwerpen op het terrein van milieurecht strekt tot de aanbeveling
- kan relativeren en heeft een pro-actieve instelling
- is conceptueel, pragmatisch, klant- en resultaatgericht en pro-actief
- beschikt over goede communicatieve vaardigheden
- is initiatiefrijk, dienstverlenend, stressbestendig, analytisch en flexibel
- kan scherp en bondig formuleren, zowel mondeling als schriftelijk.

De taken en verantwoordelijkheden van de juridisch adviseur zijn gevarieerd en omvatten onder meer:

- advisering van ICT-bedrijven op alle voor een onderneming relevante rechtsgebieden
 - bijstaan van ICT-bedrijven in onderhandelingen
 - begeleiding van ICT-bedrijven bij geschillen
 - opstellen van contracten en verzorgen van presentaties
 - beheer van de algemene branchevoorwaarden
 - ontwikkelen van juridische branchestandpunten
 - (betrokkenheid bij de) uitvoering van het beleid op de toegewezen beleidsterreinen.
- Voor deze functie zullen die onder meer op het terrein van de (Europese) milieureggeving liggen.
- vertegenwoordiging (op termijn) van ICT-Office in externe overlegorganen.
 - secretariaatsvoering van beleidswerkgroepen binnen de vereniging.

De arbeidsvoorwaarden, die ICT-Office biedt, zijn marktconform. Jouw werk kun je met een grote mate van eigen vrijheid vormgeven, waarbij je wordt aangesproken op je verantwoordelijkheden. Door de maatschappelijke positie van ICT-Office biedt deze functie unieke kansen voor een jurist met ambities.

Jouw sollicitatie met CV kunt je richten aan ICT-Office, t.a.v. José Boerefijn, afd. HR, postbus 401, 3440 AK Woerden of via info@ictoffice.nl.
Acquisitie naar aanleiding van deze advertentie wordt niet op prijs gesteld.

Hameleers Van den Boomen & Stevens Advocaten

is een jong en dynamisch advocatenkantoor te Roermond waar thans 10 advocaten werkzaam zijn. Door de groei van de praktijk is er met onmiddellijke ingang ruimte voor een ervaren medewerker (ondernemingsrecht en vastgoed).

Uw profiel:

- afgeronde studie Nederlands recht met uitstekende resultaten
- aantoonbare interesse in het ondernemingsrecht en het vastgoed
- analytisch denkvermogen en strategisch inzicht
- goede communicatieve vaardigheden, zowel in woord als geschrift
- zelfstandig, stressbestendig, prettig en ambitieus
- minimaal 8 jaar ervaring in een commerciële rechtspraktijk

Wij bieden:

- uitdagend, zelfstandig en afwisselend juridisch werk
- goede opleidings- en ontwikkelingsmogelijkheden
- goede arbeidsvoorwaarden in een positieve stimulerende werksfeer

Sollicitaties kunt u voorzien van een c.v. binnen 2 weken richten aan:

HBS Advocaten
T.a.v. mevrouw S.J.P. Rikers, officemanager
Kapellerlaan 40
6041 /D Roermond
(e-mail: rikers@hbs-advocaten.nl)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mr. Van den Boomen (0475-315353)

ADVOCATENKANTOOR BAZARSTRAAT

gevestigd te 's-Gravenhage, www.advobaza.nl

In verband met vertrek van een der advocaten zoeken wij op korte termijn een

ADVOCaat (M/V)

die op basis van kostendeling, de praktijk wil uitoefenen. De voorkeur gaat uit naar sollicitanten met één of meer jaar ervaring, doch ook anderen worden uitgenodigd te reageren.

Ons kantoor is werkzaam op de gebieden:

- straf- en civielrecht
- personen- & familierecht
- sociaal zekerheidsrecht
- huur- en arbeidsrecht

Schriftelijke reacties met cv, graag binnen 2 weken richten aan:

Advocatenkantoor Bazarstraat
T.a.v. mr T. Scholtus
Bazarstraat 35
2518 AH 's-Gravenhage.

*Telefonische inlichtingen (070 – 345 73 00)
Bij mr T. Scholtus of mr S. de Kluiver*

Artiest
Naam

Nog één aanvulling

Op uw afspeellijst

Bose geluid

Het Wave® music system met connect kit voor iPod en iPhone.

Natuurlijk bent u dol op uw iPod of iPhone. En nu is er een reden om nog meer van uw iPod of iPhone te houden. Breng elk nummer in uw afspeellijst tot leven met het bekoorde geluid van het Wave® music system. Met de optionele connect kit voor iPod en iPhone gaat dit heel eenvoudig. Uw iPod of iPhone wordt zelfs opgeladen, bij plaatsing in de connect kit.

Het Wave® music system geeft een nieuw geluid aan al uw muziek, inclusief cd's en radio. Dit complete, hoogwaardige systeem bevat een klok, alarmfunctie en een handige afstandsbediening waarmee u iPod-functies, zoals het navigeren door afspeellijsten, kunt regelen. Mark Prigg, technologiecorrespondent van de *London Evening Standard*, zegt over dit systeem: "De superieure geluidskwaliteit is wat dit systeem echt onderscheidt van de andere; met een vol, diep basgeluid dat elke kamer kan vullen." Profiteer van onze vrijblijvende proefperiode van 14 dagen. Bestel het Wave® music system met de connect kit en geniet als nooit tevoren van uw afspeellijsten. Met de kwaliteit van Bose, een van de meest gerespecteerde namen op het gebied van geluid.

Vrijblijvend testen

Bent u na 14 dagen niet geheel overtuigd van het systeem, dan komen we het systeem gewoon weer bij u ophalen. Dit kost u niets en u ontvangt het volledige aankoopbedrag terug, inclusief verzendkosten.

**Alleen verkrijgbaar via Bose.
Bel gratis naar:**

0800 267 33 33

Referentienummer: OAAV45

Telefonische openingstijden:
ma - vr: 09.00 - 20.00 uur / za - zo: 10.00 - 14.00 uur.

Bezoek: www.boseinfo.nl

* De connect kit is compatibel met de meeste iPod-modellen en de iPhone. Stel de iPhone in op de vliegtuigmodus als er storing in het geluid optreedt. ©2010 Bose Corporation. Alle rechten voorbehouden. Vrijblijvend heeft alleen betrekking op de proefperiode van 14 dagen. Wave® music system is een geregistreerd handelsmerk van Bose Corporation in de VS en andere landen. iPod en iPhone zijn handelsmerken van Apple Inc. Citaten gepubliceerd met toestemming: Mark Prigg, technologiecorrespondent, *London Evening Standard*, 04-2005. Geregistreerd kantoor: Bose B.V., Nijverheidstraat 8, 1135 GE Edam.

BOSE®
Better sound through research®

Zelfvertrouwen heeft een reden

Cursusagenda

Sdu Juridische Opleidingen

November/begin december 2010

Datum	Cursus	Locatie	Punten	Kosten
16 november	Erfpacht- en opstalrecht	Schiphol	4 PO	€ 595,-
17 november	Live webseminar Arbeidsrecht Actueel		2 PO	€ 195,-
18 november	Beslag en executie in de praktijk	Breukelen	5 PO	€ 645,-
18 november	Het herziene testament van de 21 ^e eeuw in de praktijk	Schiphol	5 PO	€ 645,-
18 november	Dwangmiddelen	Utrecht	5 PO	€ 695,-
22 november	Vastgoed fiscaal	Breukelen	5 PO	€ 645,-
22 november	Actualiteitenseminar Gezondheidsrecht	Schiphol	4 PO	€ 595,-
23 november	USZ Verklaard Seminar	Schiphol	3 PO	€ 495,-
23 november	Procederen = acteren	Utrecht	6 PO	bv € 695,-
24 november	Internationaal privaatrecht: recente ontwikkelingen voor de civiele commerciële praktijk	Breukelen	5 PO	€ 695,-
24 november	De scheidende ondernemer	Den Haag	5 PO	€ 695,-
24 november	Vastgoedcontracten	Breukelen	3 PO	€ 745,-
25 november	Overdrachtsbelasting en rechtspersonen	Breukelen	3 PO	€ 545,-
26 november	Basiscursus Letselschade	Breukelen	6 PO	€ 695,-
26 november	Wro	Schiphol	5 PO	€ 695,-
24 november	Specialisatiecursus CAO-recht	Schiphol	6 PO	€ 745,-
26 november	Ontnemen en witwassen	Breukelen	5 PO	€ 695,-
29 november	Fiscaal arbeidsrecht	Breukelen	4 PO	€ 595,-
30 november	De bestuurlijke boete versus OM-beschikking	Utrecht	3 PO	€ 545,-
1 december	TAP-middag: overgang van onderneming	Breukelen	4 PO	€ 595,-
2 december	Curatele, meerderjarigenbewind en mentorschap	Breukelen	3 PO	€ 495,-
2 december	ARW 2005	Den Haag	4 PO	€ 645,-
2 december	Fiscale en juridische aspecten van de vereniging en stichting	Breukelen	4 PO	€ 595,-
3 december	Geschillen rond de koop-/aannemingsovereenkomst	Breukelen	5 PO	€ 645,-

Meer informatie en aanmelden: www.sdu.nl/opleidingen

**WIL JE BIJ EEN KANTOOR
WERKEN WAAR DE
CULTUUR AL BEPAALD IS
OF CREËER JE ER
LIEVER ZELF EEN?**

YOU MATTER

**ADVOCAAT-STAGIAIRE OF MEDEWERKER
ONDERNEMINGSSTRAFRECHT? ONDERNEEM NU ACTIE.**

YOUTATTER.NU

ADVOCATEN | NOTARISSEN | BELASTINGADVISEURS

Everts Vogelaar Spijer Advocaten

Everts Vogelaar Spijer Advocaten is een advocatenkantoor, dat actief is in het Arrondissement 's-Gravenhage, met name in het West- en Oostland. Vanuit onze kantoren in 's-Gravenzande, Honselersdijk, Wieringen en Pijnacker richten wij ons op een brede markt: het bedrijfsleven, overheden en de particuliere cliënt.

Everts Vogelaar Spijer Advocaten werkt samen met VMV Netwerk Notarissen vanuit drie vestigingen in het Westland:

Westland

Oudelandstraat 1 | 2691 CB 's-Gravenzande
Dijkweg 125a | 2675 AC Honselersdijk
Plein 13-H | 2291 CA Wieringen

Oostland

Stationsstraat 1 | 2641 GH Pijnacker

www.evsadvocaten.nl

Om de huidige groei in goede banen te leiden, zijn wij voor onze vestigingen in het Westland op zoek naar een:

(gevorderd) advocaat-stagiaire en advocaat medewerker

Everts Vogelaar Spijer Advocaten is een dynamisch en ambitieus advocatenkantoor. Wij zoeken kandidaten die zelfstandig mee kunnen bouwen aan de verdere ontwikkeling van ons kantoor. U zult in principe werkzaam zijn in de algemene praktijk maar er is ruimte voor specialisatie. Voor de functie van advocaat medewerker is een parttime invulling van minimaal drie dagen bespreekbaar.

Onze arbeidsvoorwaarden, waaronder mogelijk een auto van de zaak, zijn uitstekend en worden in onderling overleg met de kandidaat op maat vastgesteld. Bent u geïnteresseerd in een kantoor met een informele sfeer, gecombineerd met een zakelijke benadering? Dan willen wij u graag ontmoeten. Stuur uw schriftelijke reactie, voorzien van c.v. naar mr. E. Spijer, Postbus 99, 2670 AB Naaldwijk. U kunt ook rechtstreeks mailen naar spijer@evsadvocaten.nl. Indien u meer informatie wenst over één van beide functies, neem dan telefonisch contact op met mr. E. Spijer. Hij is bereikbaar op 0174 614 656.

Van Oosten Advocaten

is een jong en gedreven straf- en verkeersrechtkantoor gevestigd in het centrum van Amsterdam.

Ter versterking van ons team zijn wij op zoek naar een:

*** gevorderde advocaat-stagiaire of beginnend advocaat-medewerker voor de strafpraktijk**

*** gevorderde advocaat-stagiaire of beginnend advocaat-medewerker voor de bestuurspraktijk (CBR-procedures)**

Sollicitaties voorzien van een CV en cijferlijst kunt u richten aan:

Van Oosten Advocaten, t.a.v. mr. M.C. van Megen,
Overtoom 296, 1054 JC Amsterdam
Of per e-mail: vanmegen@vanoostenadvocaten.nl

www.vanoostenadvocaten.nl

Uiteraard wordt uw reactie vertrouwelijk behandeld.

dekens & groenendaal

strafrechtadvocaten

heeft op korte termijn plaats voor

een **(gevorderde) stagiaire**

met passie voor strafzaken, bij voorkeur met enige ervaring op het gebied van strafrecht

Sollicitaties, vergezeld van cv en cijferlijst kunnen worden gericht aan:

Mr. N.W.A. Dekens
Willem de Zwijgerlaan 205
1056 JP Amsterdam

www.dekensgroenendaal.nl
dekens@dekensgroenendaal.nl
T 020 - 618 34 00

Opzak Oplocatie OpMaat

OpMaat_Mobiel de iPhone App

Wanda van Kerkvoorden,
SOLV Advocaten

Alle relevante juridische informatie altijd en overal op zak

Met **OpMaat_Mobiel** heeft u altijd de geldende Nederlandse wet- en regelgeving op zak, kunt u bladeren in wetteksten, wetten downloaden of doorsturen naar uzelf of collega's. U kunt tags aan uw favoriete wetten toevoegen om de teksten makkelijk op onderwerp of dossier te ordenen of ze downloaden voor offline gebruik, en dat allemaal op uw telefoon.

OpMaat_Mobiel is als iPhoneApp gratis te downloaden in de App Store.

Kijk voor meer informatie op www.sneltotdekern.nl/app

OpMaat

SNEL TOT DE KERN VAN DE ZAAK

Sdu UITGEVERS

Personeelsadvertenties

Advocatenblad

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio	Pagina
Haarsma Advocaten	ADVOCAAT ARBEIDSRECHT	Groningen	Noord	603
Haarsma Advocaten	ADVOCAAT ONDERNEMINGSRECHT			603
Haarsma Advocaten	ADVOCAAT PERSONEN EN FAMILIERECHT			603
ICT~Office	(JUNIOR) JURIDISCH ADVISEUR (m/v) (40 uur per week)	Woerden	Midden	608
Hameleers Van den Boomen & Stevens Advocaten	Een ervaren medewerker (ondernemingsrecht en vastgoed)	Roermond	Zuid	608
Themis Advocaten	GEVORDERD) ADVOCAAT STAGIAIR/MEDEWERKER	Heerlen	Zuid	601
Dekens & Groenendaal Strafrechtadvocaten	Een (gevorderde) stagiaire	Amsterdam	West	612
DLA Piper Nederland	Advocaat-stagiaire	Amsterdam	West	611
DLA Piper Nederland	Medewerker ondernemingsstrafrecht			
Van Oosten Advocaten	Gevorderde advocaat-stagiaire of beginnend advocaatmedewerker voor de strafpraktijk	Amsterdam	West	612
Van Oosten Advocaten	Gevorderde advocaat-stagiaire of beginnend advocaatmedewerker voor de bestuurspraktijk (CBR-procedures)			
Advocatenkantoor Bazarstraat	ADVOCAAT (M/V)	's-Gravenhage	West	608
Everts Vogelaar Spijer	(Gevorderd) advocaat-stagiaire en advocaat medewerker	Pijnacker	West	612
Bierens Group	Advocaatmedewerker Procesrecht	verschillende lokaties		596
Bierens Group	Advocaatmedewerker IPR			596
Bierens Group	Advocaatmedewerker Arbeidsrecht			596

www.JuristopMaat.nl

Kantoor	Vacature	Plaats	Regio
Notariskantoor Feitsma & Angenent	Kandidaat-notaris	Volendam	Noord
OVER-gemeenten	Medewerker APV en bijzondere wetten	Wormer	Noord
Epe	Voorzitter commissie bezwaarschriften	Epe	Oost
Yacht	Jurist bestuursrecht (In vaste dienst bij Yacht Zwolle)	Zwolle	Oost
Notarispraktijk Appel	Kandidaat-notaris	Maarssen	Midden
Schellart Advocaten	Schellart Advocaten zoekt: een advocaat-stagiaire (m/v)	Utrecht	Midden
Plieger & Saija Advocaten	Twee ADVOCATEN	Arnhem	Zuid
E&L Notarissen	Kandidaat-Notaris	Etten-Leur	Zuid
Waterschap Aa en Maas	Beleidsadviseur	's-Hertogenbosch	Zuid
JS Consultancy	Juridisch Adviseur	's-Hertogenbosch	Zuid
Dierckxsens Van Grinsven Franken	Kandidaat-notaris	Kaatsheuvel	Zuid
Tripels Advocaten	Beginnend of gevorderd advocaat-stagiare (m/v)	Maastricht	Zuid
Halderberge	Administratief medewerker met taakaccent juridische zaken	Oudenbosch	Zuid
Lansingerland	2 Juristen, Juridisch adviseur en secretaris van de bezwarencommissie	Bleiswijk	West
Advocatenkantoor Vuurens & Lagerweij	Advocaat met stoute schoenen	Delft	West
Het Ministerie van Buitenlandse Zaken	Hoofd Hofcluster / senior jurist Europees recht bij de directie Juridische Zaken	Den Haag	West
Kappert & De Zwart Notarissen	KANDIDAAT-NOTARIS	Raalte	West
Hameleers Van den Boomen en Stevens advocaten	Ervaren advocaat ondernemingsrecht en vastgoed	Roermond	West
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	Senior juridisch beleidsadviseur	Rotterdam	West
Notariskantoor mr R.M. Dom	Kandidaat-notaris	Voorburg	West
Nouta Westland Gerechtsdeurwaarders	Kandidaat gerechtsdeurwaarder met passie, peper en power	Wateringen	West

Een uitspraak is nog geen verloren zaak

Pels Rijcken beschikt al decennia over een gespecialiseerde cassatiesectie. Vijftien advocaten combineren kennis van procesrecht en cassatietechniek op het hoogste niveau met expertise op alle rechtsgebieden. Een quickscan, een uitvoerig advies of een cassatieprocedure: de cassatieadvocaten van Pels Rijcken werken nauw met u samen aan het hoogst haalbare voor de cliënt. Op verzoek ook al in hoger beroep. Mail cassatie@pelsrijcken.nl of bel (070) 515 34 95 voor informatie over mogelijkheden en kosten. **Pels Rijcken Bron van inzicht**

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

Niehoff Werning & Kooij
verzekeringsadviseurs voor advocatuur en notariaat

Erna of tijdens...

Vraag de gemiddelde advocaat wat hij of zij na pensionering gaat doen en het woord 'reizen' valt opvallend vaak. Vraag diezelfde man of vrouw waarom daarmee gewacht wordt tot dat moment en het blijft opvallend vaak angstvallig stil. Dat is jammer. En onnodig. Er zijn voldoende financiële mogelijkheden om de koffers ver voor de pensioengerechtigde leeftijd te pakken. Je moet alleen weten hoe je dat aanpakt. Bijvoorbeeld hoe je een goed pensioen opbouwt zonder daarvoor nu een torenhoge premie te betalen. Daarin zijn wij gespecialiseerd. Specifiek voor de advocatuur. Dus als u voor uw 65-ste al wilt varen, bel ons dan even.

www.nwk.nl

